

MØRKT SANDENGLY

APAMEA OBLONGA Haworth, 1809

Utbredelse globalt:

Det mørke sandengflyet er funnet fra Sakhalin gjennom Sibir, Iran og Lille-Asia til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til Syd-Frankrike, Midt-Italia og det nordlige Balkan. Arten er dessuten utbredt i Nord-Amerika. Den er videre utbredt, men noe lokal i Danmark, mens den er mer sjelden i de sørlige delene av Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Det foreligger noen gamle funn fra Rogaland og Hordaland, men i nyere tid er arten kun kjent fra Østfold fylke (Hansen & Aarvik, i trykk).

Biotop:

Det mørke sandengflyet foretrekker strandenger eller områder med sandete og tørr jordbunn, og i Sverige er arten også funnet ved dyrket mark (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever av røttene og de nedre delene av stengelen på forskjellige gressarter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	17.7.1995	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	11.8.1992	5+	Leg: Ove Sørlibråten o. a.

Kommentar:

Det mørke sandengflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1992, da Ove Sørlibråten tok et eksemplar på Asmaløya i Hvaler kommune (Fjellstad 1996).

Nattflyet er foreløpig svært så sjeldent her i Norge. Fra vårt fylke kjennes den foreløpig kun fra Asmaløya, hvor det siden førsteregistreringen kun har blitt funnet en håndfull eksemplarer. Ved videre ettersøk kunne det kanskje være mulig å finne den på noen av de andre Hvalerøyene, slik som på de ennå eksisterende engområdene ved Storesand eller Ørekroken på Kjerkøy.

Det mørke sandengflyet har et svært anonymt utseende og ligner dessuten på flere andre arter av nattfly. Ved å være oppmerksom på sandengflyet, skal det allikevel kunne la seg gjøre å skille den fra de andre på bakgrunn av ytre kjennetegn. Dette kan selvfølgelig være noe vanskelig midt oppe i en hektisk registreringsnatt, hvor dårlige lysforhold og mange aktive nattsommerfugler ofte konkurrerer om oppmerksomheten ved fangstinnretningene. I følge Peder Skou (1991) skal det mørke sandengflyet kunne komme både til lys og sukker, men på bakgrunn av fåtallige funn på Asmaløya kan det foreløpig se ut som om arten er noe lettere å lokke med sukker.

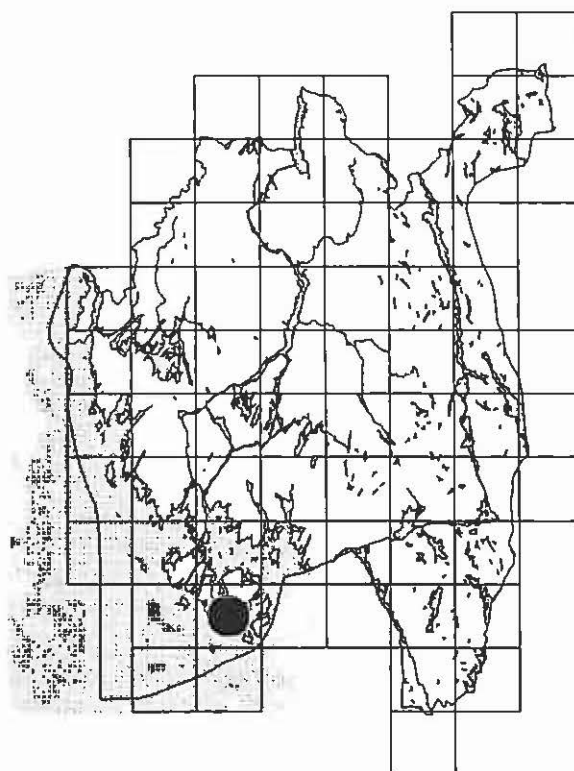
Trusler:

Tråkk, slitasje, bebyggelse, camping eller annen ødeleggelse av kystnære strandenger og sandområder (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Sikre engområdene på Søndre Asmaløya mot slitasje, nedbeiting, gjengroing, oppdyrking og annen ødeleggende menneskelig aktivitet.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Ansvarsart (A)

RØRENGFLY

APAMEA UNANIMIS Hubner, 1809

Utbredelse globalt:

Rørengflyet er funnet fra Amur gjennom Vest-Sibir, Altai, Armenia og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre og sørlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Middelhavet. Arten opptrer lokalt, men er allikevel utbredt i Danmark, mens den derimot er mer sjelden i de sørlige delene av Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet relativt fåtallig og begrenset her i landet, og da hovedsaklig langs kysten i fylkene Rogaland, Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Akershus og Østfold. Den er også funnet i den sørlige delen av Oppland (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

Rørengflyet foretrekker strandenger, kjerr eller andre litt fuktige lokaliteter, og den er også funnet i hager og ved takrørsbestander (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever av strandrør, takrør og søtgress (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	9.6.1990	1	Leg: Rune Christensen
Råde	Grimstad	17.7.1996	1	Leg: Eivind Sørnes
Sarpsborg	Tune-Solli	Mai 1998	1	Obs: Eivind Sørnes

Kommentar:

Rørengflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1990, da Rune Christensen tok et eksemplar i forbindelse med lyslokking på Vesterøy i Hvaler kommune (Skou 1991, Tangen & Pettersen 1995).

Arten er så langt kun funnet tre ganger i fylket, og virker således svært sjelden. Den er allikevel svært lik flere andre nattfly, og spesielt gjelder dette for de to artene i slekten *Mesapamea*. Her kan forøvrig flyvetiden benyttes for å avsløre identitet, i det rørengflyet flyr noe tidligere enn de to andre artene. Den sjeldne arten kan allikevel lett bli oversett i mengden av andre konturløse nattfly, så ut fra de funnstedene som nå kjennes i fylket vil det være nærliggende å tro at den har bestander flere steder her hos oss. Således ble rørengflyet også oversett da den ble funnet i forbindelse med en tilfeldig lysfangst ved Tune i Sarpsborg, og individet ble derfor sluppet fri. Entomologen Eivind Sørnes, som forøvrig også har erfaring med dette nattflyet fra sitt hjemsted i Råde, glemte helt bort at de to vanlige artene ikke skal fly så tidlig på året og ble først oppmerksom på fadesen etter at eksemplaret hadde fått friheten tilbake. Ved denne lokaliteten bør den da forøvrig ettersøkes for belegg.

Lokaliteten i Råde befinner seg tett opptil et fuktig takrørområde knyttet til en bekk og en liten dam, og det ene eksemplaret som ble funnet ved Grimstad kom sannsynligvis fra dette området. Denne biotopen er nå delvis ødelagt ved at bøndene i området har fjernet dammen og dyrket opp dette arealet. Derved forsvant vel også den rødlistede sommerfuglen fra lokaliteten, noe som også sannsynliggjøres ved at den ikke har blitt funnet ved dette regelmessige registreringspunktet etter disse landbruksstyrte forandringene (Eivind Sørnes, pers. med.).

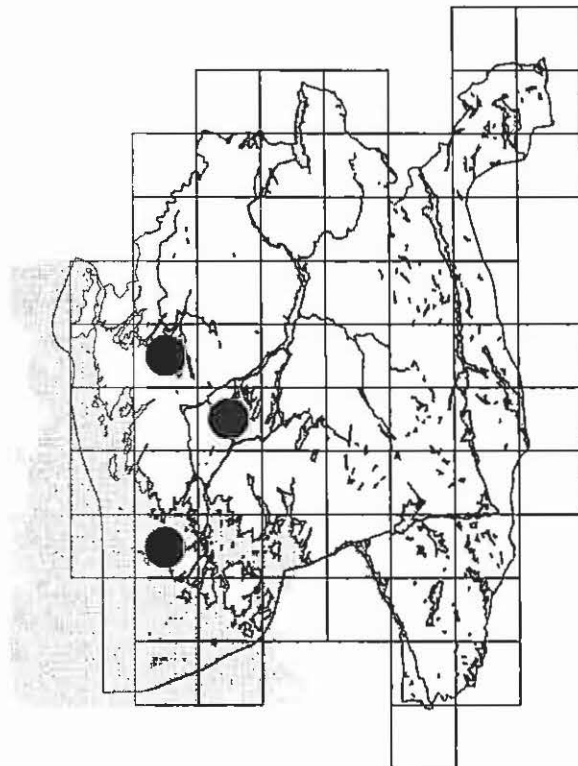
Trusler:

Ødeleggelse av fuktige, kystnære områder med bl. annet takrørsbestander.

Forvaltningsoppgave:

Stimulere til videre ettersøk i potensielle områder med gode bestander av takrør og andre aktuelle næringsplanter, og eventuelt da sikre de biotopene hvor arten blir funnet med reproduserende bestander.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Usikker (I)

PRAKTENGLY

APAMEA SCOLOPACINA Esper, 1788

Utbredelse globalt:

Praktengflyet er funnet fra Kurilene, Sakhalin og Japan gjennom østlige deler av Russland, Altai, Sentral-Asia og Kaukasus til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til den nordlige delen av Portugal, Midt-Spania, Frankrike, Alpenes sørgrense og de midtre deler av det tidligere Jugoslavia, samt Bulgaria. Arten er forholdsvis utbredt i Danmark, og den kjennes også på lignende måte fra de sørlige delene av Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Arten er relativt sjeldent her i landet, og den er så langt funnet i fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

Praktengflyet kan hovedsaklig finnes i løvskogsområder (Skou 1991). I Norge kjennes den dessuten også fra områder med alm og lind, og den er også funnet ved gammel hagemark med bevoksning av eldre eike- og bøke-trær (Hansen & Aarvik, i trykk).

Næringsplante:

Larven lever av forskjellige gressarter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Moss	Jeløya-Alby	10.8.1996	50+	Leg: Bjørn Richard Eriksen o. a.
Rygge	Ekeby	Sommeren 1993	2	Leg: Lars Ove Hansen, R. Christensen
Råde	Sogn (Sognshøy)	Sommeren 1996	2	Leg: Bjørn Magne Fjellstad

Kommentar:

Praktengflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1993, da det ble tatt et eksemplar på lyslokking ved Ekeby i Rygge kommune (Hansen 1995).

To år etter denne første noteringen ble dette vakre nattflyet igjen tatt i Østfold, og da ved to hittil ukjente og nye lokaliteter. Ved Alby på Søndre Jeløy har praktengflyet blitt sett hvert år siden den ble funnet her i 1996, og arten ser således ut til å ha gode og reproduserende bestander i dette området. (Eriksen, Tangen & Christensen). Ved de to andre lokalitetene ser den foreløpig ut til å opptre sporadisk, noe som kanskje da betyr at kjerneområdet for bestanden befinner seg et stykke unna disse registreringspunktene. Via litteraturen blir det nevnt at praktengflyet har vært under utbredelse i flere av våre naboland gjennom de siste tiåra (Skou 1991). Den nyetableringen som har funnet sted i Østfold på 1990-tallet, kan da antagelig settes i sammenheng med disse opplysningene. Dette nattflyet har også et svært særpreget utseende og kan derfor ikke forveksles med andre arter, slik at det derfor er liten tvil om at den har etablert seg i fylket gjennom de siste åra.

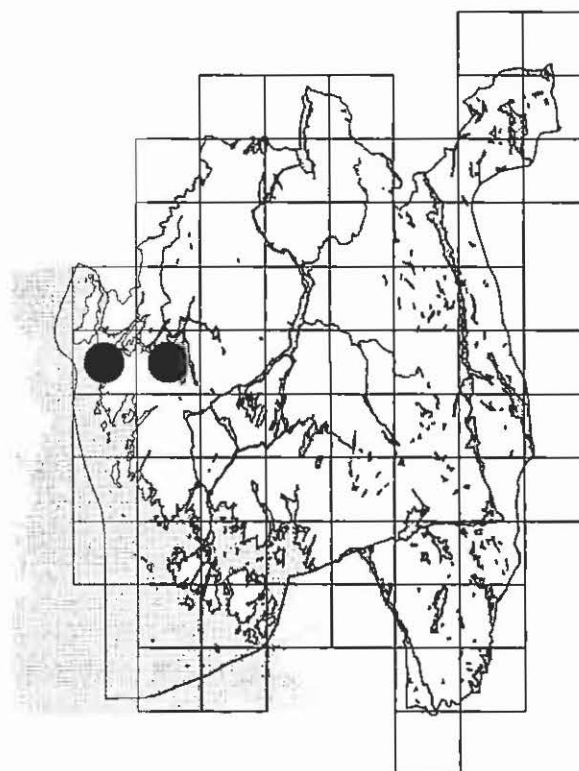
Praktengflyet kommer forøvrig svært så villig til lys, men vi har forøvrig ikke funnet den på sukkerlokking.

Trusler:

Avvirkning av eldre, kystnær løvskog (Hansen & Aarvik, i trykk) opptil gressområder, slik at disse gressområdene går tapt.

Forvaltningsoppgave:

Fortsette overvåkingen av den fremtidige bestandsutviklingen. Dessuten bør de allerede kjente lokalitetene ved Alby og Ekeby sikres mot omfattende hogst. Annen ødeleggende aktivitet som legger beslag på engområder, slik som f. eks. plassering av en golfbane innenfor verneområdet på Søndre Jeløy, vil også kunne skade de kjente

bestandene i dette området.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Hensynskrevende (V+)

OKERFLY

EREMOBIA OCHROLEUCA D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Okerflyet er funnet fra Iran, Armenia og Lille-Asia gjennom den sørvestlige delen av Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Middelhavet. Arten er utbredt og vanlig i Danmark og også langs kysten av det sørlige Sverige, mens det så langt kun er funnet få eksemplarer i Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er en relativt stor sjeldenhet her i landet, og den har så langt blitt funnet endel ganger i fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

Okerflyet foretrekker åpne biotopstyper, og da spesielt steder med ikke altfor fuktig jordbunn (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på blomster og frø av forskjellige gressarter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	12.8.1995	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	Sommeren 1985	1	Leg: Bjørn Arve Sagvolden
Moss	Jeløya-Alby	10.8.1998	2	Leg: Per Tangen, Rune Christensen
Råde	Grimstad	19.8.1995	3	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Sogn (Sognshøy)	Høsten 1995	2	Leg: Bjørn Magne Fjellstad

Kommentar:

Okerflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1985, da Bjørn Sagvolden tok et eksemplar på Kjerkøy i Hvaler kommune sommeren 1985 (Hansen & Aarvik, i trykk). Etter dette har den også feilaktig blitt publisert som ny for fylket fra Asmaløya, hvor den først ble funnet ti år etter registreringen på Kjerkøy (Fjellstad 1996).

Etter første noteringen på Hvalerøyene har okerflyet blitt funnet et fåtall ganger ved spredte og kystnære lokaliteter her i Østfold. Det er foreløpig kun på Jeløya og ved på to lokaliteter i Råde kommune at nattflyet nå er funnet flere ganger, og hvor det således kan se ut til at den er i ferd med danne reproduserende og lokale bestander. Siden arten til en viss grad regnes for dagaktiv (Skou 1991), kan det beskjedne antallet delvis skyldes vanskeligheter med å lokke nattflyet til nattlige fangstmetoder som lys og sukker. Allikevel ser det ut til at de fleste registreringene fra vårt fylke dreier seg om individer som blir tatt på lys. Ved Grimstad i Råde, hvor arten forøvrig er tatt gjennom flere år, har de kjente eksemplarene blitt funnet i ei permanent lysfelle (Eivind Sørnes, pers. med.).

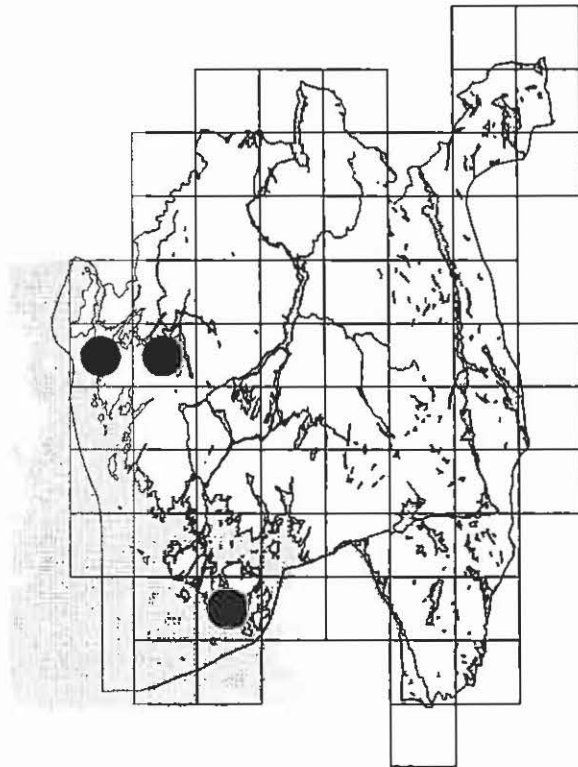
Trusler:

Slitasje og ødeleggelse av aktuelle engområder på kjente lokaliteter kan være faktorer som må antas å kunne slå negativt ut for de nyetablerte bestandene. Dessuten kan omlegginger innen landbruket, slik som f. eks. oppdyrking av brakkmark, kunne bidra til å fjerne arten fra potensielle leveområder.

Forvaltningsoppgave:

Sikre aktuelle engområder på lokaliteter med reproduserende bestander. Dette gjelder spesielt for området på Søndre Jeløy, hvor det nå planlegges en arealkrevende golfbane innenfor verneområdets grenser.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Hensynskrevende (V+)

TISTELSTENGELFLY

GORTYNA FLAVAGO D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Tistelstengelflyet er funnet fra Altai gjennom Vest-Asia til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sørøver til Middelhavet. Arten er vanlig og utbredt i Danmark og i de sørligste delene av Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Arten er meget sjeldent her i landet, og den er foreløpig funnet fåtallig i fylkene Aust-Agder og Østfold, i tillegg til at det foreligger et enkelt funn fra Akershus (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

Tistelstengelflyet foretrekker åpne områder, og ofte da ved dyrket mark (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever av den nedre delen av stengelen til en rekke forskjellige urter, slik som f. eks. tistler (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy stasjon	3.9.1983	1	Leg: Harald Frantzen
Hvaler	Asmaløya-Huser	Høsten 1992	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad
Hvaler	Vesterøy-Langero	3.8.1995	1	Leg: Bjørn Arve Sagvolden
Råde	Grimstad	16.10.1996	1	Leg: Eivind Sørnes
Sarpsborg	Skjeberg-Vik	18.9.1998	3	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Tune-Råkil	20.9.1992	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Tistelstengelflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke høsten 1983, da Harald Frantzen tok et eksemplar på lys ved Onsøy stasjon i Fredrikstad kommune (Olsen 1990).

Siden dette har nattflyet blitt funnet spredt ved relativt kystnære lokaliteter her i Østfold, og arten virker foreløpig ikke tallrik noe sted. Et lite unntak må her tas i forbindelse med lokaliteten ved Sandbakken, hvor det nylig ble funnet tre eksemplarer i forbindelse med lyslokking høsten 1998. Alle disse ble tatt gjennom en og samme natt (Thor Jan Olsen, pers. med.).

Dette vakre nattflyet med den seine flyvetiden kan muligens være under etablering her i Østfold, siden alle våre kjente registreringer er av forholdsvis ny dato. På de rette lokalitetene kommer tydeligvis arten villig til lyslokking, og i følge Peder Skou (1991) skal den også være mulig å lokke med sukker. Tistelstengelflyets seine flyvetid kan kanskje være noe begrensende i forhold til antallsregistreringer, siden klimaet vanligvis er ustabil på denne tiden av året og således ofte fører til at det entomologiske registreringsutstyret blir pakket bort for sesongen.

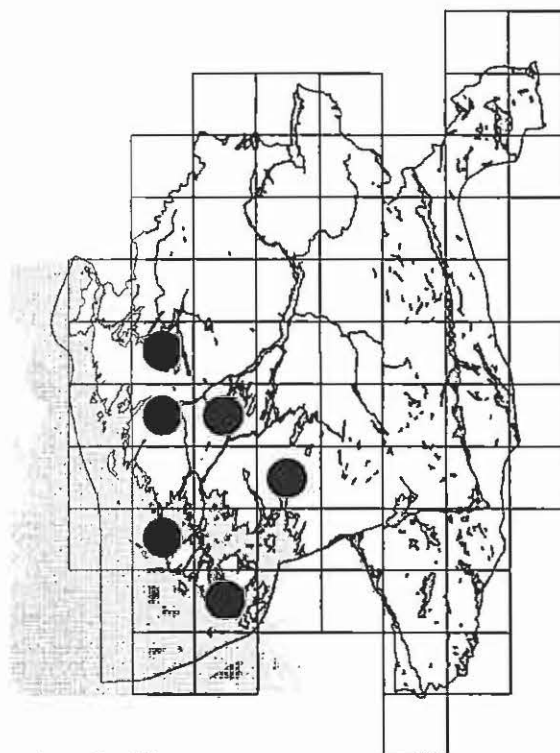
Trusler:

Omlegginger i landbruket, oppdyrking, bebyggelse, gjengroing av kulturrenger (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Sikre leveområdet ved Sandbakken i Sarpsborg mot de trusler som er nevnt ovenfor, og dessuten også fortsette kartleggingen i søken etter andre stabile populasjoner.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Ansvarsart (A)

GRØNT ROTFLY

CALAMIA TRIDENS Hufnagel, 1766

Utbredelse globalt:

Det grønne rotflyet er funnet fra Kina gjennom Sentral-Asia, Kaukasus, Ural og europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Spania, Portugal, Italia, det tidligere Jugoslavia og Albania. Arten er lokalt tallrik og utbredt i deler av Danmark, og den er også lokalt vanlig i de sydligste delene av Sverige. Den har vært i tilbakegang i Finland, hvor den nå regnes som lokal og sjelden lengst syd i landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Dette er en nykommer her i landet, og så langt kjenner vi kun tre eksemplarer som alle er tatt i Østfold fylke (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

Det grønne rotflyet kan finnes på steder med sandet jordbunn og på heder eller andre tørrbakker, da fortrinnsvis ved kysten. I Sverige er den også funnet på myr og i Finland ved dyrkede områder (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige gressarter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Kykkelsrud	17.8.1997	2	Leg: Per Tangen
Rygge	Larkollen	7.8.1995	1	Leg: Sigurd Andreas Bakke

Kommentar:

Det grønne rotflyet ble funnet for første gang i Norge og Østfold fylke sommeren 1995, da det ble tatt et eksemplar i forbindelse med en tilfeldig lyslokking i et utpreget kystlandskap ved Larkollen i Rygge kommune (Aarvik & al. 1997).

To år etter dette ble det så funnet to nye eksemplarer, og disse ble tatt med en ukes mellomrom i et englandskap ved Kykkelsrud i Askim kommune. Det første eksemplaret var helt friskt og nyklekket, mens det andre var noe slitt. Dette kan jo tolkes dihten at det grønne rotflyet kan ha etablert en bestand i dette området, men arten ble desverre ikke funnet ved lokaliteten året etter. Nå var allikevel forrige sesong helt annerledes og mye mer fuktig enn den tørre og varme sommeren som vi hadde i 1997, så frekvensen på registreringsaktiviteten gjennom den fuktige, kjølige og regntunge sommeren vi hadde det siste året har således vært lav. Derfor bør vel ikke arten helt avskrives i områdene ved Kykkelsrud ennå. Omleggingen av beitet ved noen av aktuelle engområdene var nok heller ikke spesielt fordelaktig for det grønne rotflyet, i det grønneten og frodigheten fra tørken og sauebeitet sommeren 1997 var erstattet av sorte og gjørmete enger under tungt press av kuer og mye nedbør året etter.

Nå er jo dette vanligvis en kystart, så det vil vel heller ikke være usannsynlig om vi skulle finne flere eksemplarer langs vår kystlinje i fremtiden. Det kan jo også virke som om arten er under etablering her i landet, og vi bør kanskje søke etter den ved noen av de kjente engområdene som allerede er omtalt i denne rapporten og som da har bestander av andre sjelden sommerfugler.

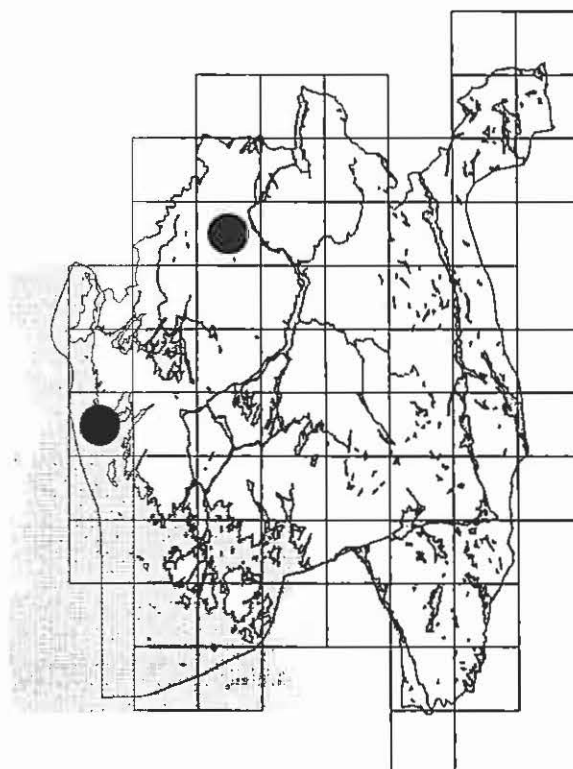
Trusler:

Tråkk, slitasje, bebyggelse eller annen ødeleggelse av kystnær natur (Hansen & Aarvik, i trykk), beitepress, omlegging av beite, skogplantning og annen forandring på eventuelle innlandslokaliteter.

Forvaltningsoppgave:

Sikre engområdene ved Kykkelsrud i Askim mot aktiviteter som forringer den entomologiske verdien ved disse, og dessuten fortsette kartleggingen i søken etter stabile bestander av det grønne rotflyet.

RØDLISTESTATUS: Usikker (I) **ØSTFOLDSTATUS:** Utilstrekkelig kjent (K)

LITE TAKRØRFLY

ARCHANARA DISSOLUTA Treitschke, 1825

Utbredelse globalt:

Det lille takrørflyet er funnet fra Midt-Østen, Lille-Asia og Kaukasus gjennom europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Frankrike og Romania. Arten er utbredt, men lokal i Danmark og langs kysten av det sørlige Sverige, mens den kun er funnet helt sør i Finland. I Finland er den forøvrig tallrik på lokalitetene og muligens i spredning innover i landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Arten er en nykommer her i landet, og ble funnet for første gang da det ble tatt et eksemplar ved Kristiansand i Vest-Agder sommeren 1996. De øvrige registreringene stammer fra Østfold fylke (Hansen & Aarvik, i trykk, Heimo O. Pøyhönen, pers. med., pers. obs.).

Biotop:

Det lille takrørflyet finner vi kun i takrørskog, og da gjerne ved kysten (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på takrør (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	10.8.1997	2	Leg: H. O. Pøyhönen & B. M. Fjellstad
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	1.9.1998	4	Leg: Per Tangen, Eivind Sørnes o. a.

Kommentar:

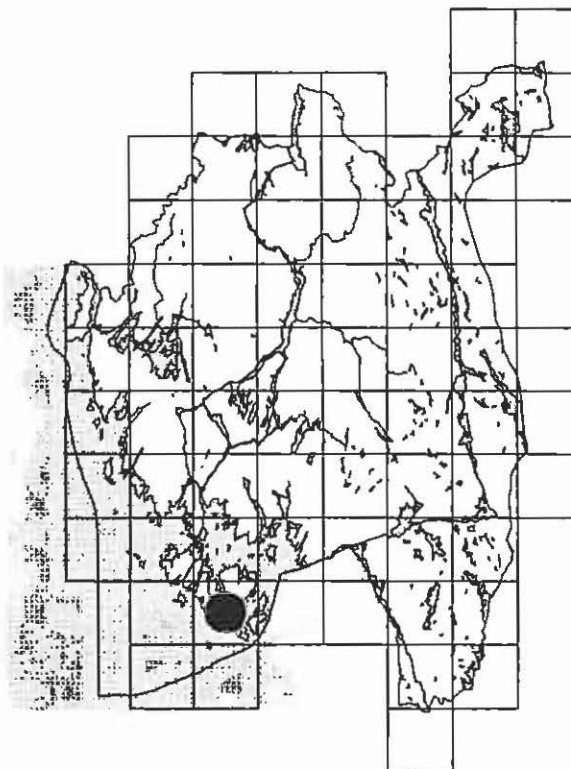
Det lille takrørflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1997, da to eksemplarer ble tatt i forbindelse med en tilfeldig lyslokking på Asmaløya i Hvaler kommune (Skou 1991, Heimo O. Pøyhönen, pers. med.). Etter dette har ikke arten blitt funnet flere ganger ved denne lokaliteten, noe som sannsynligvis skyldes laber entomologisk aktivitet i området gjennom den kjølige og fuktige sommeren 1998. Her har den allikevel sannsynligvis tilhold ved noen av de små takrørbestandene langs bekkene i området, og i alle fall bør den kunne ha bestander i det større takrørområdet nede ved Skipstadkilen.

Dette lille takrørflyet ble funnet på en hittil ukjent lokalitet gjennom den siste sesongen, da ble tatt fire eksemplarer ved Ørekroken på Kjerkøy. Her ble den etterhvert funnet ved begge de to avgrensede bestandene av takrør som vokser helt nede ved sjøen, og de fire eksemplarene ble alle tatt i løpet av en uke. Det lille takrørflyet ble funnet gjennom tre forskjellige kvelder med tilfeldig lysfangst, og forøvrig kan også nevnes at lyset som ble benyttet under registreringen var forholdsvis svakt. Arten ble kun funnet i netter med relativt rolige vindforhold. Siden det ble tatt både hanner og hunner gjennom denne perioden, må dette sees som en bekreftelse på at arten virkelig har en bestand her. Videre virker det sannsynlig at det lille takrørflyet også følger bekken opp fra stranda til Arekilen, og at den høyst sannsynlig har solid og reproduserende bestand der også.

Det er forøvrig også sannsynlig at arten har bestander ved andre større forekomster av takrør i de kystnære områdene, og at det er den bortgjemte livsstilen som fører til at den sjelden oppdages ved nye lokaliteter.

Trusler:

Tråkk, slitasje, bebyggelse og annen ødeleggelse av kystnær våtmark og grunne områder (Hansen & Aarvik, i trykk). Planene om campingplass ved Ørekroken på Kjerkøy vil selvfølgelig utgjøre en ny og alvorlig trussel for bestanden her, da dette området allerede i dag bærer preg av hyppig sommerlig aktivitet. Friområdet Storesand, som ligger like ved siden av Ørekroken og hvor det allerede eksisterer en campingplass, er av utseende betydelig mer nedslitt som følge av denne typen menneskelig aktivitet.

Forvaltningsoppgave:

Sikre takrørbestandene ved Huser og Ørekroken mot de trusler som er nevnt ovenfor.

RØDLISTESTATUS: Sårbar (V) **ØSTFOLDSTATUS:** Ansvarsart (A)

PIGGKNOPPRØRFLY

ARCHANARA SPARGANII Esper, 1790

Utbredelse globalt:

Piggknopprørflyet er funnet fra Afghanistan, Libanon, Kaukasus og Ural gjennom europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Middelhavet. Arten er utbredt og vanlig i Danmark, mens den er sjelden og lokal i Sverige, hvor den hovedsaklig er funnet på kystnære lokaliteter i den sørlige delen av landet. I Finland er den forholdsvis nyetablert og finnes nå lokalt og enkeltvis ved kysten og inne i landet, dog kun i den sørlige halvdel av landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Det foreligger så langt kun to registreringer fra vårt land, og dette er relativt gamle eksemplarer fra Søgne i Vest-Agder og Onsøy i Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk).

Biotop:

Piggknopprørflyet finner vi ved vassdrag og innsjøer, i myrområder eller andre steder med våt jordbunn, og gjerne da ved kysten (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever av dunkjevle, kjempepiggknopp og sverdlilje (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy stasjon	3.9.1983	1	Leg: Harald Frantzen

Kommentar:

Piggknopprørflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke høsten 1983, da Harald Frantzen tok et eksemplar i ei lysfelle ved Onsøy stasjon i Fredrikstad kommune (Skou 1991, Tangen & Pettersen 1995).

Dette er foreløpig den eneste kjente registreringen fra vårt fylke. I nyere og hittil upublisert litteratur blir det foreslått at nattflyet sannsynligvis må ha reproduserende bestander flere steder i Norge, men at mangelen på registreringsaktivitet ved de potensielle leveområder så langt bidrar til fåtallig kunnskap om arten (Hansen & Aarvik, i trykk). Nå nevnes det allikevel at piggknopprørflyet ofte treffes utenfor de egentlige biotopene i vårt naboland Danmark (Skou 1991), noe som da må bety at arten ikke kan være spesielt vanlig her hos oss. Den skulle således ha vært funnet flere steder i Østfold, hvor det tross alt har blitt gjennomført ganske hyppige og regelmessige registreringer ved potensielle leveområder de siste ti åra.

Vi skal allikevel ikke utelukke at piggknopprørflyet kan finnes flere steder her hos oss, men den må i så fall være fåtallig og videre også vanskelig å fange utenfor de sumpete leveområdene. Kanskje er dette nattflyet heller ikke så lett å lokke til seg med de registreringsredskapene som vi vanligvis benytter.

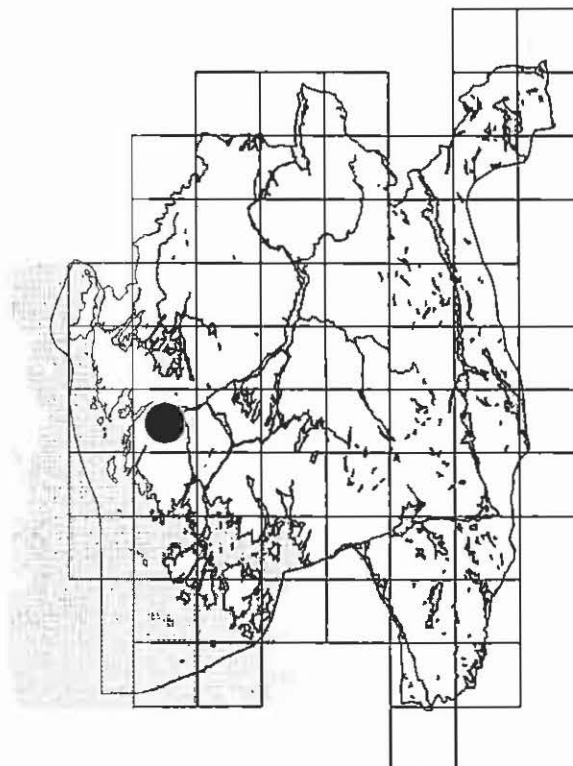
Trusler:

Drenering, utfylling og annen ødeleggelse av kystnær våtmark og grunne områder (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Fortsette kartleggingen i det området hvor arten ble funnet i 1983, og sikre dette og eventuelt andre nyoppdagede leveområder mot tørrlegging og annen ødeleggelse.

RØDLISTESTATUS: Sårbar (V) **ØSTFOLDSTATUS:** Usikker (I)

BRUNT RØRFLY

ARCHANARA ALGAE Esper, 1789

Utbredelse globalt:

Det brune rørflyet er så langt kun funnet i Europa, hvor den kjennes fra et område med yttergrenser fra det sørlige Fennoskandia, sørøstlige England, Nord-Spania, Nord-Italia, de nordlige delene av det tidligere Jugoslavia, Ungarn, Romania, nordøstre Bulgaria, Krim og områdene nord for Kaukasus. Utbredelsen gjennom Russland er forøvrig dårlig kjent. Arten er lokalt vanlig i Danmark, mens den er mer sjelden i de sørlige delene av Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Arten er kun kjent via et fåtall eksemplarer her i landet og disse er fordelt på fylkene Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold. Nattflyet er så langt bare funnet i relativt kystnære områder her i landet (Hansen & Aarvik, i trykk), mens den i Danmark, Sverige og Finland også kjennes fra innlandet (Skou 1991).

Biotop:

Det brune rørflyet finner vi ved innsjøer, vassdrag, myrområder og lignende steder med våt jordbunn (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på dunkjevle, sjøsivaks og sverdlilje (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	24.8.1996	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	11.9.1998	1	Leg: Claus Christiansen
Råde	Grimstad	7.8.1997	1	Leg: Eivind Sørnes

Kommentar:

Det brune rørflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1996, da det ble tatt et eksemplar i forbindelse med en tilfeldig lysfangst på Asmaløya i Hvaler kommune (Skou 1991).

Dette nattflyet er forøvrig meget lik den foregående arten, da både av utseende og i levested. Siden begge disse knapt blir funnet her i Østfold, må vi foreløpig anta at de er svært sjeldne her hos oss. Det er allikevel påkrevd å kartlegge flere potensielle leveområder før det kan trekkes ytterligere konklusjoner vedrørende disse artene. Siden alle de kjente registreringene av det brune rørflyet i Østfold er av nyere dato, kan kanskje dette tyde på at arten er innenfor en viss ekspansjonsperiode her hos oss.

Forøvrig kan også nevnes at artens antatte leveområde ved Grimstad i Råde kommune nå er omgjort til dyrket mark, og således har nattflyet sannsynligvis forsvunnet derfra (Eivind Sørnes, pers. med.).

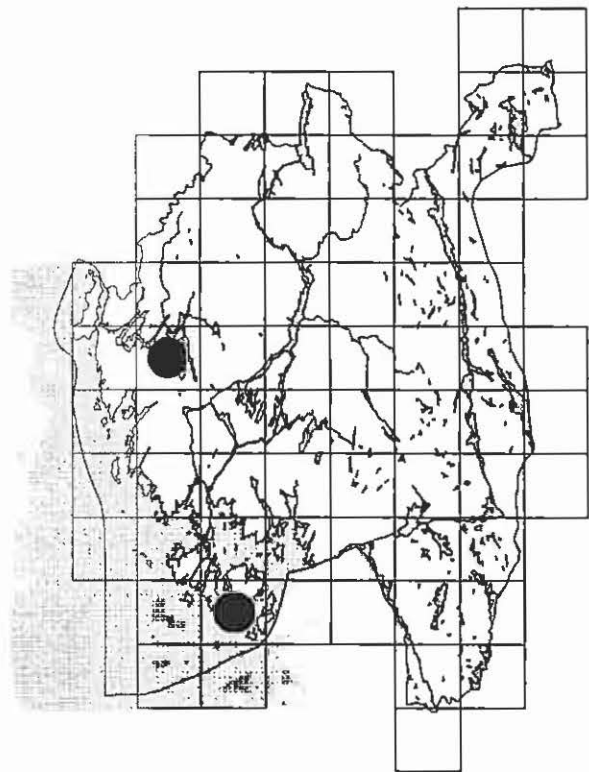
Trusler:

Drenering, utfylling og annen ødeleggelse av våtmark (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Sikre de små takrørbestandene ved de fuktige områdene på Huser og ved Ørekroken, hvor vi forøvrig også har andre sjeldne sommerfugler som er knyttet til de samme områdene. Vi bør også fortsette registreringsarbeidet i kystnære våtmarker, for derved å kunne finne nye reproduserende bestander.

RØDLISTESTATUS: Hensynskrevende (V+) **ØSTFOLDSTATUS:** Usikker (I)

GLANSRØRFLY

ARENOSTOLA PHRAGMITIDIS Hubner, 1803

Utbredelse globalt:

Glansrørflyet er funnet fra de østlige delene av Russland gjennom Sentral-Kina, Sentral-Asia, Irak, Kaukasus, Ural og Lille-Asia og europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Nord-Frankrike, Østerrike, Sveits og Ukraina. Arten er vanlig og ofte tallrik i Danmark og også i den aller sørøstlige delen av Sverige, mens den er mer fåtallig i resten av Syd-Sverige og i den sørlige delen av Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er relativt sjelden her i landet, og så langt har den blitt funnet i fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

Glansrørflyet finner vi vanligvis i tilknytning til takrørbestander (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på takrør (Skou 1991).

Lokaliteter:

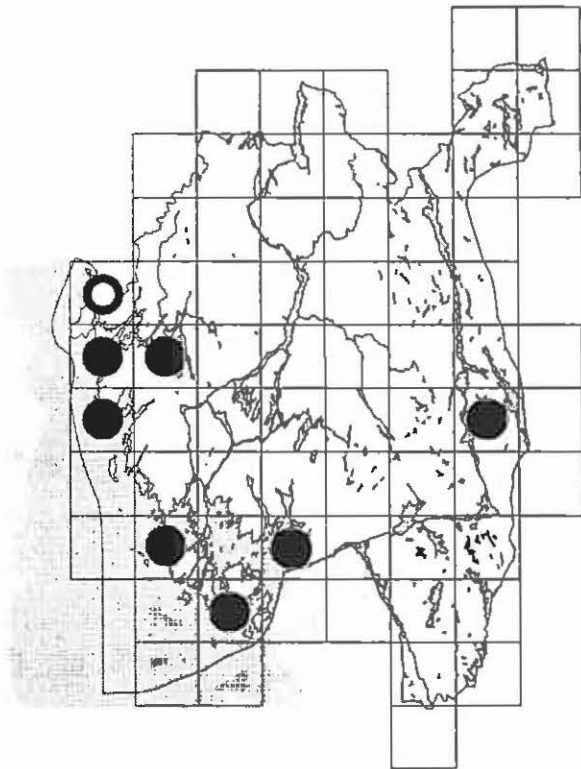
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	11.8.1997	1	Leg: Bakke, Kvamme & Aarvik (NISK)
Hvaler	Asmaløya-Huser	11.8.1992	5+	Leg: Claus Christiansen o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	25.7.1996	10+	Leg: Claus Christiansen, Per Tangen
Hvaler	Kjerkøy-Storesand	29.8.1998	1	Leg: Steinar Pedersen
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	9.9.1998	5+	Leg: Per Tangen
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	25.7.1989	1	Leg: Rune Christensen
Moss	Jeløya-Alby	10.8.1996	10+	Leg: Per Tangen, R. Christensen o. a.
Moss	Jeløya-Kubberød	15.8.1996	1	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	30.7.1955	2	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Moss	Jeløya-Reierbukta	23.8.1998	1	Leg: Per Tangen
Rygge	Larkollen	18.8.1996	1	Leg: Claus Christiansen
Rygge	Sildebogen	11.8.1995	3	Leg: Leif Aarvik
Råde	Grimstad	5.8.1995	5+	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Sogn (Sognshøy)	Sommeren 1996	5+	Leg: Bjørn Magne Fjellstad
Sarpsborg	Skjeberg-Grimløya	6.8.1991	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Glansrørflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1955, da Grude-Nielsen tok den på Jeløya i Moss kommune (Opheim 1962). Arten er nå forholdsvis vanlig ved større takrørsområder langs kysten, og her kan den opptre regelmessig og i et visst antall.

Glansrørflyet er også nylig funnet langt inne i fylket, da ved Bøensættet i Aremark kommune. Her ble den tatt ved et gammelt landbruksområde som ligger tett opptil en relativt næringsrik innsjø, og denne sjøen har spredte bestander av takrør. Dette åpner således muligheten for at nattflyet også kan finnes ved andre næringsrike sjøer i Indre Østfold, slik som f. eks. langs deler av Halden-vassdraget opp til Rødnessjøen og også ved den næringsrike Gjølssjøen i Marker kommune.

Dette vakre nattflyet blir også funnet sporadisk i områder som ikke har takrørbestander i umiddelbar nærhet, noe som da viser at arten har en viss evne til å kunne vandre bort fra kjernelokalitetene. Denne adferden har forøvrig

også blitt registrert i våre naboland (Skou 1991). Dersom det tas utgangspunkt i lokalitetslista fra Østfold vil vi finne en god del slike enkeltregistreringer, og sannsynligheten taler da for at glansrørflyet kan ha gode bestander i umiddelbar nærhet av registreringspunktet.

Majoriteten av registreringene fra Østfold fylke er av nyere dato. Enten har da glansrørflyet blitt vanligere på 1990-tallet, eller så skyldes dette den økte feltaktiviteten innenfor fylkets grenser. Kanskje er det også en blanding av disse to faktorene som nå er medvirkende årsak til at dette nattflyet kan regnes som relativt stabilt og regelmessig ved mange av de angitte lokalitetene. Dessuten vil det være rimelig å anta at det kan finnes enda flere lokale bestander i våre kystnære områdene, siden det stadig oppdages nye populasjoner og fremdeles finnes mange områder som ikke har blitt besøkt av entomologisk registreringsvirksomhet.

Trusler:

Drenering, utfylling og annen ødeleggelse av våtmark og grunne områder (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av de viktige takerbestandene her i Østfold, som f. eks. ved Huser og Ørekroken på Hvaler, hvor vi også har bestander av andre sjeldne og takeravhengige sommerfuglarter.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Sjelden (R)

RØRKVEINSTRÅFLY

CHORTODES FLUXA Hubner, 1809

Utbredelse globalt:

Rørkveinstråflyet finner vi fra Ural gjennom europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa er den kjent fra de midtre delene av Fennoskandia til Nord-Frankrike, den nordlige delen av Alpene, sørlige del av Ungarn, Karpatene og Romania. Arten er utbredt og vanlig i Danmark og også i de sørlige delene av Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Arten er ganske sjelden her i landet, og så langt er den kun funnet i fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

Rørkveinstråflyet foretrekker litt tørre steder, da ofte i tilknytning til skog og gjerne ved kysten. I Finland finnes den forøvrig også på litt mer fuktige steder (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på bergørkvein (Skou 1991).

Lokaliteter:

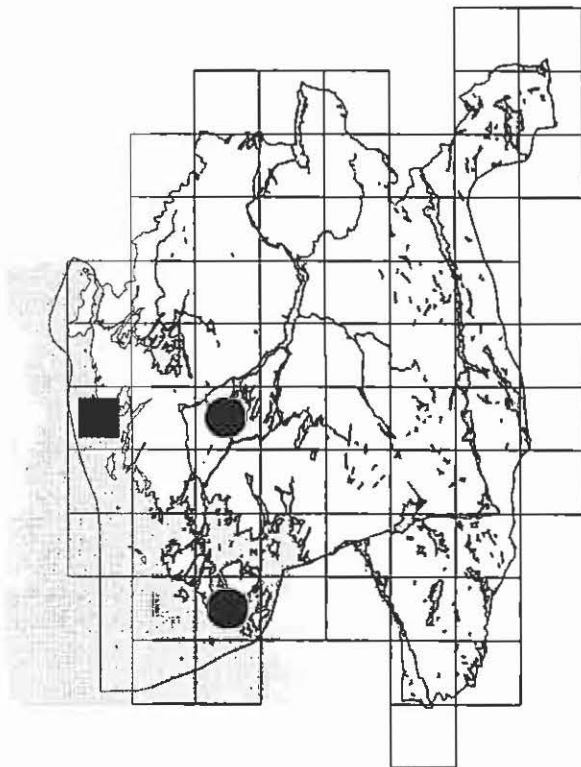
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	10.8.1992	2	Leg: Claus Christiansen, Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	29.7.1998	1	Leg: Per Tangen
Rygge	Sildebogen	7.7.1977	8	Leg: Leif Aarvik
Sarpsborg	Tune-Råkil	13.8.1991	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Rørkveinstråflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1977, da Leif Aarvik tok den ved Sildebogen i Rygge kommune (Opheim 1962, Hansen & Aarvik, i trykk.).

Dette er foreløpig den eneste kjente lokaliteten hvor arten ser ut til å kunne ha en nogenlunde regelmessig bestand her hos oss, og utover dette er den kun funnet fåtallig eller enkeltvis ved tre andre kystnære lokaliteter.

Selv om rørkveinstråflyet er forholdsvis lite og dessuten ligner noe på "tvillingarten" *Chortodes pygmina*, blir allikevel disse to artene sjeldent oversett av samlere. Dette betyr således at vi bør anta at rørkveinstråflyet er en

meget sjelden og lokal art her hos oss.

I følge litteraturen skal rørkveinstråflyet være mulig å finne både på lys og sukkerlokking (Peder Skou 1991), men selv har jeg bare sett den i forbindelse med lysfangst.

Trusler:

Slitasje, bebyggelse, camping og annen ødeleggelse av kystnær natur (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene ved Sildebogen og på Søndre Asmaløya, da ved å skjerme næringsplanten og engene mot omfattende slitasje og annen ødeleggelse. Videre må vi fortsette registreringsaktiviteten i søken etter nye og reproduserende bestander.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Sårbar (V)

KYSTNELLIKFLY

HADENA ALBIMACULA Borkhausen, 1792

Utbredelse globalt:

Kystnellikflyet er funnet fra Altaifjellene gjennom den vestlige delen av Sentral-Asia, Iran, Lille-Asia, Ural og europeisk Russland til Vest-Europa og Marokko. I Europa kjennes den fra det sørlige Fennoskandia og sør-øst til Middelhavet. Arten er funnet fåtallig ved endel lokaliteter lengst øst i Danmark, og den kjennes fra store deler av det sørlige Sverige, hvor den allikevel kun er vanlig i de sørøstligste delene. Arten er også sjelden i Finland, hvor den kun er funnet lengst syd i landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er sjeldent her i landet, og foreløpig kjenner vi den kun fra kystnære områder i fylkene Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

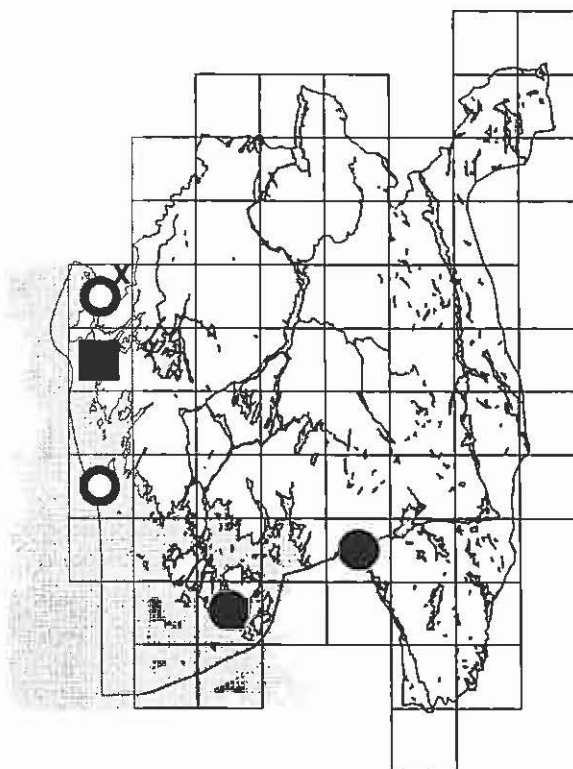
Kystnellikflyet foretrekker åpne og blomsterrike steder ved kysten eller lyse løvskoger med rik undervegetasjon, i Finland er den også funnet på furumoer (Skou 1991). I Østfold er den hovedsaklig funnet ved tørre biotoper, da vanligvis ved sandrike eller steinete områder med rikt mangfold av blomster. Våre kjente lokaliteter befinner seg fortrinnsvis helt nede ved sjøen.

Næringsplante:

Larven lever på nikkesmelle (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	27.7.1960	3	Leg: Alf Bakke
Halden	Fredriksten	1.5.1990	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	Sommeren 1995	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad
Moss	Jeløya	Sommeren 1888	1	Leg: Wilhelm Maribo Schøyen (?)
Moss	Jeløya-Alby	Juni 1970	5+	Leg: Bjørn Richard Eriksen o. a.
Moss	Jeløya-Breidbukta	2.6.1977	2	Leg: Eivind Sørnes
Moss	Jeløya-Kubberød	19.6.1996	1	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Moss	Jeløya-Reierbukta	20.6.1998	2	Leg: Eivind Sørnes
Moss	Moss	Sommeren 1900	1	Obs: Andreas Schneider

Kommentar:

Kystnellikflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke allerede så tidlig som i 1888, da et eksemplar ble tatt på Jeløya i Moss kommune. Dette eksemplaret befinner seg nå i samlingene på Zoologisk Museum i Oslo. Det er sannsynligvis innsamlet av W. M. Schøyen, som også har tatt andre arter på Jeløya i det samme tidsrommet. Videre nevner Hans Jacob Sparre-Schneider at hans bror Andreas tok arten ved Moss sommeren 1900 (Sparre-Schneider 1902), men denne registreringen har det ikke vært mulig å få bekreftet gjennom eksisterende belegg. Emil Barca har derimot aldri hatt noen kontakt med dette sjeldne nattflyet her i Østfold, noe som også blir omtalt i en av hans mange publikasjoner (Barca 1923).

Kystnellikflyet er fremdeles ikke funnet i noen særlige mengder her hos oss, og de få eksemplarene som har blitt tatt kommer fra kystnære lokaliteter. Fåtaligheten kan muligens forklares med at arten ikke virker spesielt tiltrukket av lys, og sukkerlokking skal den i følge litteraturen overhodet ikke være interessert i (Skou 1991). Kystnellikflyet har allikevel vist seg å opptre i moderate mengder på Søndre Jeløy, men uten at dette foreløpig har ført til spesielt mange registreringer ved bruk av lyslokking i området. Arten har derimot blitt funnet og fanget når den har søkt næring fra blomster, og det ser her ut til at tjæreblom vanligvis blir foretrukket som næringsplante. Fangst med håv kan således gjennomføres fra skumringen starter og videre ut i de lyse sommernetene, og denne metoden har så langt frembragt et titalls eksemplarer gjennom de to siste sesongene (Eivind Sørnes, pers. med.).

Trusler:

Slitasje, camping og annen ødeleggelse av strandområder (Hansen & Aarvik, i trykk). og andre kystnære områder der næringsplanta vokser.

Forvaltningsoppgave:

Sikre forekomstene av nikkesmelle mot omfattende slitasje og annen ødeleggelse. Spesielt gjelder dette for strandområdene innenfor landskapsvernområdet på Søndre Jeløy, hvor arten nå ser ut til å ha gode bestander.

RØDLISTESTATUS: Hensynskrevende (V+) **ØSTFOLDSTATUS:** Sjelden (R) **Ansvarsart (A)**

SVART HAGEFLY

MELANCHRA PERSICARIAE Linnaeus, 1761

Utbredelse globalt:

Det svarte hageflyet er funnet fra Kurilene, Sakhalin, Japan og Korea gjennom Kina, Sentral-Asia og europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjenner vi den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sør-øst over til Middelhavet, men dog ikke i Hellas og Albania. Arten er utbredt og ofte meget vanlig i store deler av Danmark, og den er også utbredt i den sørlige halvdel av Sverige, hvor den dog opptre noe mer fåtallig og lokalt inne i landet. I Finland regnes dette nattflyet som en ekspansjonsart og den var meget vanlig i den sørlige delen av landet på 1940 og 1950-tallet, mens den nå har blitt sjelden igjen her (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

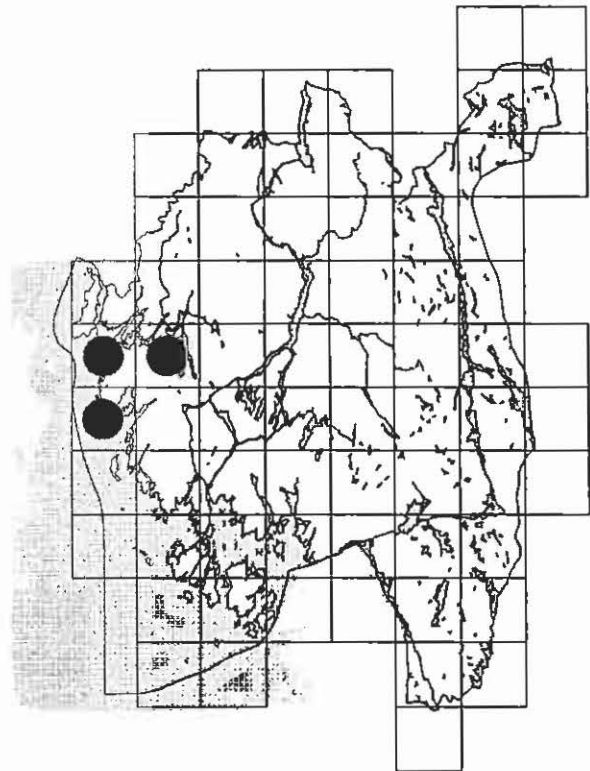
Arten er foreløpig meget sjelden her i landet, og den kjennes så langt kun via et fåtall registreringer fra fylkene Vest-Agder, Vestfold og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database). Den er muligens inne i en mer omfattende ekspansjonsperiode her hos oss.

Biotop:

Det svarte hageflyet kan finnes ved mange forskjellige biotopstyper, og især da i åpne landskaper (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven kan leve på mange forskjellige arter av løvtrær, busker og urter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Moss	Jeløya-Alby	28.7.1996	1	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Kubberød	26.7.1996	2	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Rygge	Hanan	25.7.1998	10+	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Rygge	Sildebogen	2.8.1995	2	Leg: Leif Aarvik
Råde	Sogn (Sognshøy)	Sommeren 1996	3	Leg: Bjørn Magne Fjellstad

Kommentar:

Det svarte hageflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1995, da Leif Aarvik tok et eksemplar ved Sildebogen i Rygge kommune (Skou 1991, Hansen & Aarvik, i trykk).

Nattflyet er en nykommer i våre områder og er den kun funnet gjennom de siste fire åra. Foreløpig er det tatt et tyvetalls eksemplarer her hos oss, og alle disse er funnet ved kystnære lokaliteter. Dette betyr allikevel at det svarte hageflyet ser ut til å være inne i en relativt kraftig ekspansjonsperiode.

Siden arten ikke virker spesielt kresen i forhold til biotopsvalg og næringsplanter, vil den muligens komme til å etablere seg flere steder i Østfold gjennom de nærmeste åra. Dette ser allerede ut til å ha skjedd ved Hanan i Rygge, som forøvrig er et boligområde tett opptil Moss sentrum. Sist høst dukket det svarte hageflyet opp i relativt store mengder på lokaliteten, og den ble da funnet ved den permanente lyslokkingen som var plassert her. Nattflyets eventuelle fremtid i Østfold er det foreløpig vanskelig å si noe om, og spørsmålet vil være om vi får beholde arten når den eventuelle ekspansjonen har stabilisert seg.

De aller fleste eksemplarene som har blitt tatt i fylket har kommet til lyslokking, men arten skal forøvrig også kunne la seg lokke til sukker (Skou 1991). Det svarte hageflyet forekommer i to litt forskjellige varianter, og den ene av disse er såpass særpreget av utseende at den ikke kan forveksles med andre nattfly.

Trusler:

Ingen kjente (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Holde den nyetablerte bestanden under oppsikt ved regelmessige kartlegginger.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Ansvarsart (A)

RØRGRASFLY

MYTHIMNA STRAMINEA Treitschke, 1825

Utbredelse globalt:

Rørgrasflyet er funnet fra Libanon, Kaukasus, Ural og europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra det sørlige Fennoskandia til den nordøstre delen av Spania, Italia, det tidligere Jugoslavia og Bulgaria. Arten er utbredt og vanlig i Danmark og i den sørlige delen av Sverige, mens den er mer sjelden i den sørligste delen av Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

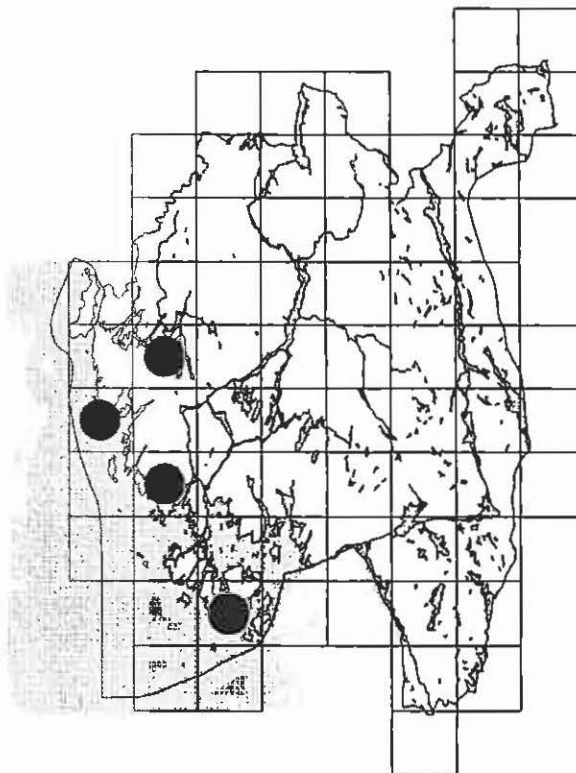
Nattflyet er sjeldent i vårt land og foreløpig kun kjent fra fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Vestfold og Østfold. Arten en relativt god bestand i kystnære området på Sørlandet, mens den så langt bare er funnet fåtallig i Vestfold og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk, Leparb's database).

Biotop:

Rørgrasflyet kan finnes på fuktige og åpne steder med næringsrik jordbunn, slik som f. eks. ved strandenger og våtmarksområder (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på takrør og strandrør (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Skåra	22.7.1995	1	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Asmaløya-Huser	10.8.1992	1	Leg: Claus Christiansen
Rygge	Sildebogen	4.8.1996	1	Leg: Leif Aarvik
Råde	Sogn (Sognshøy)	Sommeren 1996	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad

Kommentar:

Rørgrasflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1992, da et eksemplar ble tatt ved en tilfeldig lysfangst på Asmaløya i Hvaler kommune. Denne registreringen ble forøvrig publisert i tidsskriftet "Insekt-Nytt" tre år seinere (Tangen & Pettersen 1995). Her ble det beklageligvis oppgitt feil navn på observatør, noe som det nå er anledning til å rette opp. Som det vil gå frem av lista ovenfor er rett registrator og besitter av det innsamlede eksemplaret Claus Christiansen fra Ås i Akershus. Det er så langt kun funnet et fåtall individer av denne sjeldne arten her i Østfold.

Rørgrasflyet betegnes som en forholdsvis svak flyver. Dette fører antagelig til at arten sjelden beveger seg utenfor sine biotoper i takerørskogene, og kan således være en mulig årsak til at den sjelden blir funnet i større antall noe sted (Leif Aarvik, pers. med.). Dette betyr igjen at rørgrasflyet gjerne kan være godt befestet med stabile populasjoner ved flere av de store takerørskogene i Østfolds kystområder. For at vi da skal få full uttelling ved registreringer av antall, må vi antagelig søke arten inne i disse skogene. Dette var forøvrig var tilfelle med den oppgitte innsamlingen fra Skåra i Onsøy, hvor rørgrasflyet tilfeldig ble funnet i kombinasjon med ringmerking av fugler (Magne Pettersen, pers. med.).

Eksemplaret fra lokaliteten Sogn i Råde kommer trolig fra en nærliggende bestand av takerør, da kanskje i forbindelse med ei grøft, en dam eller et lignende fuktig område like ved registreringspunktet. Disse små og begrensede våtmarksflekkene er tydeligvis i stand til å huse forekomster av enkelte svært så spesialiserte sommerfuglarter, og det er derfor av stor viktighet at disse oasene får stå urørt.

Trusler:

Drenering, gjenfylling og annen ødeleggelse av myr og våtmark (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Først og fremst sikre de relativt begrensede takerørbestandene på Søndre Asmaløya, hvor det forøvrig også finnes flere sjeldne sommerfugler som er knyttet til denne planten.

RØDLISTESTATUS: Hensynskrevende (V+) **ØSTFOLDSTATUS:** Ansvarsart (A)

GULT SELJEFLY

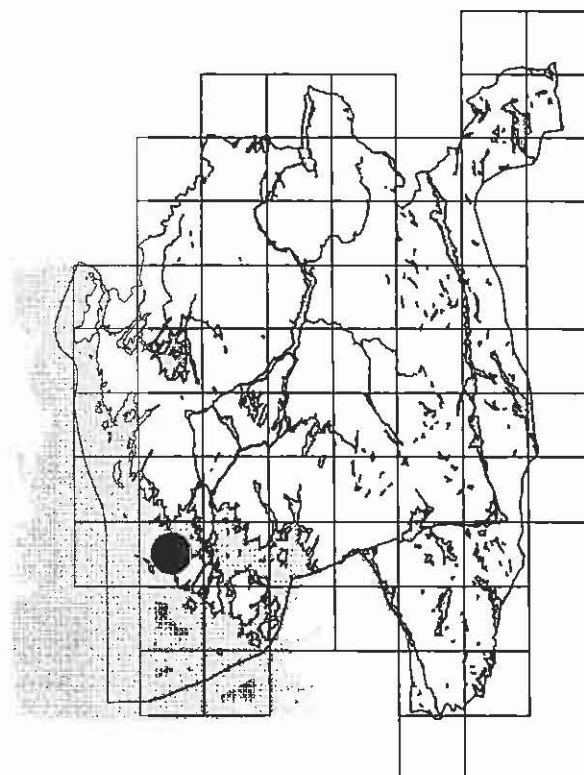
ORTHOSIA MINIOSA D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Det gule seljeflyet er foreløpig funnet fra det sørlige Ural, Kaukasusområdet og Lille-Asia, videre gjennom den sørvestlige delen av Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Middelhavet. Arten er lokalt vanlig i Danmark og i den sørligste delen av Sverige, mens den kun kjennes fra to innsamlede eksemplarer i Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet har sin hovedutbredelse i fylkene Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder, og her kan den være relativt tallrik på endel kystnære lokaliteter. Utenfor dette området er arten kun funnet to ganger, og dette med en registrering hver i fylkene Vestfold og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk).

Biotop:

I Danmark blir det gule seljeflyet vanligvis funnet i eikeskog og eikekratt, mens den også kan finnes ved løvskoger og på frodige steder med busker og kratt i Sverige (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever vanligvis på eik, men kan muligens gå over til animalsk føde i gitte situasjoner (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Spjørøy kirke	Mai 1989	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad

Kommentar:

Det gule seljeflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke våren 1989, da Bjørn Magne Fjellstad tok et nyklekt eksemplar ved lyslokking i en liten eikeskog bak Spjørøy kirke (Hansen & Aarvik, i trykk). Denne lille eikeskogen skal nå være hogd ned, slik at det vil være vanskelig å få bekreftet om arten har hatt permanente bestander ved lokaliteten. Seljeflyet ble forøvrig også ettersøkt her mens skogen fremdeles eksisterte, og da uten at dette ga resultater i form av flere registrerte eksemplarer (Heimo O. Pøyhønen, pers. med.).

Tross hyppig aktivitet ute på Hvalerøyene gjennom de siste ti åra, og da også innenfor artens tidlige flyvetid på våren, har allikevel ikke det gule seljeflyet blitt funnet flere ganger her ute. Dette kan tyde på at det innsamlede individet muligens har vært en tilflyver. Denne kan ha kommet fra bestandene på vestkysten av Sverige eller alternativt fra kystområdene på andre siden av Oslofjorden, hvor den i begge tilfeller er kjent for å ha mer sammenhengende og lokalt tallrike bestander.

Det gule seljeflyet er relativt særpreget av utseende, og skal vanligvis ikke være mulig å forveksle med andre nattfly som flyr på denne tiden av året. Arten kommer fåtallig til lyslokking, men skal ikke være mulig å finne på sukker (Skou 1991).

Trusler:

Avvirkning av kystnær eikeskog eller annen rik skog (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Stimulere til fortsatte kartlegginger i kystnære eikeskoger.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Usikker (I)

KJØLFY

OPIGENA POLYGONA D&S, 1775

Utbredelse globalt:

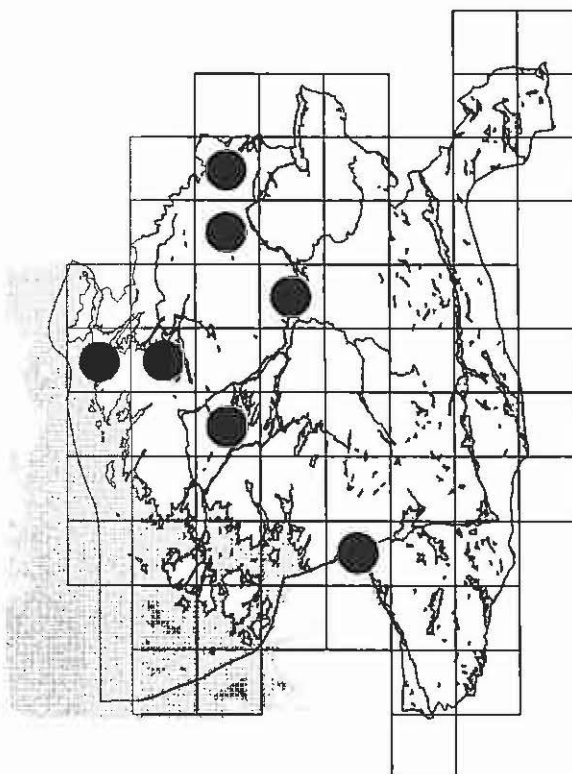
Kjølflyet er funnet fra Midt-Kina, Tibet og Nepal gjennom den sørlige delen av Sibir, Ural og Lille-Asia til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Mellom-Europa, samt fra Frankrike og deler av Sør-Europa. Arten har i nyere tid ekspandert kraftig i Danmark og regnes nå som vanlig her, og den er også vanlig helt opp til Norrland i Sverige. I Finland er den mer sjelden, men allikevel utbredt i det meste av landets sørlige halvdel (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er foreløpig relativt sjeldent og begrenset innenfor sin kjente utbredelse her i landet, og den er så langt kun funnet i fylkene Telemark, Buskerud, Akershus og Østfold. Arten kan allikevel opptre relativt tallrikt innenfor deler av dette utbredelsesområdet (Skou 1991, Hansen & Aarvik, i trykk).

Biotop:

Kjølflyet kan finnes på mange forskjellige biotopstyper i åpent land, da både ved dyrket og udyrket mark, og den kjennes også fra sandstrender (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige urteaktige planter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Kykkelsrud	21.7.1997	20+	Leg: Per Tangen
Eidsberg	Lysåkermoa	28.8.1997	1	Leg: Steinar Pedersen
Halden	Fredriksten	28.8.1993	2	Leg: Per Tangen
Hobøl	Knappstad-Ton	29.8.1998	6	Leg: Morten Pedersen
Moss	Jeløya-Alby	7.9.1996	10+	Leg: Per Tangen o. a.
Moss	Jeløya-Reierbukta	8.9.1998	1	Leg: Per Tangen
Råde	Grimstad	31.8.1996	20+	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Sogn (Sognshøy)	Sommeren 1996	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad
Sarpsborg	Tune-Solli	6.9.1998	2	Leg: Egil Michaelsen

Kommentar:

Kjølflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1993, da det ble tatt et eksemplar under de sterke lampene på Fredriksten festning i Halden kommune (Skou 1991, Tangen & Pettersen 1995).

Siden denne registreringen har kjølflyet hatt en markant økning i antall her hos oss, og på relativt kort tid har den således etablert gode og reproduserende bestander i Østfold. Kjølflyet kjennes nå både fra kystområdene og også fra lokaliteter i Indre Østfold, og denne etableringen har sannsynligvis skjedd etter at arten ble notert som ny for kun fem år siden. I denne perioden har kjølflyet også dukket opp ved lokaliteter hvor det har over lengre tid har vært gjennomført systematiske registreringer, og dette uten at arten da har vært funnet ved disse tidligere. Denne nyetableringen her hos oss kan kanskje knyttes til utvidelser av leveområder i våre naboland, siden Peder Skou (1991) oppgir at nattflyet har vært i ekspansjon nordover gjennom en periode på flere tiår.

Kjølflyet har forøvrig vært svært tallrikt gjennom sommeren og høsten 1998, og nesten alle eksemplarene fra Kykkelsrud ved Askim er funnet dette året. Kanskje betyr det at etableringen her har skjedd helt nylig, siden det også bare ble funnet et eksemplar året før.

Kjølflyet ser forøvrig ut til å ha en viss tendens til å benytte seg av fenomenet oversomring. Arten blir tilfeldig funnet nyklekt i juli måned, for så å bli borte noen uker. Så dukker den vanligvis tallrikt opp igjen utover i august og september, og flyr normalt gjennom denne perioden.

Kjølflyet kommer også svært villig til lyslokking, mens den bare unntaksvis har blitt funnet på sukker.

Trusler:

Ingen kjente (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av de nye populasjonene her i fylket. Dette kan gjøres ved å forhindre ødeleggelse av engområdene ved Kykkelsrud i Askim kommune, og også ved å stanse planene om store inngrep innenfor landskapsvernområdet på Søndre Jeløy.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Ansvarsart (A)

GULHODEFLY

EUGRAPHE SIGMA D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Gulhodeflyet er funnet fra Japan, Amur- og Ussuriområdene, Nord-Kina og Korea gjennom Sibir, Kaukasus, Ural og europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra det sørlige Fennoskandia og videre sørover til Middelhavsområdet, Bulgaria og Svartehavet. Arten er kun funnet to ganger i Danmark, mens den er utbredt og lokalt vanlig langs kysten av Sverige, da fra Bohuslän til Öland. I Finland kjennes den kun som immigrant sydfra, og det er så langt kun funnet 11 eksemplarer i landet, hvorav det siste skal ha blitt tatt i 1978 (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Arten er meget sjelden her i landet, og den er foreløpig kun kjent fra fylkene Buskerud, Vestfold og Østfold. Den har allikevel lokalt tallrike bestander i Vestfold og Østfold (Hansen & Aarvik, i trykk).

Biotop:

Gulhodeflyet foretrekker hedelignende områder, og da gjerne med spredt trebevoksning. Arten kan også finnes i ren løvskog som fortrinnsvis må befinne seg ved kysten (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige urter og busker, slik som f. eks. blåbær, tysk klematis og villkornell (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Fredrikstad	Juli 1980	5+	Leg: Ukjent (Skou 1991)
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	17.7.1995	10+	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	3.7.1990	20+	Leg: Rune Christensen o. a.
Hvaler	Spjærøy kirke	11.7.1987	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad
Sarpsborg	Skjeberg-Ullerøy	21.7.1980	1	Leg: Karen Swane

Kommentar:

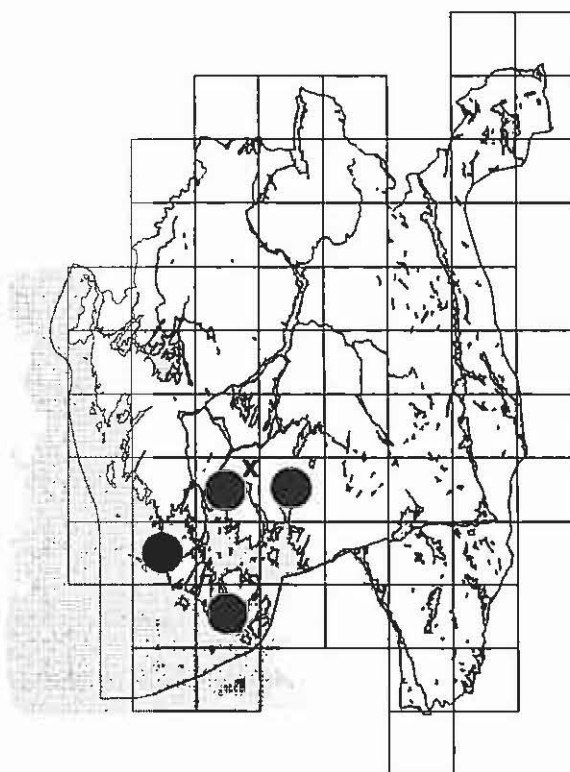
Gulhodeflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1980, da det ble tatt et eksemplar i forbindelse med en permanent lysfangst ved Ullerøy i Sarpsborg kommune (ZMO). Den samme sommeren ble nattflyet også funnet av en student ved Fredrikstad sentrum, uten at det i ettertid har vært mulig å konkretisere disse registreringene nærmere (Skou 1991, Leif Aarvik, pers. med.).

Et begrenset ettersøk i områdene ved Ullerøy og Fredrikstad sentrum har allikevel ikke gitt nye funn siden registreringene i 1980, så kanskje har bestandene her nå forsvunnet. En annen mulighet er at dette har dreid seg om trekkende individer fra de kjente leveområdene ute på Hvalerøyene, men dette virker ganske usannsynlig siden det ble funnet flere eksemplarer ved Fredrikstad gjennom den angjeldende sommeren. Videre ettersøk i disse områdene bør være av interesse, da både for forvaltning og ivrige entomologer.

Gulhodeflyet ser nå ut til å ha en regelmessig og fåtallig bestand på to av øyene i Hvaler kommune, og her har det i nyere tid blitt funnet endel eksemplarer (Fjellstad 1996). Sommeren 1995 tok jeg bortimot et titalls eksemplarer ved de to oppgitte lokalitetene på Asmaløya, og dette skjedde gjennom et par rolige og varme julkvelder. Det ble kun funnet eksemplarer på sukkerlokking disse kveldene, og registreringene kan være en god bekreftelse på at det eksisterer en lokal og reproduserende bestand med fotfeste i dette området.

Trusler:

Tråkk, bebyggelse og annen ødeleggelse av kystnær natur (Hansen & Aarvik, i trykk).

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene på Asmaløya ved å ta vare på vegetasjonen i de hedelignende områdene her ute, og også forsette søket etter nye populasjoner andre steder på Hvalerøyene og i fylket forøvrig.

RØDLISTESTATUS: Sjelden (R) **ØSTFOLDSTATUS:** Ansvarsart (A)

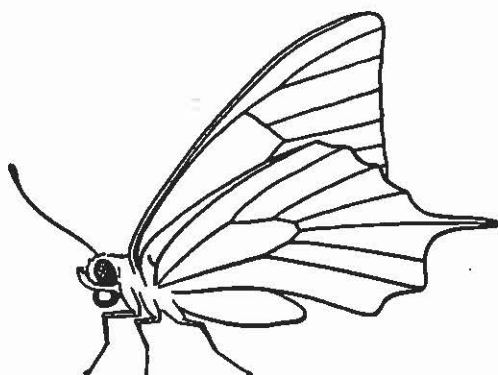
2.2 Andre sjeldne og sårbare arter i Østfold fylke

Kategorien dekker arter som ikke står på offisiell norsk rødliste (Hansen & Aarvik i trykk, DN 1999). Her inngår bl.a.

- arter som bør vurderes ved revisjon av norsk rødliste
- arter som tidligere sto på norsk rødliste (DN-rapport nr.6 1992)
- arter som er sjeldne og sårbare i fylkessammenheng
- arter som bør kartlegges bedre, uten nødvendigvis å være sjeldne i Østfold.

Av plasshensyn er enkelte sjeldne kystarter ikke behandlet. Imidlertid har mange arter i kap. 2.1. samme utbredelse, habitat- og næringsvalg som de utelatte i kap. 2.2. Vern av lokaliteter for arter i kap. 2.1. vil også sikre andre sjeldne, men ikke omtalte arter. Søkelyset er særlig rettet mot arter med andre miljøkrav enn hovedandelen av fylkets rødlistearter, som særlig er knyttet til kystnære lokaliteter. Således er vektlagt arter tilknyttet biotoper med hovedforekomst i fylkets indre deler, for eksempel beitemark, blomsterenger, gammelskog og myr; miljøer som i vår tid har blitt mer sjeldne.

Artene i kapittel 2.2 er gitt truethetsstatus i Østfold utfra de samme kategorier som i kapittel 2.1. Truethetsstatus for arter i kap. 2.2 er imidlertid basert på artens status i Østfold, vurdert uti fra antall funn, konsultasjon med entomologer og forfatterens egne erfaringer fra fylket.

Artsoversikt:

KONVALLROTETER

KORSCHTELLELLUS LUPULINA Linnaeus, 1958

Utbredelse globalt:

Konvallroteteren kjennes foreløpig kun fra Europa, og her er arten vidt utbredt i de nordlige, sentrale og sørøstlige delene av kontinentet. Konvallroteteren kan være relativt vanlig i deler av Danmark, så som på Bornholm og i områdene rundt København. Den skal også være lokalt vanlig i den sørlige delen av Sverige, med en nordgrense fra Bohuslän og videre på tvers av landet over til traktene rundt Stockholm. Konvallroteteren er foreløpig meget sjelden i Finland (Gullander 1963, Hoffmeyer 1970, Heath 1976, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Ved gjennomgang av tilgjengelig materiale ser det nå ut til at det kun eksisterer et sikkert eksemplar fra vårt land, og dette er tatt for mange år siden i Halden kommune (Leparb's database, Leif Aarvik, pers. med.).

Biotop:

Konvallroteteren kan finnes ved gressrike områder og ved dyrket mark, i hager og også i varme og litt skyggefulle løvskoger. Ellers kan den også ha bestander andre steder hvor den finner næringsplantene. Arten kan ofte opptre som skadedyr på gressmarker, og dette nevnes blant annet fra England og Danmark. (Gullander 1963, Hoffmeyer 1970, Carter & Hargreaves 1986).

Næringsplante:

Larven lever på mange forskjellige gressarter og blomsterplanter. I våre naboland Danmark og Sverige foretrekker den vanligvis liljekonvall (Gullander 1963, Hoffmeyer 1970), noe som da også kan være tilfelle her hos oss.

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Kornsjo	16.6.1906	1	Leg: Thor Hiorth Schøyen

Kommentar:

Konvallroteteren ble funnet for første og hittil eneste gang i Østfold sommeren 1906, da Thor Hiorth Schøyen tok et eksemplar ved Kornsjo i Halden kommune. Da det tilgjengelige materialet av andre tidligere bestemte eksemplarer som skulle tilhøre denne arten nylig ble nøye gjennomgått, viste det seg at med to unntak var alle disse hunneksemplarer av den relativt like slektningen *Phymatopus hecta*. Det ene sikre eksemplaret kan muligens være tatt andre steder enn i Norge og senere blitt påsatt feil etikett, mens det andre med sikkerhet er funnet i Halden like etter forrige århundreskifte (Leif Aarvik, i trykk).

Skat Hoffmeyer (1960) forteller at larvene ofte ble oppdaget i forbindelse med kunstig dyrking av liljekonvall i Danmark, og at gartnere på den tiden da ikke var spesielt glad i denne arten. Larvene ble ofte funnet i forbindelse med innsamling av konvaller i oktober måned, og som entomolog kunne man på den tiden lett drive frem denne sommerfuglen ved å fore larvene videre gjennom høsten med gulrøtter. I følge Hoffmeyer skal larven før puppestadiet spinne seg inn i et langt rør, og i disse kan puppene bevege seg frem og tilbake gjennom vinteren.

Hvorvidt denne sjeldne roteteren fremdeles har reproduserende bestander her i Norge er nå usikkert, men siden den har relativt stabile bestander i våre nærmeste naboland burde det også være mulighet for at den ennå kan finnes ved enkelte avgrensede lokaliteter her hos oss.

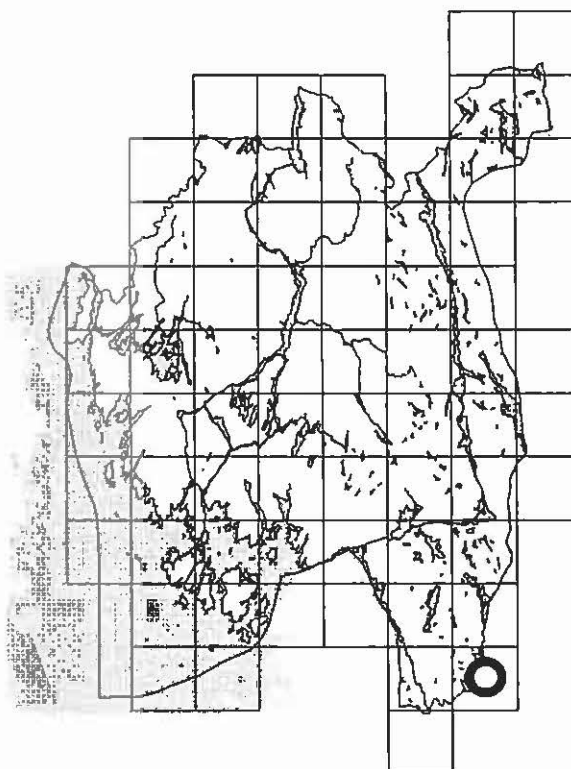
Trusler:

Ingen kjente.

Forvaltningsoppgave:

Stimulere til fortsatt kartlegging i søken etter reproduserende bestander.

ØSTFOLDSTATUS: Utilstrekkelig kjent (K)

LITEN ROTETER

PHYMATOPUS HECTA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Den lille roteteren er funnet fra Japan og videre vestover til de sentrale og nordlige delene av det europeiske kontinentet. Arten skal være relativt vanlig i våre naboland Danmark, Sverige og Finland. I Sverige og Finland er den funnet svært langt mot nord (Hoffmeyer 1974, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Arten er funnet lokalt mange steder i landet, og den er kjent fra alle landets fylker helt opp til de nordøstlige deler av Finnmark (Opheim 1972, Leparb's database).

Biotop:

Den lille roteteren foretrekker løv- og blandingsskoger hvor næringsplantene finnes, ofte da på litt fuktige steder (Gullander 1960).

Næringsplante:

Larven lever blant annet på røttene av einstape, røsslyng og forskjellige høymoler (Gullander 1960).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensætrret	10.7.1997	1	Leg: Leif Aarvik
Hobøl	Knappstad	11.7.1979	1	Leg: Leif Aarvik
Hvaler	Asmaløya-Huser	3.8.1996	2	Leg: Rune Christensen, S. A. Bakke
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	25.7.1996	1	Leg: Claus Christiansen
Moss	Jeløya-Alby	4.7.1998	1	Leg: Eivind Sørnes
Rygge	Sildebogen	4.7.1979	2	Leg: Leif Aarvik
Sarpsborg	Skjebergdal	14.7.1985	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Tune-Råkil	14.7.1984	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Den lille roteteren er angitt for Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Emil Barca omtaler arten som ganske hyppig ved solnedgang i juni 1908 (Barca 1910), men utenom disse litterære beskrivelsene ser det desverre ikke ut til å foreligge belegg fra noen av de gamle registreringene som kan ha blitt gjort her i vårt fylke (Leparb's database).

Den lille roteteren er kun funnet fåtallig eller enkeltvis her i Østfold, og vi vet foreløpig relativt lite om artens eventuelle bestander og utbredelse. Sannsynligvis finnes den ganske mange steder, siden den nå er registrert både ute ved kysten og på utpregede innlandslokaliteter i Indre Østfold. Roteterens adferd kan muligens være den indirekte årsaken til at den foreløpig kun er funnet sporadisk og spredt, siden den kun er kjent for å være svært tilfeldig ved lyslokking, mens den skal være mye lettere å fange med håv når hannene svermer i flokker tidlig på kvelden i lyse forsommeretter.

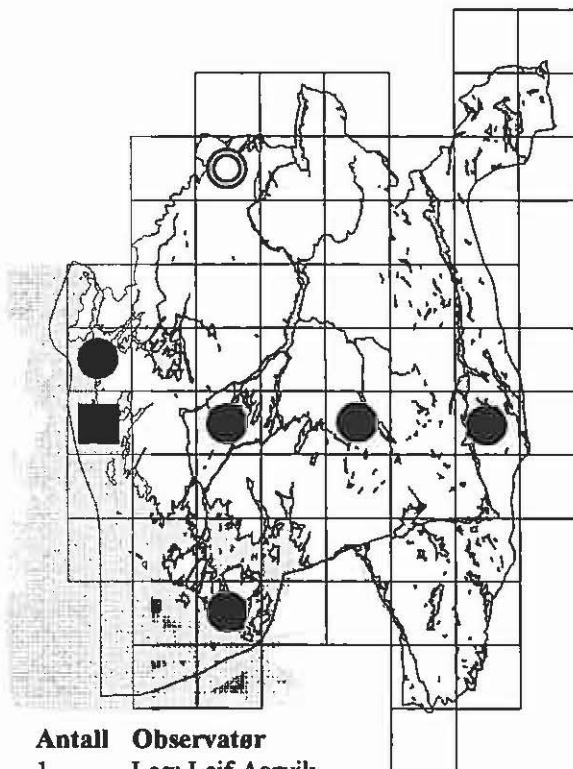
Trusler:

Ingen kjente.

Forvaltningsoppgave:

Stimulere til fortsatt registreringsaktivitet for å kunne holde bestandene under oppsikt.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

SPØKELSESROTETER

HEPIALUS HUMULI Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Spøkelsesroteteren er funnet fra Midt-Østen og videre mot nordvest over det europeiske kontinent, og i Europa er den utbredt gjennom de sentrale og nordlige delene. Arten er relativt vanlig i Danmark, Sverige og Finland, men den når ikke fullt så langt mot nord som foregående art (Hoffmeyer 1974, Heath 1976, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Arten er funnet lokalt mange steder i den sørlige delen av landet, og er videre også registrert opp til Nord-Trøndelag. Underlig nok ser det ikke ut til at arten noen gang har blitt funnet på Sørlandet (Opheim 1972, Leparb's database).

Biotop:

Spøkelsesroteteren finnes som regel i tilknytning til åpne og udyrkede områder.

Næringsplante:

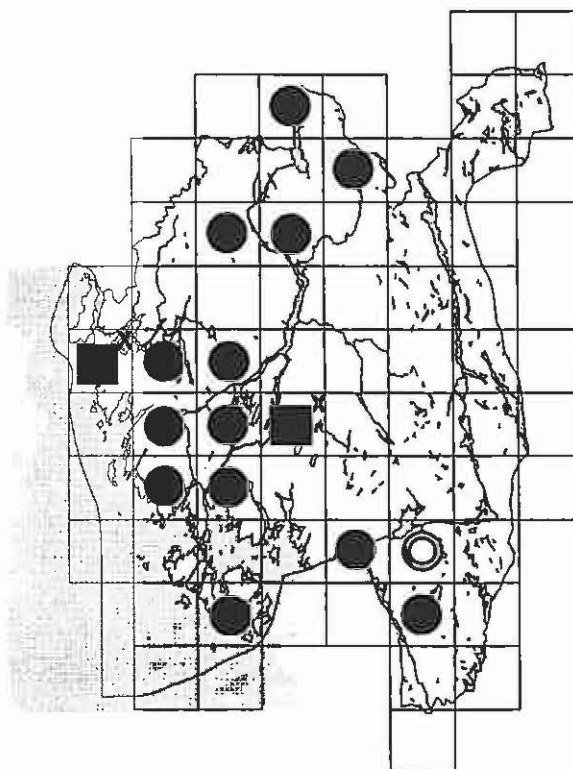
Larven lever på røttene av forskjellige planter, så som f. eks. gress, nesler, humle og høymolearter (Gullander 1960).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Ilen	23.6.1997	1	Leg: Steinar Pedersen
Askim	Kykkelsrud	12.6.1997	5+	Leg: Per Tangen
Askim	Løken	25.7.1996	1	Leg: Per Tangen
Eidsberg	Berg skog	20.6.1997	1	Leg: Steinar Pedersen
Fredrikstad	Borge-Moum	12.6.1985	1	Leg: Thor Jan Olsen
Fredrikstad	Onsøy stasjon	18.6.1991	1	Leg: Harald Frantzen
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	13.6.1993	10+	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Slevik	11.6.1993	1	Leg: Magne Pettersen
Halden	Nypeto	11.7.1995	1	Leg: Sidsel Iversby
Halden	Remmen	13.6.1989	10+	Leg: Per Tangen
Halden	Tistedal	18.6.1906	1	Leg: Thor Hiorth Schøyen (ZMO)
Hvaler	Asmaløya-Huser	21.6.1993	1	Leg: Magne Pettersen
Moss	Jeløya	21.6.1969	1	Leg: Viggo Ree
Moss	Jeløya-Alby	16.6.1969	2	Leg: Eivind Sørnes
Moss	Jeløya-Kubberød	8.7.1996	2	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Råde	Grimstad	25.6.1997	1	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Tomb	30.6.1986	1	Leg: Jan Ingar Iversen Båtvik
Sarpsborg	Kurland	12.6.1997	6	Leg: Egil Michaelsen
Sarpsborg	Sarpsborg	15.6.1921	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Tune-Kjerringåsen	4.7.1997	1	Leg: Claus Christiansen
Sarpsborg	Tune-Råkil	22.7.1987	10+	Leg: Thor Jan Olsen
Trøgstad	Båstad-Fjell	20.6.1990	10+	Leg: Per Tangen
Trøgstad	Hemnessjøen-Krageviken	19.6.1984	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Spøkelsesroteteren er ikke angitt fra Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), og arten ser således ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold ved Tistedal i Halden kommune. Emil Barca nevner også at han fant noen eksemplarer av denne tildels vanlige roteteren i juni måned 1908 (Barca 1910). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi eksemplaret som er tatt i Tistedal sommeren 1906, og her står det også et belegg fra Sarpsborg kommune (Leparb's database).

Spøkelsesroteteren har vært et velkjent innslag i vårt fylkes fauna i lange tider. De hvite hannenes særegne sverming gjennom lyse forsommernetter er et fenomen som ved sitt litt spøkelsesaktige utseende også har dannet grunnlaget for artens norske navn. Dette skuespillet, som utføres ved at mange hanner samler seg i tusmørket og så beveger seg opp og ned på flagrende vinger over et lite område, kan da fort ha gitt overtroiske mennesker negative overraskelser i litt mindre opplyste tider.

I våre områder ser det ut til at denne roteterens bestander har vært i jevn tilbakegang over lengre tid, og da spesielt gjennom den siste tyveårsperioden. Hannenes velkjente dans oppleves nå stadig sjeldnere, og jeg har selv ikke sett dette velkjente tegnet på forsommer her i Østfold på over ti år. Årsakene til denne bestandsreduksjonen ser ut til å være knyttet til mange forskjellige og uheldige kombinasjoner av menneskelig aktivitet, hvor faktorer som hyppig sprøyting av "ugress" og opphør av beite kan ha vært svært betydningsfulle.

Fremdeles kommer denne arten relativt regelmessig til lyslokking enkelte steder i fylket, men antallet er lavere enn tidligere og det er nå først og fremst hunneksemplarer som finner veien til våre feller.

Trusler:

Sprøyting, bebyggelse, oppdyrking, gjengroing, barskogsplanting og annet som ødelegger eller skader åpne og gressrike områder.

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av de verdifulle engområdene i fylket, så som f. eks. ved Kykkelsrud i Askim.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

GRØNN METALLSVERMER

ADSCITA STATICES Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Den grønne metallsvermeren er funnet fra den nordvestlige delen av Kina til den nordlige delen av Kaukasus, videre gjennom Sibir og Tyrkia til Europa, og den er kjent fra store deler av vårt kontinent. Arten er utbredt og relativt vanlig i Danmark, Sverige og Finland, og i de to sistnevnte landene går den relativt langt mot nord (Gullander 1960, Hoffmeyer 1974, Heath 1976, Svensson & al. 1994, Naumann, Tarmann & Tremewan 1999).

Utbredelse i Norge:

Arten er funnet lokalt og spredt på Vestlandet og Sørlandet, og den har også lokale bestander på Østlandet syd for Dovre (Opheim 1972, Leparb's database).

Biotop:

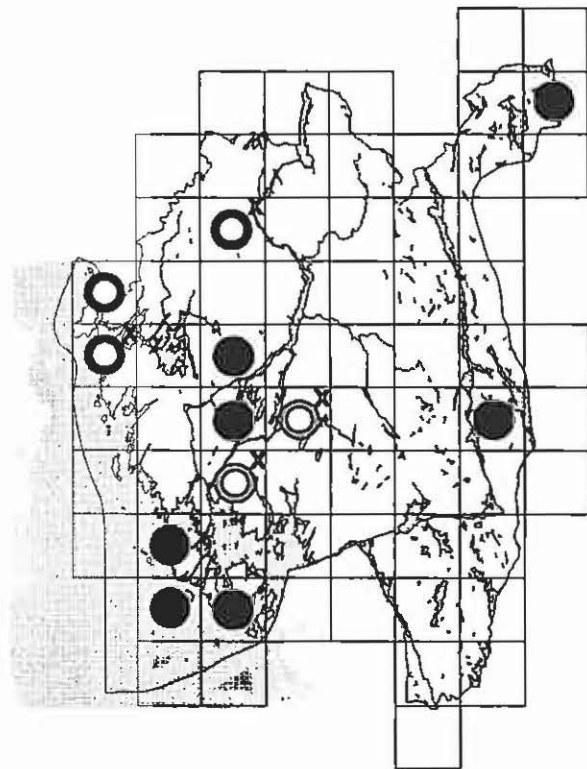
Den grønne metallsvermeren kan finnes ved litt forskjellige biotopstyper her i Østfold, slik som f. eks. tørre engområder ved kysten eller litt mer fuktige enger og skogslysninger i innlandet.

Næringsplante:

Larven lever på syre (Hoffmeyer 1974).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensåttret	21.6.1996	1	Leg: Thor Jan Olsen
Fredrikstad	Fredrikstad	12.6.1892	1	Leg: Karl Haanshus (ZMO)
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	30.7.1995	5+	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	28.7.1981	10+	Leg: Morten Viker o. a.
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	11.8.1991	1	Leg: Rune Christensen
Hvaler	Vesterøy-Skjelsbu	21.7.1994	10+	Leg: T. J. Olsen & B. A. Sagvolden
Hvaler	Spjørøy-Spjær	28.7.1993	1	Leg: Magne Pettersen
Moss	Jeløya-Ramberg	30.6.1908	3	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Refsnes	25.6.1908	3	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Rossnes	18.6.1908	4	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss (?)	Vannsjø	26.6.1926	3	Leg: Fritz Jensen (ZMO)

Moss	Vannsjø-Dalen (?)	27.6.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Rømskog	Østtukun	10.7.1997	2	Leg: Magne Pettersen
Råde	Finnsbekk	14.6.1997	1	Leg: Roar Frølandshagen
Sarpsborg	Sarpsborg	20.7.1869	1	Leg: Jens Peter Børhildus Grimsgaard
Sarpsborg	Tune-Kalnes	15.6.1997	1	Leg: Egil Michaelsen
Spydeberg	Spydeberg præstegield	Før 1779	50+	Obs: Jacob Nicolaj Wilse

Kommentar:

Den grønne metallsvermeren blir omtalt fra Smaalenene allerede så tidlig som i 1779, da den nevnes fra Spydeberg præstegield i en av Jacob Nicolaj Wilses publikasjoner (Witse 1779). Den første konkrete registreringen ser ut til å stamme fra 1869, da overretssagfører Jens Peter Grimsgaard fant den ved Sarpsborg. Denne metallsvermeren er da også angitt for Smaalenene i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Arten ble videre også funnet mange steder på Jeløya og ved Vannsjø av Emil Barca sommeren 1908, og i en av hans publikasjoner omtales denne arten kun som vanlig (Barca 1910). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi både Grimsgaards omtalte eksemplar og også et fyldig belegg fra Barcas registreringer i perioden like etter forrige århundreskifte.

I Østfold er den grønne metallsvermeren nå først og fremst kjent fra Hvaler kommune, hvor det ser ut til at arten har fåtallige og stabile bestander på flere av øyene. Den er ikke funnet på Jeløya i nyere tid, men ser forøvrig ut til å ha små og lokale bestander knyttet til de store innsjøene som ligger mellom Moss og Sarpsborg. Populasjonene i disse noe mer innlandspregede områdene ser ut til å ha sin aktive flyvetid over en måned før kystbestanden på Hvaler setter i gang. Dette er noe uvanlig for en dagflyvende art som har bestander både ved kyst og i innland, vanligvis er da forholdet slik at de varmebegunstigede kystforekomstene ofte har sin flyveperiode flere uker før sine artsfrender i det klimatisk mer ustabile innland. Det har da også vært kommet med forslag om at dette kunne dreie seg om to forskjellige arter, men ingen av de undersøkelser som så langt er gjort har tydet på at dette er tilfelle (Rune Christensen, Lars Ove Hansen, pers. med.).

Arten er som tidligere nevnt dagflyvende, og sees lettest når den under ivrig næringsøk sitter på blomster av f. eks. tistler og knoppurt. Metallsvermeren ser blågrønn ut i flukt, og er av og til såpass rask at den kan være vanskelig å følge med øynene.

Trusler:

Opphør av beite, barskogsplanting, oppdyrking og annet søm fører til gjengroing av åpne engområder på kjente innlandslokaliteter, fritidsslitasje og annen tilsvarende negativ påvirkning av engene ved kysten.

Forvaltningsoppgave:

Sikre verdifulle engområder med kjente populasjoner, slik som f. eks. på Hvalerøyene og ved Østtukun i Rømskog kommune. Begge disse områdene huser også andre sjeldne sommerfugler.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

LITEN BLODDRÅPESVERMER

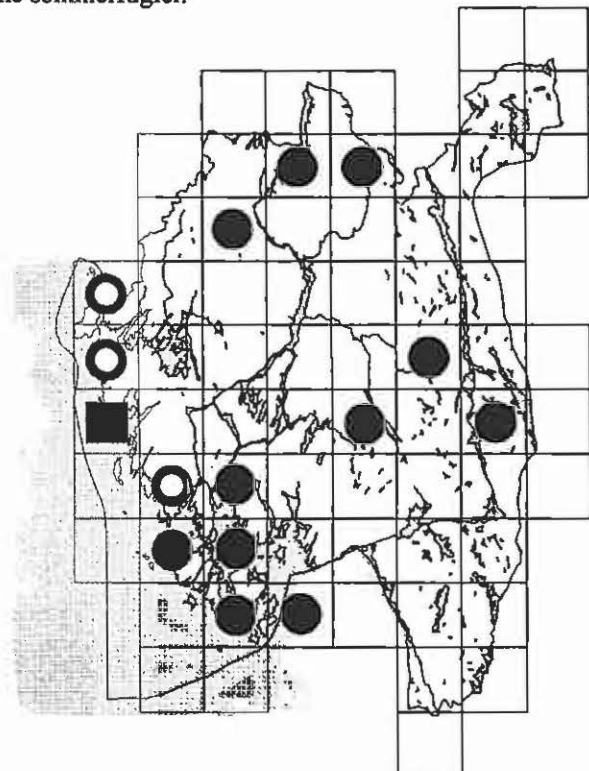
ZYGAENA VICIAE D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Den lille bloddråpesvermeren er funnet fra nordlige Mongolia, Sibir, Iran, Kaukasus og Ural til Tyrkia og det europeiske kontinent. Her i Europa kjennes den først og fremst fra de nordlige og midtre delene. Arten er relativt sjelden og har en noe begrenset utbredelse i Danmark, mens den er forholdsvis vanlig og utbredt i de midtre og sørlige delene av Sverige og Finland (Gullander 1960, Hoffmeyer 1974, Heath 1976, Svensson & al. 1994, Naumann, Tarmann & Tremewan 1999).

Utbredelse i Norge:

Arten er så langt bare funnet lokalt på Østlandet, og kjennes nå fra fylkene Telemark, Vestfold, Buskerud, Oppland, Hedmark, Akershus og Østfold (Opheim 1972, Leparb's database).

Biotop:

Den lille bloddråpesvermeren foretrekker åpne og blomsterrike områder, så som f. eks. enger og beitemark (Gullander 1963).

Næringsplante:

Larven lever på tiriltunge, vikker og andre erteplanter (Gullander 1963).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Sørenskas	5.7.1992	5	Leg: Per Tangen
Askim	Kykkelsrud	8.7.1997	2	Obs: Per Tangen
Fredrikstad	Borge-Langvikbukta	6.7.1994	3	Leg: Lars Ove Hansen (ZMO)
Fredrikstad	Onsøy-Djupeklov	7.7.1958	1	Leg: I. Meland
Fredrikstad	Rolvsey-Enga	12.7.1981	1	Leg: Jan Ingar Iversen Båtvik
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	21.7.1991	1	Leg: Claus Christiansen
Hvaler	Asmaløya-Huser	28.7.1995	2	Leg: R. Christensen, L. O. Hansen
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	4.7.1993	2	Leg: Magne Pettersen & Sidsel Iversby
Hvaler	Søre Sandøy-Gjøkvika	25.6.1994	1	Leg: Sidsel Iversby
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	14.7.1985	2	Leg: Rune Christensen
Moss	Jeløya nord	24.7.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Refsneskrona	29.6.1954	3	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Moss	Jeløya-Tronvika	19.7.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Rakkestad	Skjølja-Steketangen	5.7.1989	1	Leg: Anne Lene Thorsdatter O. Aase
Rygge	Sildebogen	8.7.1977	2	Leg: Leif Aarvik
Sarpsborg	Skjebergdal	14.7.1985	2	Leg: Thor Jan Olsen
Spydeberg	Glåmvik	4.7.1993	2	Leg: Per Tangen
Trøgstad	Hemnessjøen-Krageviken	1.7.1985	2	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Den lille bloddråpesvermeren ser ikke ut til å ha vært kjent fra landet i tiden før forrige århundreskifte, da den ikke er oppført på W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Arten ser forøvrig ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke på Jeløya i Moss kommune sommeren 1908, da Emil Barca tok flere eksemplarer her ute. Disse individene finner vi nå i samlingene ved Zoologisk Museum i Oslo. Barca nevner dog ikke noe om den lille bloddråpesvermeren i sine publikasjoner (Barca 1910-1923), så arten kan muligens ha blitt forvekslet med *Zygaena lonicera* på denne tiden.

Den lille bloddråpesvermeren er funnet både ved kyst og i innlandet her i Østfold, men ser alltid ut til å opptre meget lokalt. Den sees vanligvis heller ikke i slike mengder som den store bloddråpesvermeren. Biotopene er ofte små og begrensede engområder, da vanligvis i tilknytning til beitemark eller enda oftere gamle og delvis gjen-grodde engområder hvor beite har opphørt. Arten er også funnet i områder som har vært utsatt for forskjellige typer mekanisk påvirkning, så som veikanter, gamle grustak og ubenyttede industritomter. Den lille bloddråpesvermeren har en begrenset utbredelse her i landet, og dette gjør våre bestander viktige for landets totalbestand. Den er i nyere tid funnet ved kystlokaliteter ute på Hvalerøyene og ved Langvik i Fredrikstad kommune, men ser ut til å ha de fleste av sine begrensede populasjoner i de indre delene av fylket.

Denne lille bloddråpesvermeren er som de andre artene innen denne slekten dagaktiv, og foretrekker sommerlige solskinnsdager. Arten er ikke noen spesielt god flyver, og er lett å oppdage der den i bedagelig flukt svirrer rundt på søken etter artsfrender eller næring. Som næringskilde ser den ut til foretrekke tistler og knoppurt.

Trusler:

Bebyggelse, oppdyrking, barskogsplanting og annet som ødelegger artens engpregede lokaliteter.

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av de verdifulle engområdene i fylket, så som f. eks. på Søndre Sandøy og ved Kykkelsrud i Askim.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

SEKSFLEKKET BLODDRÅPESVERMER

ZYGAENA FILIPENDULAE Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Den seksflekkede bloddråpesvermeren er funnet fra Svar-tehavet, Kaukasus, det nordvestlige Iran, Syria og Libanon gjennom Tyrkia til det europeiske kontinent, og i Europa er den vidt utbredt. Arten er lokalt vanlig i Danmark, mens den har vært i kraftig tilbakegang innenfor utbredelsesområdet i de midtre og sørlige delene av Sverige. Utviklingen innenfor den sørlige utbredelsen i Finland ikke er kjent av forfatter (Gullander 1960, Hoffmeyer 1974, Heath 1976, Svensson & al. 1994, Naumann, Tarmann & Tremewan 1999).

Utbredelse i Norge:

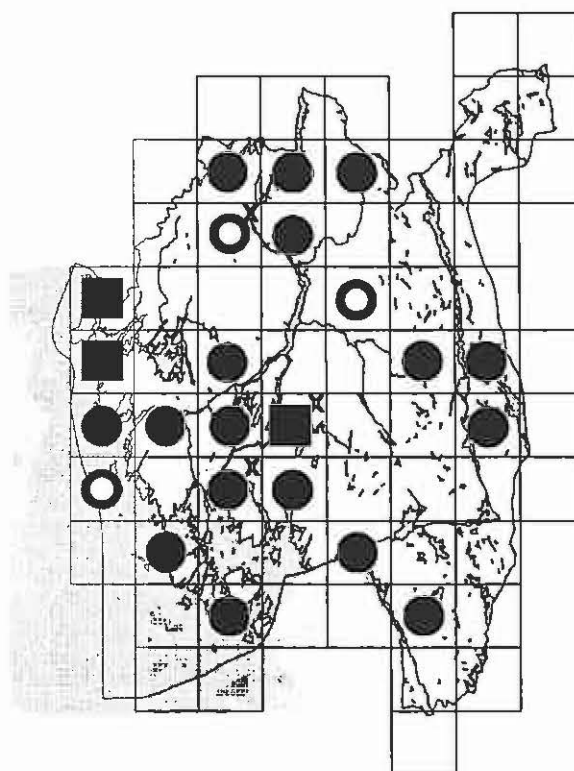
Arten kan være lokalt vanlig her i landet og da spesielt i Sør-Norge, men det er allikevel relativt store huller i den kjente utbredelsen. Den er så langt kjent fra fylkene Nordland, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland, Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Oppland, Hedmark, Akershus og Østfold (Opheim 1972, Leparb's database).

Biotop:

Den seksflekkede bloddråpesvermeren finnes vanligvis på åpne og blomsterrike engområder her i Østfold.

Næringsplante:

Larven lever vanligvis på tiriltunge, men kan også ta andre erteplanter (Gullander 1963).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Sørenskas	5.7.1992	10+	Leg: Per Tangen
Askim	Skansehytta	26.7.1996	2	Leg: Per Tangen
Askim	Stubberud	9.6.1997	1	Leg: Steinar Pedersen
Eidsberg	Eidsberg	2.7.1960	1	Leg: Anders Bjørnstad
Eidsberg	Lekum	4.8.1998	1	Leg: Steinar Pedersen
Fredrikstad	Borge-Vetatoppen	11.7.1983	1	Leg: Thor Jan Olsen
Fredrikstad	Fredrikstad	25.7.1984	1	Leg: Knut Rognes
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	10.7.1920	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Fredrikstad	Øra	26.7.1997	1	Leg: Thor Jan Olsen
Halden	Frydenlund	3.7.1992	2	Leg: Per Tangen
Halden	Ystehede	5.7.1994	2	Leg: Lars Ove Hansen (ZMO)
Hobøl	Brekka	23.7.1998	1	Leg: Steinar Pedersen
Hvaler	Asmaløya-Huser	27.7.1981	10+	Leg: Per Richart Viker o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	4.7.1993	2	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	14.7.1985	1	Leg: Rune Christensen
Marker	Damholtet	16.7.1989	2	Leg: Per Tangen
Moss	Biløya	18.7.1994	3	Leg: Lars Ove Hansen (ZMO)
Moss	Jeløya-Alby	17.6.1969	1	Leg: Eivind Sørnes
Moss	Jeløya-Fuglevik	16.7.1996	4	Leg: Lars Ove Hansen (ZMO)
Moss	Jeløya nord	8.7.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Ramberg	4.7.1908	4	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Refsneskrona	10.7.1952	2	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Moss	Jeløya-Reier	4.7.1980	2	Leg: Svein Svendsen, Leif Aarvik
Moss	Jeløya-Reierbukta	15.7.1990	5	Leg: Claus Christiansen
Moss	Jeløya-Rossnes	4.7.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)

Moss	Jeløya syd	10.7.1910	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Tronvika	21.7.1996	4	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Rakkestad	Skjølja-Steketangen	19.7.1990	1	Leg: Per Tangen
Rygge	Eldøya	13.8.1995	1	Leg: Lars Ove Hansen (ZMO)
Rygge	Revlingen	3.7.1908	30+	Obs: Emil Barca
Rygge	Rosnesbukta	14.7.1993	2	Leg: Per Tangen, Magne Pettersen
Råde	Missingmyr	19.7.1997	1	Leg: Roar Frølandshagen
Råde	Tomb	5.7.1980	1	Leg: Jan Ingar Iversen Båtvik
Sarpsborg	Kurland	11.6.1997	3	Leg: Egil Michaelsen
Sarpsborg	Sarpsborg	20.7.1861	1	Leg: Jens Peter Børhildus Grimsgaard
Sarpsborg	Skjeberg-Blåkollen	17.7.1984	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Tune-Råkil	5.7.1989	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Tune-Trøskan	8.7.1992	1	Leg: Harald Frantzen
Sarpsborg	Tune-Vister	23.7.1987	1	Leg: Thor Jan Olsen
Spydeberg	Lyseren-Vatn	18.7.1997	1	Leg: Steinar Pedersen
Spydeberg	Spydeberg prestegield	Før 1779	50+	Obs: Jacob Nicolaj Wilse
Trøgstad	Kallak	28.7.1995	5+	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Den seksflekkebloddråpesvermeren er omtalt fra Smaalenene allerede i en av Jacob Nicolaj Wilses publikasjoner, og han beretter utførlig om denne artens adferd og forskjellige stadier mot voksent insekt (Wilse 1779). Ved Vitenskapsmuseet i Trondheim finner vi også et svært gammelt eksemplar som er samlet av overretssagfører Jens Peter Grimsgaard ved Sarpsborg sommeren 1861, og dette er således det eldste av de eksisterende funn som kjennes fra vårt fylke (Leparb's database). Bloddråpesvermeren er således også angitt for Smaalenene i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Arten blir videre beskrevet som vanlig i Østfold sommeren 1908, da Emil Barca tok den ved mange av de lokalitetene som han besøkte i forbindelse med sine omfattende kartlegginger dette året (Barca 1910) og en del av disse eksemplarene finner vi nå på Zoologisk Museum i Oslo.

Som det vil gå frem av lokalitetslista ovenfor virker det ikke som om den seksflekkebloddråpesvermeren er spesielt sjelden nå i nyere tid heller, men den er forholdsvis lokal og har en ujevn utbredelse med spredte funn fra store deler av fylket. Arten er i likhet med de andre bloddråpesvermerne kjent for å være dagflyvende og krever noe solskinn for å kunne være i aktivitet.

Det har videre kommet signaler om at denne arten muligens har hatt en kraftig tilbakegang i Sverige de siste åra, hvor den rapporteres å være fåtallig eller helt forsvunnet fra mange lokaliteter hvor den før var vanlig. Hvorvidt dette skyldes en naturlig bestandsvariasjon i forhold til antall eller om det virkelig er en artstruende tilbakegang er det foreløpig for tidlig å si noe om, men ut i fra de signaler som blir gitt fra vårt naboland vil det være av stor viktighet at også vi holder denne arten under oppsikt. En slik sommer som det vi har hatt i de sørlige delene av Norge og Sverige nå i 1998 kan muligens forverre forholdene ytterligere for denne dagaktive arten, og kanskje gjelder dette også for de andre og mer sjeldne artene innenfor denne slekten (Leif Aarvik, pers med.).

Trusler:

Ødeleggelse av engområder slik at lokale forekomster fjernes.

Forvaltningsoppgave:

Holde bestandene under kontinuerlig oppsikt i tilfelle omfattende reduksjoner, og eventuelt da gå inn med sikringstiltak av aktuelle engområder.

ØSTFOLDSTATUS: Ikke truet (NT+)

ENGGLASSVINGE

BEMBEZIA ICHNEUMONIFORMIS D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Engglassvingen er utbredt i den sentrale og vestlige delen av Palaearktisk. Arten er funnet på spredte lokaliteter gjennom det meste av Danmark, og den er også kjent fra de sørlige delene av Sverige og Finland (Fibiger & Kristensen 1974).

Utbredelse i Norge:

Arten er sjelden her i landet, og den er så langt kun funnet i fylkene Aust-Agder, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold (Leparb's database).

Biotop:

Engglassvingen finnes som regel på forholdsvis tørre og åpne områder, så som f. eks. ved grusgroper, på enger og i varme bakker. Arten har en tendens til å sette seg på visne plantedeler av rundbelg (Hoffmeyer 1974, Leif Aarvik, pers. med.).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige erteplanter, først og fremst da på rundbelg og tiriltunge (Hoffmeyer 1974, Leif Aarvik, pers. med.).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Enningdalen-Kirkebøen	6.8.1998	1	Leg: Thor Jan Olsen
Moss	Jeløya	6.7.1991	2	Leg: Sigurd Andreas Bakke
Rygge	Sildebogen	4.7.1980	1	Leg: Leif Aarvik
Sarpsborg	Tune-Vister	15.8.1998	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Engglassvingen ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1980, da et eksemplar ble tatt ved Sildebogen i Rygge kommune (Leparb's database, Leif Aarvik, pers. med.).

Denne glassvingen ser ut til å være sjelden også på landsbasis og foretrekker visstnok de kystnære områdene med gode bestander av rundbelg. Arten er som mange av de andre glassvingene liten, og er med sin hurtige og fluelignende flukt omtrent umulig å få øye på i lufta. Det er heller ikke ofte man finner eksemplarer av disse glassvingene når de sitter i hvile på forskjellige typer av vegetasjon. Slaghåving, dvs. systematisk banking gjennom vegetasjonen med en spesiallaget og solid håv på potensielle leveområder, ser ut til å være den mest effektive måten en kan bruke for å fange disse små og dagflyvende sommerfuglene. Men siden de tørre og kystnære engområdene ikke lenger er så tallrike og dessuten ofte bærer preg av stor slitasje, må vi anta at denne sommerfuglarten er sjelden og sporadisk utbredt her hos oss.

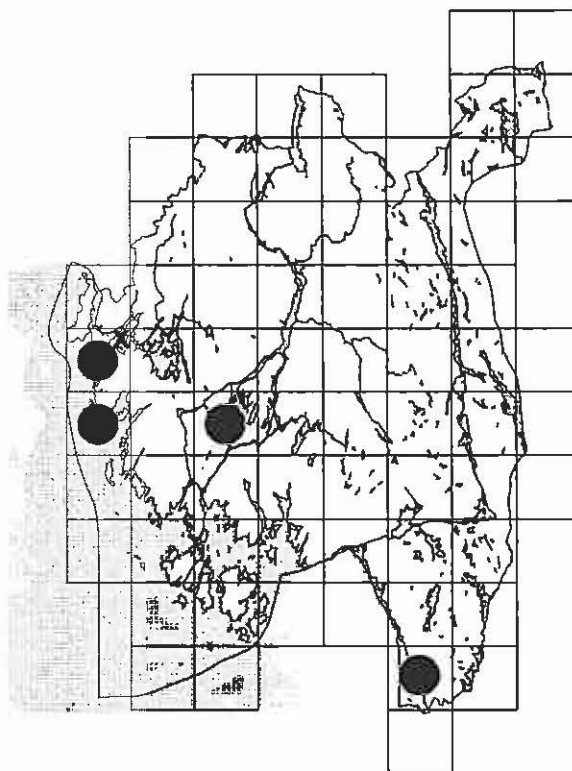
Trusler:

Bebyggelse, slitasje, oppdyrking og annet som påvirker artens leveområder på en negativ måte.

Forvaltningsoppgave:

Sikre kystnære enger og andre åpne områder med gode bestander av næringsplanten rundbelg.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

GREINDREPER

ZEUZERA PYRINA Linnaeus, 1761

Utbredelse globalt:

Greindreperen er vanlig mange steder i verden, så som f. eks. i Nord-Amerika og i Afrika, mens den opptrer mer lokalt og fåtallig i Europa. Arten er ikke vanlig i Danmark og forsåvidt heller ikke i Sverige, selv om den her er funnet helt opp til Ångermanland. Greindreperen er derimot aldri funnet i Finland (Hoffmeyer 1974, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Arten er sjelden her i landet, og så langt er den kun funnet fåtallig i fylkene Hordaland, Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold (Opheim 1972, Leparb's database).

Biotop:

Greindreperen er hovedsaklig funnet i kystnære områder her i landet, og da fortrinnsvis i parker, edelløvs-skoger eller hager hvor den kan finne tilgjengelige næringsplanter.

Næringsplante:

Larven lever i stammene eller greinene av forskjellige løv- og frukttrær, slik som f. eks. ask og eple (Hoffmeyer 1974).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Løken	15.8.1996	1	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Hanke	11.7.1973	1	Leg: B. Kvarstein (ZMB)
Moss	Jeløya-Alby	11.8.1996	1	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Greindreperen er ikke nevnt fra Østfold fylke i noe av det materialet som er tilgjengelig fra tiden før 1923 (Schøyen 1893, Barca 1910-1923, osv.), men arten blir oppgitt fra fylket i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse (Opheim 1972). På Zoologisk Museum i Bergen finner vi ett eksemplar som er samlet på Hanke (Hankø) i Onsøy sommeren 1973, men det foreligger ikke noen andre tilgjengelige registreringer av denne arten fra vårt fylke (Leparb's database). Dette gjør det da vanskelig å finne ut hvorfra Opheim har hentet sine opplysninger om funn som skal ha blitt gjort her i fylket før katalogens utgivelse i 1972.

Greindreperen er kjent for å kunne gjøre stor skade på frukthager og plantasjer (Hoffmeyer 1974), men her hos oss virker den for fåtallig og tilfeldig til å utgjøre noen særlig trussel mot slike miljøer. I det hele tatt er arten tydeligvis kun registrert et fåtall ganger i Østfold og må regnes som meget sjelden. Greindreperen ser ikke ut til å komme særlig regelmessig til lyslokking og ikke lar den seg lokke av sukkeret heller, siden munndelene er så deformert at den ikke tar til seg føde som voksen sommerfugl (Hoffmeyer 1974).

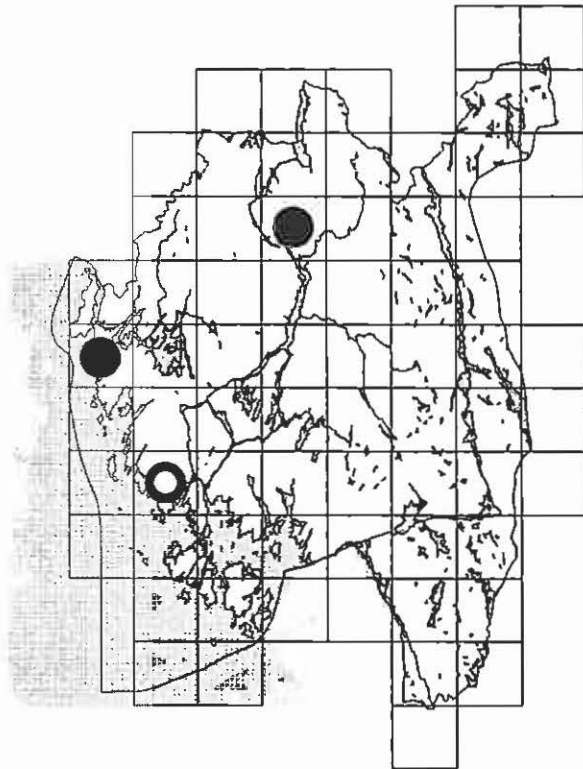
Trusler:

Sprøyting, hogst eller annen ødeleggelse av edelløvs-kog og gamle frukthager.

Forvaltningsoppgave:

Forhindre for omfattende sprøyting og hogst på lokaliteter med kjente bestander.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

BJØRKESPINNER

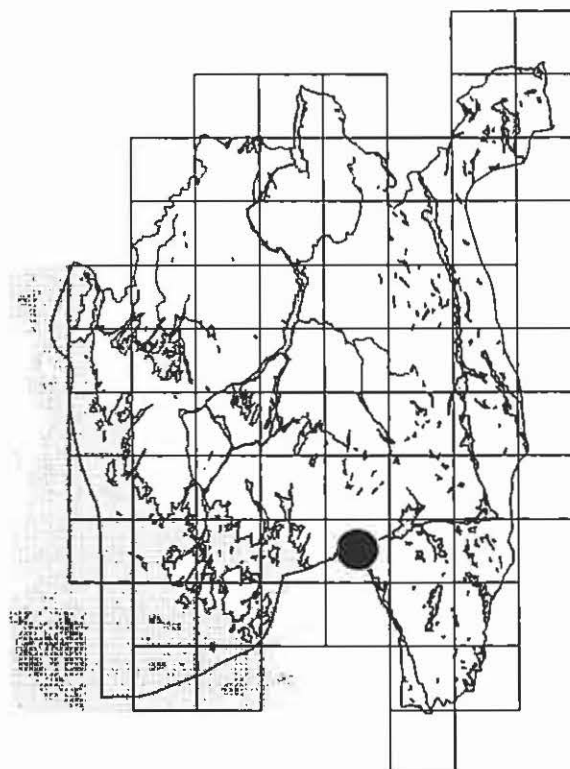
ERIOGASTER LANESTRIS Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Bjørkespinneren er funnet fra Amur-regionen til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til den nordlige delen av den Iberiske halvøy og fra Irland til Svartehavet. Arten er lokal og sjelden i Danmark, og den er også lokalt utbredt gjennom nesten hele Sverige og Finland (Hoffmeyer 1974, Rougeot & Viette 1980).

Utbredelse i Norge:

Arten var tidligere utbredt langs kysten fra Møre og Romsdal til svenskegrensen, og i Magne Opheims katalog fra 1958 er den registrert i alle de fylkene som har kystlinje i dette angitte området. Bjørkespinneren har vært meget fåtallig og sjelden her i landet de siste tiåra, og det foreligger i det hele tatt svært få funn fra nyere tid. Den kjennes nå bare fra fem kystnære lokaliteter, og disse finner vi i fylkene Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Akershus og Østfold (Leparb's database, Harald Hjelde, pers. med.). I 1993 ble det funnet et spinn i Akershus fylke som inneholdt mange larver, da på en av øyene i Indre Oslofjord (Lars Ove Hansen, pers. med.).

Biotop:

Bjørkespinneren finnes først og fremst i kystnære hageområder og i kystnær løvskog (Rougeot & Viette 1980).

Næringsplante:

Larvene lever sosialt i spinn til siste hudskifte, og den finnes blant annet på bjørk, lind, slåpetorn, hagtorn og forskjellige frukttrær (Rougeot & Viette 1980).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Fredriksten	15.4.1993	3	Leg: Per Tangen, Harald Hjelde

Kommentar:

Bjørkespinneren er angitt for Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), og den er også oppgitt fra Østfold av Magne Opheim i hans katalog fra 1958. Det finnes dog ikke noe eksisterende belegg ved noen av museene i Norge som kan bekrefte disse registreringene fra vårt fylke (Leparb's database). Emil Barca nevner forøvrig også bjørkespinneren i en av sine publikasjoner, og der han omtaler arten som fåtallig i 1908 og videre sitert: "en mengde gamle spind vidnet om tidligere aars herligheter" (Barca 1910). Han angir ikke noen lokaliteter for disse observasjonene, men siden han først og fremst oppholdt seg i Moss-distriktet i denne perioden av sin Østfold-registrering, må en anta at beskrivelsen om bjørkespinneren muligens stammer herfra. Artens spinn er ikke sett i dette området i nyere tid. Andre samlere som var meget aktive i dette området på 1950 og 1960 tallet, har heller ikke funnet denne arten hverken på lyslokking eller ved observasjoner av larvenes spinn (Eivind Sørnes, pers. med.).

Fredriksten i Halden er derved eneste kjente lokaliteten i Østfold hvor vi fremdeles har en bestand av denne nå så sjeldne arten. Bjørkespinneren ser ut til å komme til sterkt lys, da spesielt på milde og tåkete vårvelder med temperaturer godt oppe på plussiden. Søk med lys i kjølige, klare mars- og aprilnetter har ikke gitt noe resultat. Ei heller har jeg klart å finne spinn av arten i området rundt festningsområdet, noe som kan tyde på at arten enten har tilhold i de tette og lave hagtornkjerra i brattsidene opp mot selve festningen eller muligens også i noen av de gamle frukthagene i nærliggende boligområder.

To av de tre eksemplarene som kjennes fra denne lokaliteten ble funnet i løpet av samme kveld i slutten av mars 1998 (Harald Hjelde, pers. med.), så arten holder fremdeles stand i området.

Trusler:

Ødeleggelse og sprøyting av gamle frukthager og eventuelt hogst av kystnære hagtornkratt og annen løvskog i områder hvor arten finnes. Siden det i nyere tid nesten ikke finnes registreringer av arten, må vi anta at den nå er

meget sjelden og sporadisk i Norge. Det er da av stor viktighet å bevare de kjente levestedene for ettertiden, i håp om at artens tilsynelatende negative bestandsutvikling kan komme til å snu seg.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene ved Fredriksten festning ved å begrense ryddingen av hagtorn og den andre krattlignende buskvegetasjonen i brattsidene ned mot Halden sentrum, og også spare de bamle bjørkene i området. Her burde det forøvrig også vært gjennomført videre kartlegging med leting etter gamle spinn for med sikkerhet å kunne konstatere hva spinneren lever på i området.

ØSTFOLDSTATUS: Direkte truet (E) Ansvarsart (A)

OKERGUL RINGSPINNER

MALACOSOMA NEUSTRIA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Den okergule ringspinneren er kjent fra hele det palaearktiske området. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til den Iberiske halvøy og fra Irland til Svartehavet, Korsika og Sardinia. Arten er forholdsvis vanlig over hele Danmark, og den er også relativt vanlig i Syd-Sverige. I Finland er den forholdsvis sjelden, og her er den bare funnet i den aller sørligste delen av landet (Hoffineyer 1974, Rougeot & Viette 1980, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Arten er forholdsvis sjelden her i landet, og den finnes vanligvis bare i kystnære områder. Så langt kjennes den fra fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold (Leparb's database).

Biotop:

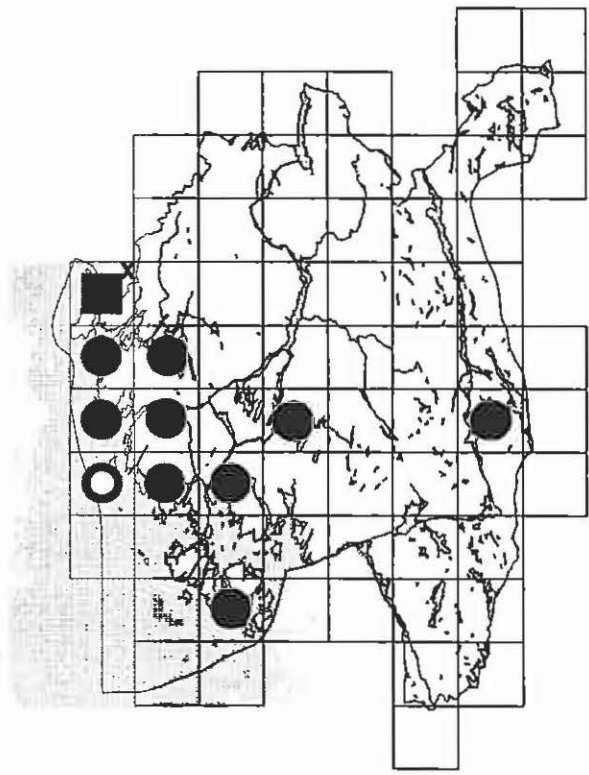
Den okergule ringspinneren ser ut til å foretrekke løvskoger eller frukthager, og i Mellom-Europa kan arten nå opp mot høyder som 1600 meter (Rougeot & Viette 1980). Her i Østfold er den vanligvis mest tallrikt ved strender og enger, da fortrinnsvis i svært kystnære områder.

Næringsplante:

Larven lever av forskjellige løv- og frukttrær, slik som f. eks. slåpetorn, hagtorn og eple. Den kan også finnes på forskjellige arter innen pilefamilien (Carter & Hargreaves 1986).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	22.7.1997	1	Leg: A. Bakke, Kvamme & Aarvik
Fredrikstad	Borge-Nes	1.8.1996	2	Leg: Sidsel Iversby
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	21.7.1993	3	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Mærrapanna	11.8.1998	1	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	27.7.1960	1	Leg: Alf Bakke (ZMO)
Hvaler	Asmaløya-Huser	28.7.1981	1	Leg: Per Richard Viker
Moss	Jeløya-Alby	28.7.1996	4	Leg: Per Tangen, C. Christiansen o. a.
Moss	Jeløya-Kubberød	24.7.1996	3	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Moss	Jeløya-Refsnes	4.8.1996	2	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	31.7.1954	1	Leg: Magne Opheim (ZMO)
Rygge	Larkollen	18.8.1996	1	Leg: Claus Christiansen
Rygge	Sildebogen	24.7.1985	4	Leg: Leif Aarvik
Råde	Tomb	5.7.1992	5+	Leg: Per Tangen, T. J. Olsen o. a.
Råde	Grimstad	22.7.1996	4	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Missingmyr	22.7.1997	10+	Leg: Roar Frølandshagen
Råde	Sogn (Sognshøy)	31.7.1995	10+	Leg: Bjørn Magne Fjellstad

Råde	Åven	20.7.1997	2	Leg: Rune Christensen
Sarpsborg	Borregård	15.7.1985	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Den okergule ringspinneren er ikke oppgitt fra i Østfold fylke i gammel litteratur (Schøyen 1893, Barca 1910-1923, osv.). Arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket sommeren 1954, da Magne Opheim tok et eksemplar på Jeløya i Moss kommune (Leparb's database).

De to ringspinnerne har omtrent den samme kystnære utbredelsen i vårt fylke, men den okergule ser dog ut til å opptre mye mer tallrikt og stabilt på sine lokaliteter. Arten er dessuten nylig funnet langt inne i skogene ved Bøensættet i Aremark, uten at det her foreløpig er tatt mer enn et eksemplar som da muligens kan være et streifdyr. Den okergule kan av og til komme til lyslokking i et visst antall, mens den andre og offisielt rødlistede arten ofte kommer enkeltvis. Begge de to artene er funnet langs kysten og i kystnære områder fra Hvaler kommune i sør til Jeløya i nord. Selv om den okergule ringspinneren også kan være en hageart, er den her hos oss oftest funnet i forbindelse med litt tørre eng- og strandområder, og videre kjennes den også fra mer utpregede edelløvsskogsområder.

Trusler:

Sprøyting av frukthager, slitasje, tråkk og annen ødeleggelse av kystnær natur.

Forvaltningsoppgave:

Sikre kystnære populasjoner mot ødeleggelse av biotopene.

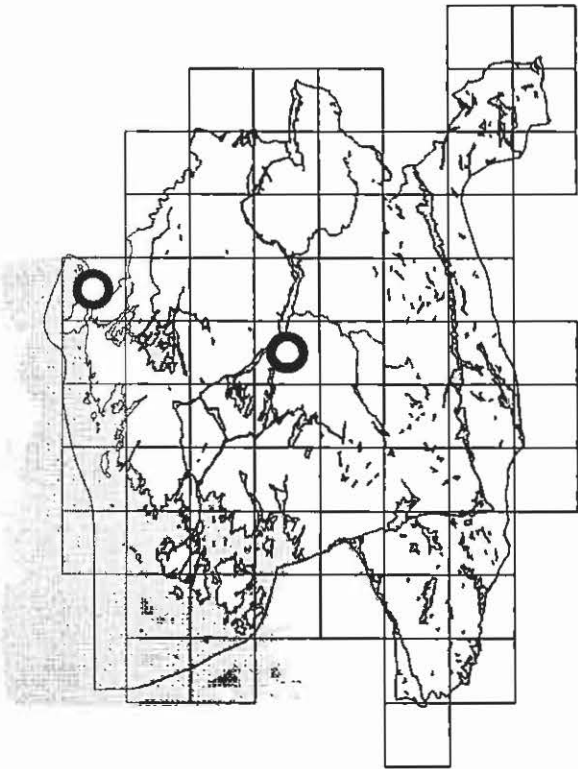
ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

ALVESMYGER

PYRGUS ALVEUS Strand,1903

Utbredelse globalt:

Alvesmygeren er funnet i Nord-Afrika, videre også fra Sibir, Altaifjellene og Kaukasus via europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til Frankrike og Pyreneene, og videre gjennom Alpene og Balkan til det tidligere Jugoslavia, og derfra nordover igjen til Polen og Baltikum. Denne smygeren er aldri funnet i Danmark. Arten er sjelden i Sverige, hvor den kjennes fra lokale lavlandsbestander i de midtre delene av landet, og den har også tilsvarende bestander i de sørlige delene av Finland (Higgins & Riley 1972, Dal 1980).

Utbredelse i Norge:

Arten har tidligere vært kjent fra flere lavlandslokaliteter i Sør-Norge, men ser ut til å ha forsvunnet fra disse. Den finnes nå kun i høyereliggende strøk, og kjennes således fra Gudbrandsdalen, via Dovrefjell og Jotunheimen til noen høyereliggende områder på Vestlandet og Møre-kysten (Dal, 1980, Henriksen & Kreutzer 1982).

Biotop:

De tidligere kjente lokalitetene fra lavereliggende og kystnære områder var tørre, sandete eller kalkrike biotoper med en spredt gressbevoksning. I fjellet flyr arten nå på lignende steder, og her ser det ut til at høy temperatur på lokaliteten spiller en viktig rolle (Henriksen & Kreutzer 1982).

Næringsplante:

Larven lever på åkermåne og murer (Dal 1980).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Moss	Jeløya nord	10.7.1910	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Varteig	Juli 1917	1	Leg: Emil Barca (ZMO)

Kommentar:

Alvesmygeren ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke på Jeløya i Moss kommune sommeren 1910, og utover dette kjennes kun et individ fra Varteig i Sarpsborg kommune. Emil Barca beskriver arten som sjelden på disse to lokalitetene (Barca 1923, Lars Ove Hansen, pers. med., ZMO).

Som med apollosommerfuglen har også alvesmygerens kystnære bestander forsvunnet siden århundreskiftet. Det er vanskelig å kunne gi noen eksakt grunn til en slik forsvinning, men det er nærliggende å knytte dette til menneskelige aktiviteter, så som urbanisering og forurensning. Den sørøstlige delen av landet har vært sterkt plaget med sur nedbør de siste tiåra, og vi vet at dette har slått negativt ut for både trær, planter og fisk. Det er jo da nærliggende å tro at også endel insektarter kan ha tatt skade av dette og rett og slett forsvunnet fra de mest forurensede områdene. Dette rimer jo også med at vi i dag fremdeles finner noen av disse artene igjen på tilsvarende lokaliteter litt lenger inn i landet, ofte da i nedbørsfattige områder så som f. eks. Gudbrandsdalen og indre deler av enkelte fjorder på Nordvestlandet, områder som ikke har fått like store mengder av denne sure luftbårne giften fra sørøst.

ØSTFOLDSTATUS: Utryddet (Ex)

GULFLEKKSMYGER

CARTEROCEPHALUS PALAEMON Pallas, 1771

Utbredelse globalt:

Gulflekksmygeren finnes i Nord-Amerika, og den er videre kjent fra Japan og Nord-Asia via Sentral-Asia til Vest-Europa. I Europa er arten vidt utbredt, og den er funnet fra de nordlige delene av Fennoskandia til områdene nord for Middelhavet. Den er blant annet kjent fra den nordlige delen av Frankrike, og har også bestander i Pyreneene, England og Skottland. Utover dette er den funnet på Balkan og i Bosnia, i Hercegovina og i Bulgaria. Arten er aldri tatt i Danmark, mens den derimot er ganske vanlig i Finland. I Sverige opptreer den ofte lokalt og sjeldent, og den er så langt funnet fra Norrbotten til Värmland (Higgins & Riley 1972, Henriksen & Kreutzer 1982).

Utbredelse i Norge:

Arten er relativt sjelden her i landet, og så langt er den funnet lokalt og begrenset fra de indre delene av Rogaland og videre derfra nordøstover til Nordland (Dal 1980, Henriksen & Kreutzer 1984, Leparb's database).

Biotop:

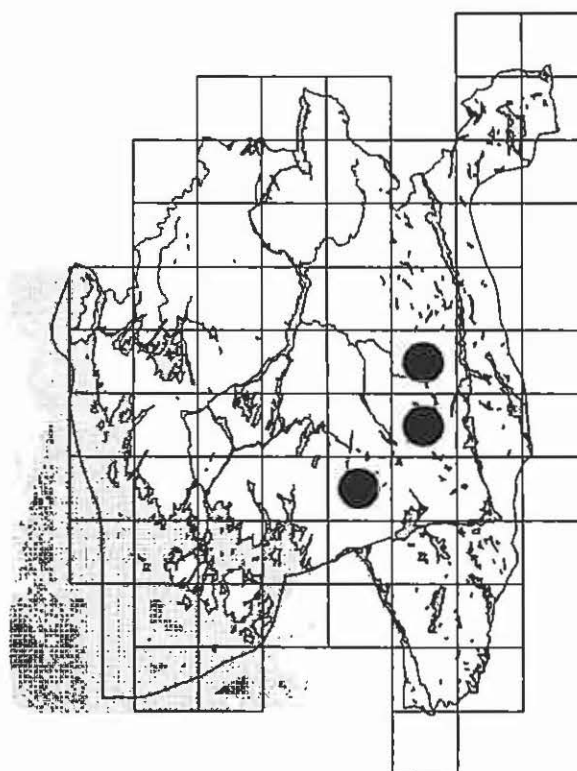
I Østfold kjennes gulflekksmygeren først og fremst fra myrområder eller fuktige og vegetasjonsrike bekkedrag, og disse biotopene bør være plassert i et forholdsvis åpent landskap inne i skogsområdene. På myrene flyr den vanligvis ikke inne på de åpne delene, men treffes vanligvis i ytterkantene av denne. Den kan også trekke mot nærliggende blomsterenger, men disse bør være relativt fuktige. Arten er forøvrig også funnet langs skogsbilveier, men det bør da være sumpete eller myraktige grøftekanter og også gressrik vegetasjon i nærheten av veien.

Næringsplante:

Larven kan leve på forskjellige gressarter, men foretrekker vanligvis faks (Dal 1980).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Høgås	8.6.1987	1	Leg: Atle Engmo
Halden	Langtjernet syd	22.5.1993	5+	Leg: Per Tangen
Halden	Rokkefjella	22.5.1993	15+	Leg: Per Tangen, Harald Hjelde
Halden	Rokkevatnet nord	7.6.1992	4	Leg: Sidsel Iversby, Per Tangen
Rakkestad	Kolbjørnviksjøen-Tangen	26.5.1993	20+	Leg: Per Tangen o.a.
Rakkestad	Soterud	26.5.1993	2	Leg: Per Tangen
Rakkestad	Tjerbumosen	8.6.1984	1	Obs: Per Tangen

Kommentar:

Gulflekksmygeren ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke ved Tjerbumosen i Rakkestad kommune sommeren 1984, men dette eksemplaret ble da feilaktig bestemt til "tvillingarten" *Carterocephalus silvicolus* (Tangen 1991, Iversby & Tangen 1995), en art som forøvrig også er omtalt i denne rapporten.

Dette er en sjelden art som ofte opptrer fåtallig og i tillegg er ganske liten og videre nokså anonym på sine levesteder. Den ble dog sett i antall på flere lokaliteter forsommeren 1993, noe som muligens skyldes det varme og tørre sommerværet som vi hadde akkurat den perioden det året.

Lokalitetene som ble oppdaget i Halden kommune i årene 1992 og 1993 befinner seg i alle samme område, og arten har tydeligvis en sammenhengende bestand akkurat her. To av lokalitetene i Rakkestad; Soterud og Tjerbumosen, er også like i nærheten av hverandre og favner nok også over samme bestand. Dette gir oss i realiteten fire kjente, avgrensede leveområder for denne arten her i Østfold.

Siden dette er en art som hovedsaklig er knyttet til myraktige områder, burde vi absolutt kunne ha mulighet til å finne den på nye steder i de myrrike skogsområdene som vi fremdeles finner mye av i de indre og østlige delene av fylket. Se forøvrig artikkel i *Natur i Østfold* (Iversby & Tangen 1995).

Trusler:

Landbruksaktiviteter eller næringsinteresser som fører til omfattende drenering og tørrlegging av fuktige myrområder eller gressrike bekkedrag, men også annen ødeleggende aktivitet, så som hogst med skogsmaskiner på kjente levesteder, vil kunne ha negativ innvirkning. Lokaliteten ved Tjerbumosen i Rakkestad er nå delvis ødelagt på grunn av torvuttak.

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av artens kjente populasjoner, så som f. eks. ved Kolbjørnviksjøen i Rakkestad hvor det også finnes andre sjeldne sommerfuglarter.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

HAGTORNSOMMERFUGL

APORIA CRATAEGI Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Hagtornsommerfuglen er funnet fra Japan og Korea via temperert del av Asia til Vest-Europa og Nord-Afrika. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er utbredt i de østlige delene av Danmark. I Sverige er vanligst i den sørligste delen av landet, men her er den også funnet helt opp til Luleå. I Finland kjennes den kun fra de sørlige delene av landet og (Higgins & Riley 1972, Henriksen & Kreutzer 1982).

Utbredelse i Norge:

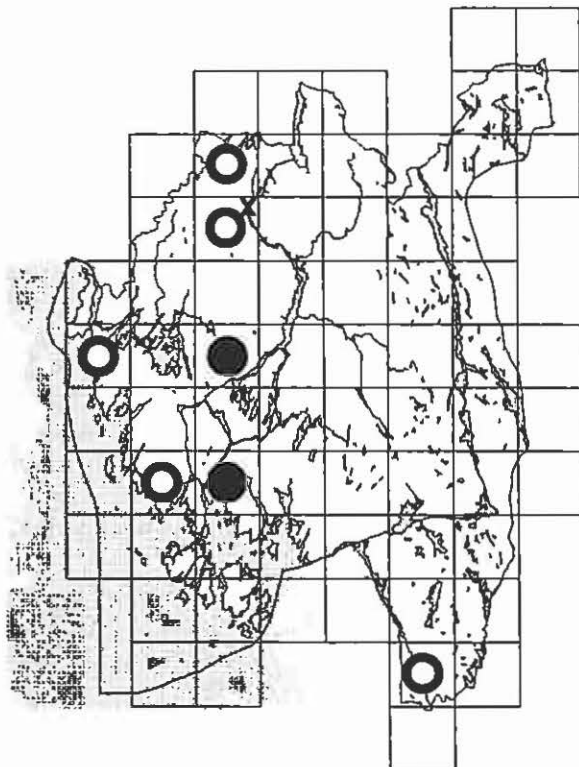
Arten er forholdvis sjelden her i landet, og den opptrer vanligvis også svært lokalt. Den er funnet i Indre Telemark, i lavlandet på Østlandet og langs kysten av Sørlandet vest til Sirdal. Videre er den kjent fra lokaliteter i Gudbrandsdalen, hvor den er tatt helt nord til Skåbu og Harpefoss, og den er også funnet i indre Sogn (Dal 1980, Leparb's database).

Biotop:

Hagtornsommerfuglen kan finnes ved mange forskjellige biotoper, slik som f. eks. på jorder og enger, langs skogsbilveier og på hogstflater. Vanligvis finner vi disse lokalitetene i tilknytning til større skogsområder, og da som regel alltid i nærheten av vann.

Næringsplante:

I våre naboland Danmark og Sverige lever larven vanligvis på hagtorn og slåpetorn, men her i Norge finnes den først og fremst på rogn. Arten kan også bruke alm, kirsebær eller andre frukttrær (Henriksen & Kreutzer 1982, Stoltze og Johansen 1990).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Kråkerøy-Enhus	30.6.1935	1	Leg: Johan Mordt
Fredrikstad	Rolvøy-Enga	20.6.1982	1	Leg: Jan Ingar Iversen Båtvik
Halden	Berby	15.6.1906	1	Leg: Thor Hiorth Schøyen (ZMO)
Moss	Moss	7.8.1916	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Tune-Harahjellen	15.6.1997	20+	Leg: Roar Frølandshagen o. a.
Sarpsborg	Tune-Kjerringåsen	23.6.1990	300+	Leg: Per Tangen o. a.
Sarpsborg	Tune-Myra	16.6.1992	5+	Leg: Torill Stubberud Tangen
Sarpsborg	Tune-Sætre	22.6.1992	2	Leg: Per Tangen
Spydeberg	Sentrum-Høgda	Juni 1971	1	Leg: Tommy Stubberud
Spydeberg	Spydeberg præstegield	Før 1779	1	Obs: Jacob Nicolaj Wilse

Kommentar:

Dette er en art som tidligere har vært kjent for å ha hatt tallrike og gode bestander mange steder i Østfold. Den er omtalt fra Spydeberg præstegield allerede så tidlig som i 1779, da presten Jacob Nicolaj Wilse i en av sine publikasjoner forteller at arten var relativt vanlig i dette området (Witse 1779). Hagtornsommerfuglen er også angitt for Smaalenene i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), men ved våre museer finnes det ikke eksisterende Østfold-eksemplarer fra perioden før 1900. De to eneste belegg av eldre årgang som nå ser ut til å eksistere, finner vi i samlingene ved Zoologisk Museum i Oslo. Disse stammer fra perioden like etter forrige århundreskifte, og er samlet av T. H. Schøyen ved Berby i Halden og av Emil Barca ved Moss sommeren 1916. Emil Barca forteller også i en av sine publikasjoner at arten ble sett tallrikt og vanlig sommeren 1908, og at larven ble funnet på rogn i mai måned (Barca 1910). Vi kan jo da anta at han må ha funnet hagtornsommerfuglen på flere av de stedene hvor han utførte hyppige registreringer dette året, så som f. eks. ved Larkollen, i Moss og på Jeløya.

Etter disse observasjonene hvor hagtornsommerfuglen blir omtalt som vanlig i tidligere tider, ser det nå ut til at denne arten hatt en kraftig tilbakegang her hos oss. Hvorfor denne tilbakegangen har funnet sted vet vi foreløpig lite om, men muligens kan dagsommerfuglen ha blitt påvirket av de samme faktorene som har ført til at blant annet apollosommerfuglen har forsvunnet fra våre kystområder. Dessuten kan intensivt sprøyting og annen ødeleggelse av gamle frukthager ha vært med på å fjerne arten fra flere av de tidligere kjente lokalitetene i bebygde områder.

Kåre Aagaard (Dal 1980) forteller om en sammenhengende tilbakegang for denne arten, både fra de andre nordiske land og fra Storbritannia, hvor den forsvant helt i 1920-årene. Det nevnes også at hagtornsommerfuglen har vært sjelden i Norge siden midten på 1950-tallet, og at den helt har forsvunnet fra mange tidligere kjente lokaliteter. Henriksen & Kreutzer (1984) forteller derimot om en kraftig ekspansjon i deler av Danmark på begynnelsen av 1980-tallet, mens disse forfatterne fremdeles betrakter den for å være i tilbakegang her i landet.

Hagtornsommerfuglens kjente lokaliteter fra Tune i Sarpsborg må sees på som en sammenhengende bestand, hvor arten har sin hovedforekomst i områdene ved Kjerringåsen og Harahjellen. I gode år, når sommerfuglen opptrer tallrikt, vandrer den ut fra kjerneområdet og kan da bli funnet i de nærliggende områdene. Dette var tilfelle i blant annet året 1992, hvor det ble sett opptil flere hundre forskjellige individer i løpet av en times tid rundt alpinanlegget ved Kjerringåsen, og hvor den videre ble sett langs riksveg 114 opp til Myra (Torill Stubberud Tangen, pers. med.). Det ser dog ikke ut til at arten permanent besetter disse lokalitetene, siden den ikke har blitt funnet der i år hvor bestanden er mer fåtallig. Arten er forøvrig kjent for å kunne ha spesielle år hvor den finnes i stort antall på lokalitetene.

Lokalitetene i Tune danner forøvrig det eneste kjente området i fylket hvor denne arten fremdeles har en livskraftig og reproduserende bestand. Etersøk på lokaliteten i Rolvsøy på 1990-tallet viste at den hadde da hadde forsvunnet derfra, men videre ettersøk i de sørlige delene av Halden kommune og også i de nordøstlige områdene av fylket kan kanskje gi oss positive resultater.

Arten har muligens stabilisert tilbakegangen noe i Norge de siste åra, men er nå sjelden og svært lokal (Leif Aarvik, pers. med.).

Trusler:

Ingen kjente, men altfor store endringer innenfor artens kjerneområde i Tune kan muligens slå negativt ut. De åpne flatene som er skapt av alpinanlegget ved Kjerringåsen ser forøvrig ut til å være positivt for arten.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene i områdene ved Kjerringåsen og Harehjellen i Sarpsborg kommune, dvs. sørge for at hagtornsommerfuglen har åpne flater med aktuelle nektarplanter og rikelig med rogn til larvene.

ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)

DVERGBLÅVINGE

CUPIDO MINIMUS Fuessly, 1775

Utbredelse globalt:

Dvergblåvingen er funnet fra Mongolia og Amur gjennom Asia og europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de nordlige delene av Fennoskandia til de midtre deler av Spania og Frankrike, og herfra videre østover langs Middelhavet. Arten er lokalt vanlig i store deler av Danmark. Blåvingen er også funnet lokalt sør for de store sjøene i de midtre delene av Sverige, og her er den også tatt videre nordover langs østkysten helt opp til Bottenvika. I Finland har arten en begrenset utbredelse lengst sør i landet (Higgins & Riley 1972, Dal 1980, Henriksen & Kreutzer 1984).

Utbredelse i Norge:

Arten er funnet lokalt i kystnære områder, og den er nå kjent fra svenskegrensen til de ytre delene av Troms fylke. Utover dette er den også funnet lokalt ved enkelte tørre og varme lokaliteter i de indre delene av Østlandet (Leparb's database).

Biotop:

Dvergblåvingen foretrekker ofte tørre, sandete eller kalkholdige enger (Dal 1980).

Næringsplante:

Larven lever av forskjellige erteplanter, og da spesielt på rundbelg (Dal 1980).

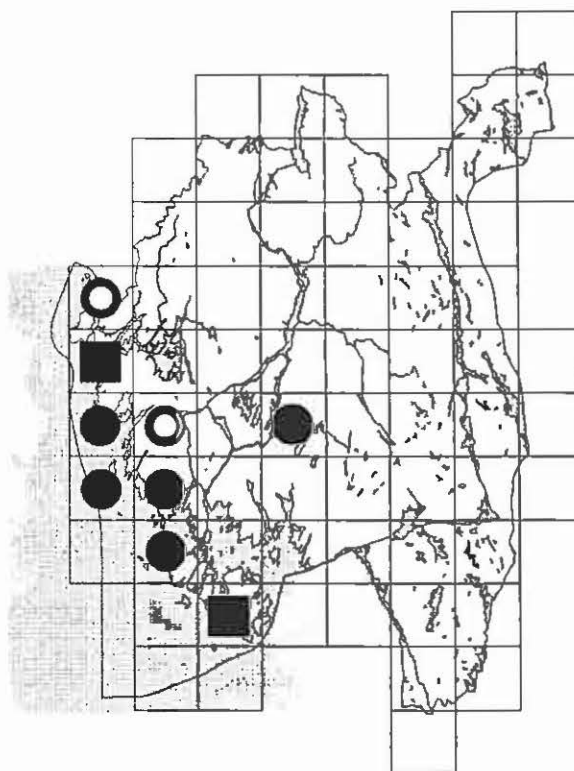
Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Ramseklovene	7.6.1993	10+	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	30.7.1989	1	Leg: Øistein Berg
Fredrikstad	Onsøy-Slevik	6.7.1985	1	Leg: Harald Frantzen
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	21.7.1991	20+	Leg: Claus Christiansen o. a.
Hvaler	Asmaløya-Huser	Juli 1978	5+	Leg: Morten Viker o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	10.6.1993	10+	Leg: Sidsel Iversby o. a.
Hvaler	Kjerkøy-Skjærholten	10.8.1975	1	Leg: Leif Aarvik
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	15.6.1981	1	Leg: Sven Mo Johansen
Moss	Jeløya-Alby	28.7.1985	1	Leg: Thor Jan Olsen
Moss	Jeløya nord	7.6.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Reierbukta	4.6.1990	10+	Leg: Claus Christiansen o. a.
Rygge	Larkollen-Danmarksøya	Juni 1997	10+	Leg: Eivind Sørnes
Rygge	Revlingen	11.6.1976	1	Leg: Per Bingh
Råde	Tomb	17.6.1961	1	Leg: Reidar Mehl (NISK)
Sarpsborg	Borregård	5.6.1986	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Dvergblåvingen er ikke angitt for Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), men ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket av Emil Barca sommeren 1908. Han oppgir da ikke noen eksakt lokalitet for disse registreringene, men oppgir bare at det ble funnet noen eksemplarer i juni måned (Barca 1910). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi et eksemplar som er tatt på den nordlige delen av Jeløya, så det er vel da sannsynlig at hans litterære beskrivelser stammer fra dette området.

Dvergblåvingen ser ut til å ha alle sine reproduserende biotoper ute ved kysten her i Østfold, og den finnes da ofte helt nede ved strandkanten. Utbredelsen her i fylket begrense seg til områdene ved Hvalerøyene og videre derfra langs Onsøykysten opp til Jeløya i Moss kommune. Blåvingen kjennes ikke fra Tomb eller Borregård i nyere tid, men registreringen fra Borregård viser at den i alle fall tidligere kunne ha bestander litt borte fra den ytre kystlinje her hos oss. Rundbelgen, som trives best på tørr mark i sandete eller kalkrike områder, er for det meste utbredt i

svært kystnære områder her i fylket, noe som da rimer godt med dvergblåvingens utbredelse.

Den lille dagsommerfuglen er utpreget lokal, og gjør ikke så mye ut av seg der den svirrer mellom de omtalte bestandene av rundbelg. Blåvingen er vanligvis vanskelig å se i flukt på grunn av sin beskjedne størrelse, og fanges lettest etter at den har blitt observert i det den setter seg inn på blomstene av rundbelg.

Trusler:

Bebyggelse, tråkk og slitasje og annen type aktivitet som skader artens lokaliteter og næringsplanter.

Forvaltningsoppgave:

Sikre kystnære strandområder og andre åpne og tørre steder hvor vi har kjente bestander av dvergblåvingen, slik at næringsplanten rundbelg ikke forsvinner.

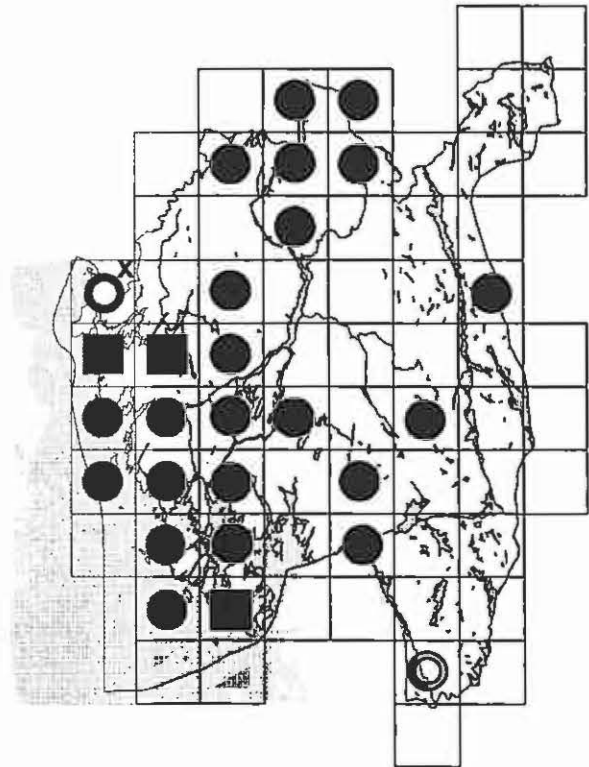
ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

ALEXISBLÅVINGE

GLAUCOPSYCHE ALEXIS Poda, 1761

Utbredelse globalt:

Alexisblåvingen er funnet fra Amur og Sentral-Asia over europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa er arten vidt utbredt, men den opptrer allikevel ofte lokalt og sjeldent. Blåvingen har en underlig utbredelse i Norden, der den er funnet i et belte fra de sørøstlige delene av Syd-Norge og videre østover gjennom de midtre delene av Sverige til de sørlige delene av Finland. Arten ser ikke ut til å ha faste forekomster i Danmark, og det er således kun funnet et eksemplar her i nyere tid (Higgins & Riley 1972, Dal 1980, Stoltze & Johansen 1990).

Utbredelse i Norge:

Arten er utbredt innenfor et avgrenset område her hos oss. Den er funnet langs kysten fra Vest-Agder til sven-skegrensen, og videre også i de lavereliggende områdene på Østlandet opp til Hamar. Arten opptrer ofte enkeltvis innenfor dette utbredelsesområdet (Dal 1980, Leparb's database).

Biotop:

Alexisblåvingen flyr både i kystnære områder og i innlandet. Den ser ut til å foretrekke blomsterrike og ikke altfor tørre skogbryn eller jordekanter, men utover dette kan den også finnes ved skrenter, i grøfter og langs veikanter (Dal 1980, Henriksen & Kreutzer 1982).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige erteplanter, så som f. eks. rødkløver, legesteinkløver, sneglebelg og lakrismjelt. Muligens kan den også leve på andre mjeltarter (Dal 1980, Henriksen & Kreutzer 1982, Stoltze & Johansen 1990).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Stubberud	16.6.1996	1	Leg: Steinar Pedersen
Fredrikstad	Kråkerøy-Bjørnevågkilen	20.5.1990	1	Leg: Karoline Ringstad Klausen
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	17.6.1993	5+	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Borge-Moum	18.6.1995	1	Leg: Sidsel Iversby
Fredrikstad	Huseby	28.5.1997	1	Leg: Sidsel Iversby
Fredrikstad	Onsøy-Mærrapanna	19.6.1981	1	Leg: Sven Mo Johansen
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	31.5.1992	4	Leg: Claus Christiansen
Fredrikstad	Onsøy-Skjeløya	19.5.1993	1	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy stasjon	19.6.1983	1	Leg: Harald Frantzen
Halden	Berby	før 1893	1	Obs: Wilhelm Maribo Schøyen
Halden	Bergmarka øst	1.6.1997	1	Leg: Sidsel Iversby
Halden	Remmen	10.6.1989	5+	Leg: Per Tangen

Hvaler	Akerøya	23.5.1993	1	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	1.6.1993	2	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	Juli 1978	20+	Leg: Morten Viker o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	28.5.1993	1	Leg: Sidsel Iversby
Hvaler	Kjerkøy-Arekilen	25.6.1993	1	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Spjørøy-Tredalen	26.5.1990	1	Leg: Øistein Berg
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	26.5.1990	1	Leg: Rune Christensen
Marker	Kolstad	9.6.1990	1	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Alby	6.6.1997	1	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Kjellandsvik	11.6.1967	1	Leg: Per Bingh
Moss	Jeløya-Stalsberget	25.5.1967	1	Leg: Per Bingh
Moss	Moss	Sommeren 1900	20+	Obs: Andreas Schneider
Rakkestad	Kolbjørnviksjøen-Tangen	26.5.1993	10+	Leg: Per Tangen o. a.
Sarpsborg	Kurland	13.6.1983	5	Leg: Thor J. Olsen, Egil Michaelsen
Sarpsborg	Tune-Kalnes	15.6.1997	1	Leg: Egil Michaelsen
Sarpsborg	Tune-Kjerringåsen	30.6.1991	10+	Leg: Thor Jan Olsen, Eivind Sørnes
Spydeberg	Lyseren-Vatn	11.7.1996	1	Leg: Steinar Pedersen
Trøgstad	Båstad-Fjell	19.5.1990	5+	Leg: Per Tangen
Trøgstad	Båstad-Stikletjern	30.5.1992	1	Leg: Finn Johannesen
Trøgstad	Hemnessjøen-Krageviken	19.6.1984	1	Leg: Thor Jan Olsen
Trøgstad	Mønster-Vesterelva	16.6.1997	1	Leg: Per Tangen
Våler	Haugen	1.6.1997	1	Leg: Roar Frølandshagen
Våler	Kjernes	1.6.1970	1	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Våler	Sønsterød	2.6.1985	1	Leg: Per Bingh

Kommentar:

Alexisblåvingen er angitt for Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), og ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket ved Berby i Halden kommune av nettopp Schøyen (Barca 1910). Hans Jacob Sparre-Schneider forteller at hans bror, Andreas Schneider, hadde en rekke eksemplarer av denne arten i sin samling fra Moss sommeren 1900 (Sparre-Schneider 1902). Emil Barca fant derimot aldri denne arten her i Østfold gjennom sin relativt lange registreringsperiode (Barca 1923).

Denne forsåvidt sjeldne og vakre blåvingen er nå funnet mange steder i Østfold, men er allikevel tatt med på denne lista fordi den har en litt uvanlig og avgrenset utbredelse her i Norden. Som tidligere nevnt er arten funnet i et belte på tvers av den sørlige delen av Skandinavia, og utbredelsen ligner derved noe på det den sjeldne og rødlistede orionblåvingen kan vise til. Våre eksemplarer, som avviker endel i utseende i forhold til de sørlige bestandene i Europa, er utskilt som en egen underart og gitt navnet *Glaucopsyche alexis ssp. schneideri*. Vår underart har av utseende størrelsesmessig mindre flekker i prikk-rekken på undersiden av undervingen, og disse prikkene kan av og til også være helt fraværende. Denne undersiden har også svakere blågrønn pudring i forhold til den sydlige underarten og videre er også våre hunneksemplarer som regel mye mer blåfarget. Det ser også ut til at våre individer er generelt større enn de sørlige artsfrendene (Dal 1980, Henriksen & Kreutzer 1982).

Slike forhold kan kanskje bety at vår isolerte underart er i ferd med å skille lag med den søreuropeiske varianten, og hvis alexisblåvingen får ha sine bestander her i Norden intakte vil den muligens kunne ende opp som egen art en gang i fremtiden. Allikevel vil de spesielle forholdene rundt denne relativt sjeldne blåvingen gi den berettigelse til å kunne befinne seg på denne lista, da det ser ut til at vi her i Østfold har en god bestand sett i forhold til den øvrige utbredelsen i Norge.

Alexisblåvingen flyr som en av årets første nyklekte dagsommerfugler her i fylket, da vanligvis i mai og juni måned. Arten er ofte fåtallig eller enkeltvis på lokalitetene, men ser ut til å være like utbredt ved kysten som det den er i innlandet. Den foretrekker dog litt engpregede biotoper med mye blomster og uten altfor stor påvirkning av menneskelig aktivitet.

Trusler:

Sprøyting, veikantklipping og annet som skader næringsplanter og ødelegger biotoper.

Forvaltningsoppgave:

Sørge for en sterk begrensnig, alternering eller et eventuelt opphør av den pågående veikantklippingen, og dessuten kontinuerlig holde våre kjente bestander under oppsikt

ØSTFOLDSTATUS: Ansvarsart (A)

PURPURGULLVINGE

LYCAENA HIPPOTHOE Linnaeus, 1761

Utbredelse globalt:

Purpurgullvingen er funnet fra Amur til Sibir og videre gjennom europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de nordlige delene av Fennoskandia til Mellom-Europa, mens den i Syd-Europa kun er funnet lokalt og avgrenset. Arten er ofte svært lokal, men den er allikevel funnet gjennom store deler av Danmark, Sverige og Finland (Higgins & Riley 1972, Dal 1980).

Utbredelse i Norge:

Dagsommerfuglen er utbredt her i landet, og den er funnet fra de indre delene av Aust-Agder og Hordaland og videre derfra helt opp til Finnmark fylke (Leparb's database). I de sørlige delene av dette utbredelsesområdet opptrer gullvingen vanligvis meget lokalt og spredt, mens den er noe vanligere opp mot høyfjellet i Syd-Norge og derfra videre nordover (Dal 1980).

Biotop:

Her i landet finnes purpurgullvingen ofte ved blomsterrike engområder. I de kystnære områdene er disse engene ofte tørre, mens de vanligvis er mer fuktige og frodige i de høyereliggende områdene. Lengst mot nord kjennes den også fra kalkrike blomsterenger i treløst landskap.

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige syrearter og på hønsegress (Dal 1980).

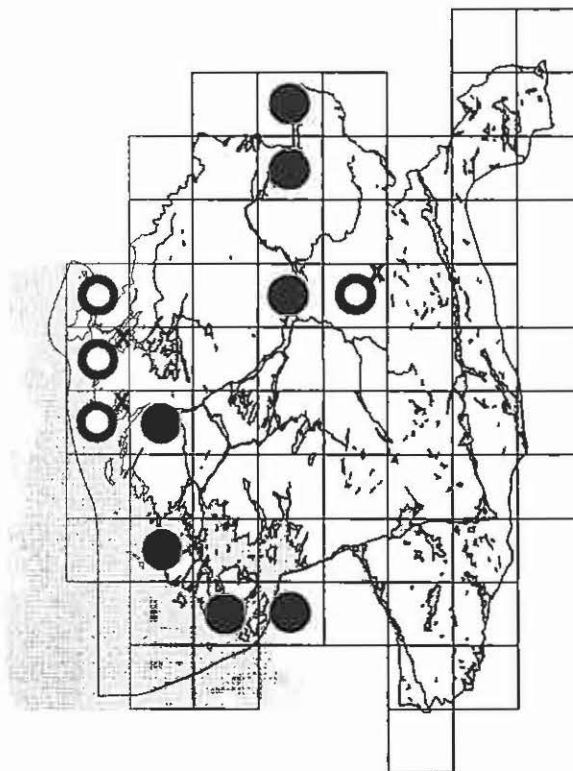
Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Eidsberg	Eidsberg	22.6.1846	1	Leg: Hans Jacob Sparre-Schneider
Fredrikstad	Onsøy stasjon	23.6.1983	1	Leg: Harald Frantzen
Hvaler	Kjerkøy-Arekilen	23.6.1994	5+	Leg: Rune Bosy, Sidsel Iversby
Hvaler	Søre Sandøy-Gjøkvika	25.6.1994	20+	Leg: Sidsel Iversby & M. Pettersen
Hvaler	Spjærøy kirke	Juni 1988	20+	Leg: Heimo O. Pøyhønen o. a.
Moss	Jeløya	15.7.1955	1	Leg: Magne Opheim (ZMO)
Moss	Jeløya-Ramberg	30.6.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Rakkestad	Buer	11.6.1989	1	Leg: Per Tangen
Rygge	Kvaen-Halås	29.6.1968	1	Leg: Per Bingh
Rygge	Storebog	25.6.1972	1	Leg: Per Bingh
Trøgstad	Båstad-Fjell	10.6.1990	5+	Leg: Per Tangen
Trøgstad	Mønster-Vesterelva	5.7.1997	3	Leg: Steinar Pedersen

Kommentar:

Purpurgullvingen ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke så tidlig som i 1846, da Hans Jacob Sparre-Schneider tok den i Eidsberg kommune (ZMO). Emil Barca forteller også at han fant noen få eksemplarer av denne arten i slutten av juni måned 1908 (Barca 1910), og på Zoologisk Museum i Oslo foreligger det et eksemplar som Barca har samlet på Jeløya denne sommeren.

Purpurgullvingen er sjelden i Østfold, og ser ut til å være meget lokal og begrenset innen sin utbredelse her hos oss. Vi kjenner den ikke fra Rygge, på Jeløya eller i Eidsberg i nyere tid, men arten ser nå ut til å ha lokale bestander på enkelte av Hvalerøyene og også ved noen små og blomsterrike engområder i de indre delene av fylket. Lokaliteten på Spjærøy var ei blomstereng som ble omgjort til dyrket mark i 1990, og purpurgullvingen er nå forsvunnet herfra (Heimo O. Pøyhønen, pers. med.). Ved Buer i Rakkestad er det kun funnet et hunneksempplar, og selv om denne lokaliteten sporadisk er blitt besøkt innenfor artens aktuelle flyvetid har det ikke blitt funnet flere individer her. Deler av lokaliteten ved Fjell i Trøgstad er som tidligere nevnt nå omgjort til dyrket mark, og kanskje er purpurgullvingen forsvunnet fra denne biotopen. Fra Indre Østfold kjenner vi nå kun en

lokalitet som med sikkerhet har reproduserende bestander, og disse populasjonene finner vi i det unike naturområdet ved Mønstervika i Trøgstad. Her finnes denne gullvingen først og fremst på de store og blomsterrike hogstflatene som nå også huser flere andre sjeldne sommerfuglarter.

Denne dagsommerfuglen har sin aktivitetsperiode i solskinnet på dagen, og sees da som oftest når den søker næring på forskjellige blomster. Da kan en av og til få et glimt av hannens flotte fiolette-skinne farge. Men dersom den skulle bli skremt og fly avgårde, er den relativt vanskelig å følge med øynene.

Trusler:

Bebyggelse, oppdyrking, barskogsplanting og annet som ødelegger artens engområder.

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av de gjenværende engområdene hvor vi fremdeles har bestander, så som på Søndre Sandøy og spesielt ved Mønstervika i Trøgstad.

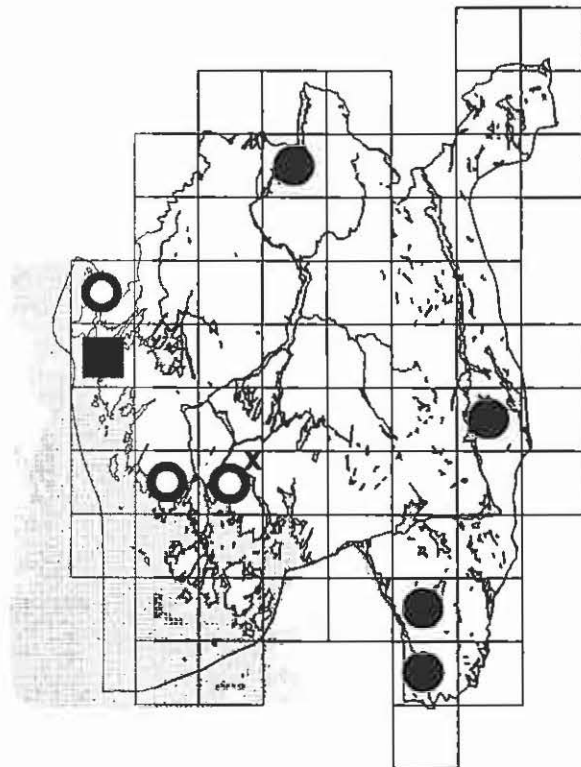
ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)

KEISERKÅPE

ARGYNNIS PAPHIA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Keiserkåpa er funnet fra Japan via temperert del av Asia til Algerie og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til den nordlige delen av Spania og videre langs Middelhavet til Balkan. Arten er kun funnet lokalt i de østlige delene av Danmark, og har også vært i tilbakegang her den siste tiden. Keiserkåpa er fremdeles lokalt vanlig i den sørlige halvdel av Sverige, og den er også relativt vanlig i de sørlige delene av Finland (Higgins & Riley 1972, Henriksen & Kreutzer 1982).

Utbredelse i Norge:

Arten er relativt sjelden her i landet, og den er kun funnet i de lavereliggende og kystnære områdene på Østlandet og Sørlandet. Den skal også være tatt i Rogaland fylke og ved Hardanger på Vestlandet (Dal 1980, Leparb's database).

Biotop:

Keiserkåpa flyr på blomsterrike steder i skogen (Dal 1980). Arten er funnet ved blomsterrike enger og på hogstflater i Indre Østfold. I våre kystområder kjennes den fra små glenner i løv- og barskog, og disse bør da være bevokst med gode nektarplanter som tistler og knoppurt.

Næringsplante:

Larven lever vanligvis på forskjellige fiolarter, men den kan også en sjelden gang finnes på bringebær (Dal 1980).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	11.7.1991	1	Leg: Anne Lene Thorsdatter O. Aase
Fredrikstad	Fredrikstad	Juni 1909	1	Leg: Karl Haanshus (ZMO)
Fredrikstad	Kråkerøy-Enhus	Juli 1934	1	Leg: Johan Mordt
Halden	Enningdalen-Saga	3.8.1997	5+	Leg: Sidsel Iversby
Halden	Enningdalen-Kirkebøen	6.8.1998	1	Leg: Thor Jan Olsen
Halden	Nypeto	11.8.1996	10+	Leg: Magne Pettersen o. a.
Halden	Revekasa	11.8.1996	1	Leg: Sidsel Iversby
Moss	Jeløya	Juli 1958	1	Leg: Magne Opheim (ZMO)
Moss	Jeløya-Alby	27.7.1970	1	Leg: Eivind Sørnes
Moss	Jeløya nord	8.7.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Refsneskrona	1.8.1952	1	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)

Moss	Jeløya-Rødsåsen	22.7.1970	1	Leg: Viggo Ree
Moss	Jeløya-Stalsberget	Juli 1970	30+	Obs: Eivind Sørnes, Bjørn R. Eriksen
Trøgstad	Mønster-Vesterelva	24.8.1998	1	Leg: Steinar Pedersen

Kommentar:

Keiserkåpa er angitt for Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), men det finnes ikke eksemplarer på Zoologisk Museum i Oslo fra denne perioden før forrige århundreskifte. Det tidligste eksemplaret som en finner fra Østfold fylke ved disse samlingene i Oslo, er et individ tatt av Emil Barca på Jeløya sommeren 1908. Barca nevner forøvrig også arten i en av sine publikasjoner, og omtaler den da som vanlig fra første del av juli til siste del av august i 1908 (Barca 1910).

Keiserkåpa ser ikke ut til å være like vanlig i dag som det den antagelig var på Barcas tid her i Østfold. Denne store dagsommerfuglen er allikevel funnet i begrenset mengde nå i vår tid, og ser fremdeles ut til å ha stabile bestander på Jeløya og i området rundt den sørlige delen av Iddefjorden. Det finnes ingen belegg av nyere dato fra Jeløya, men arten nevnes som sjeldnere enn det den var tidligere i en artikkel av nyere dato (Eriksen 1997). Fra Iddefjorden finnes det derimot en god del innsamlede eksemplarer som bekrefter at arten har en stabil bestand her inne, da i de blomsterrike og bratte områdene mellom sørenden av fjorden og svenskegrensen. Kanskje finnes den også flere steder langs denne lange og utilgjengelige fjorden, da fra Berby og videre nordover ut mot Halden sentrum.

En interessant registrering av nyere dato finner vi også fra den spesielle lokaliteten ved Mønstervika i Trøgstad, og dette individet ble innsamlet gjennom den håpløse og regntunge sommeren 1998. Her vil nok en noe mer solrik sommer raskt kunne gi svar på om det virkelig finnes en livskraftig bestand i dette området. Mye kan nok tyde på dette, siden denne dagflyvende arten er kjent for å kunne ha en forkjærlighet for blomsterrike hogstflater, og dette finner vi endel av innover langs elvene som renner ut i denne vika.

Registreringene fra Bøensættet i Aremark er også av relativt ny dato, men her har ettersøk ikke gitt resultater så langt. Allikevel er hele dette innlandspregede landskapet såpass stort og videre også biotopmessig meget aktuelt for keiserkåpa, slik at en med stor sikkerhet kan si at det bør finnes livskraftige bestander i dette området.

Trusler:

Bebyggelse, tråkk, slitasje og andre typer av menneskelig aktivitet har nok bidratt til å fjerne flere av artens tidligere lokaliteter ved kysten, og i innlandet vil nok ytterligere barskogsplanting og øvrig gjengroing ved de blomsterrike og engpregede biotopene kunne bidra til å fjerne arten fra begrensede områder. En plan over skjøtsel ved kjente lokaliteter vil kanskje være aktuelt for å sikre disse leveområdene.

Forvaltningsoppgave:

Sikre de kjente bestandene i søndre del av Halden kommune, på Søndre Jeløy og ved Mønstervika i Trøgstad, og dessuten fortsette kartleggingen ved de øvrige funnstedene for oppsyn og konstatering av stabile bestander.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

RINGPERLEMORVINGE

PROCLOSSIANA EUNOMIA Esper, 1799

Utbredelse globalt:

Ringperlemorvingen er funnet i Nord-Amerika, og her kjennes den fra Labrador til Alaska og langs Rocky Mountains til Colorado. Videre kjennes den fra Amur til Sibir, Russland, Baltikum og Fennoskandia, og i tillegg til dette er det funnet noen små og isolerte forekomster i fjellområdene i Mellom- og Syd-Europa. I Sverige er arten funnet fra Småland og videre nordover til Torne Lappmark, og den er også funnet gjennom det meste av Finland. Den er derimot aldri tatt i Danmark (Higgins & Riley 1972, Henriksen & Kreutzer 1984, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Dagsommerfuglen kan finnes på avgrensede lokaliteter fra de sørlige delene av Østlandet og opp til bjørkebeltet, og på Sørlandet er den funnet i de indre delene av Aust-Agder. Arten er også funnet på Vestlandet, og er den tatt nord og øst for Hordaland fylke. Den er også funnet i grensetraktene mot Sverige, da fra Østfold i sør og videre nordover til Troms fylke. Ringperlemorvingen har også bestander fra Indre Troms opp til den østlige delen av Finnmark fylke. Arten ser ut til å bli vanligere jo lenger man kommer mot nord, og er således relativt tallrik i de nordligste fylkene. Her unngår den vanligvis de helt kystnære områdene (Dal 1980, Leparb's database).

Biotop:

Ringperlemorvingen flyr vanligvis kun på eller ved myrområder (Dal 1980).

Næringsplante:

Larven lever på myrflor og forskjellige arter innen syrefamilien (Dal 1980).

Lokaliteter:

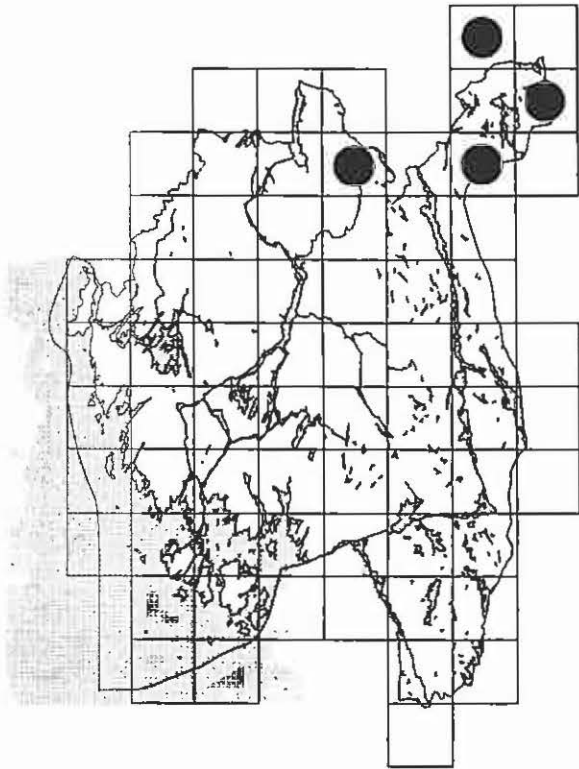
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Marker	Kisselbergmosen	9.6.1993	10+	Leg: Per Tangen, Sidsel Iversby o. a.
Rømskog	Gryttjennet	15.6.1993	1	Leg: Sidsel Iversby
Rømskog	Gåsemåsan	10.6.1990	5+	Leg: Hans Olsvik (Olsvik 1990)
Rømskog	Stangebrot	26.6.1993	1	Leg: Sidsel Iversby
Rømskog	Sæterrøremosen	25.6.1995	1	Leg: Magne Pettersen
Trøgstad	Langset	27.6.1976	1	Leg: Trond Andersen

Kommentar:

Ringperlemorvingen er ikke oppgitt fra Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse fra 1958. Den ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket sommeren 1976, da Trond Andersen tok et eksemplar på ei myr ved Langset i Trøgstad kommune (Øistein Berg, pers. med.).

Ringperlemorvingen er en nordlig art som så vidt når ned til de nordlige delene av Østfold fylke. Vi har i nyere tid funnet endel begrensede og små lokaliteter i kommunene Trøgstad, Marker og Rømskog, og denne for oss så sjeldne dagsommerfuglen ser ut til å ha stabile bestander på noen av myrene her oppe. Her flyr arten vanligvis på myrer som er i ferd med å gro igjen, og da gjerne i tilknytning til et lite vannspeil eller et annet bløtt og gjørmete parti ute i myrområdet. Sommerfuglen ser videre ut til å foretrekke de rufsete tuemyrene med fioler og andre blomsterplanter, og unngår vanligvis mer våte og gressrike myrområder. Ved store myrkomplekser, slik som f. eks. Kisselbergmosen i Marker kommune, flyr den ofte bare på en begrenset del av det store myrområdet og forekomsten er da overraskende lokal.

Ringperlemorvingen flyr relativt tidlig på sommeren, og i sesonger med varmt og fint vårvær bør man være tidlig ute på lokalitetene for å få oppleve denne arten her hos oss. Ved Kisselbergmosen var sommerfuglen omtrent avfløyet når den ble funnet her i den første delen av juni måned 1993.

Trusler:

Gjengroing og drenering av myrområder.

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av de kjente populasjonene ved å forhindre tørlegging av aktuelle myrområder.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

MØRK RUTEVINGE

MELITAEA DIAMINA Linnaeus, 1789

Utbredelse globalt:

Den mørke rutevingen er funnet fra Amur over den midtre og nordlige delen av Sentral-Asia til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige og midtre delene av Fennoskandia til Nord-Spania. Arten er antagelig utdødd i Danmark, mens den er funnet lokalt i Syd-Sverige. Her er den vanligst langs østkysten fra Skåne til Ångermanland. I Finland er den kun funnet i et begrenset område lengst sydvest i landet (Higgins & Riley 1972, Henriksen & Kreutzer 1982, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Arten er sjelden her i landet og er så langt funnet lokalt på spredte lokaliteter i Sør-Norge. Vi kjenner den fra de indre strøk av Vestlandet, hvor den er funnet i fylkene Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Hordaland. På Sørlandet er den funnet i de ytre delene av Aust-Agder fylke, og på Østlandet er den funnet i fylkene Telemark, Vestfold, Buskerud, Hedmark og Akershus (Leparb's database). Arten er også kjent fra en lokalitet i Østfold.

Biotop:

Den mørke rutevingen kan finnes ved skogsenger, skogsmyrer eller næringsrike myrer med mange trær, da ofte ved lavere og litt fuktige arealer omkring elver eller bekker gjennom skogslunder. Den egentlige lokaliteten er ofte ytterst begrenset og kanskje bare så mye som 25 kvadratmeter. Der arten finnes langs elveløp, kan biotopen allikevel være noe større (Henriksen & Kreutzer 1982).

Næringsplante:

Larven lever hovedsaklig på marimjeller, kjemper og veronikaer (Higgins & Riley 1972).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Marker	Kolstad	24.6.1984	1	Leg: Per Tangen

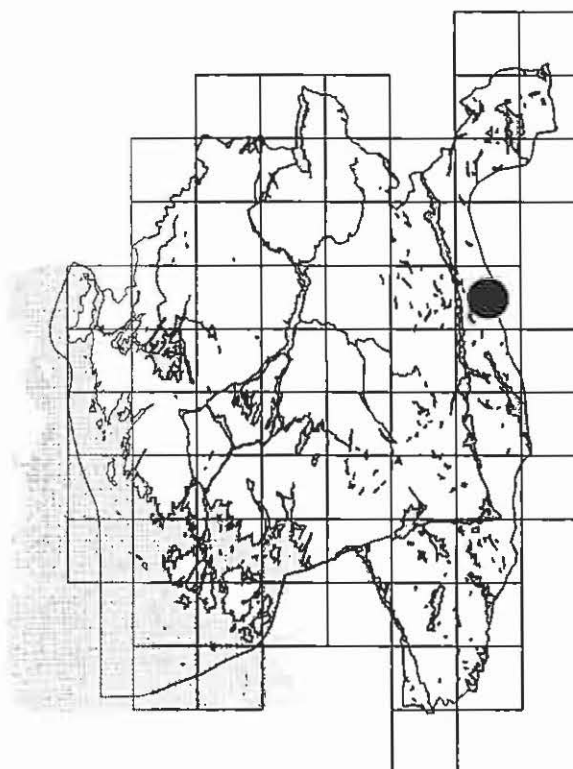
Kommentar:

Den mørke rutevingen er ikke oppgitt fra Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse (1958). Arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket ved Kolstad i Marker kommune sommeren 1984, og dette er foreløpig den eneste kjente lokaliteten her hos oss.

Denne rutevingen ble da funnet ved et rikmyrsområde tett opptil den næringsrike Gjølssjøen rett syd for Ørje. Deler av dette området er nå desverre drenert opp og delvis tørrlagt, slik at denne lokaliteten antagelig må regnes som ødelagt selv om arten ikke er blitt ettersøkt her i nyere tid. Områdene rundt Gjølssjøen og videre langs hele fylkesgrensen mot Sverige burde allikevel kunne gi grunnlag for oppdagelser av flere lokale bestander av denne arten. Arbeidet med å finne arten på nye lokaliteter vanskeliggjøres av dens begrensede og lokale forekomster og det faktum at den ofte da også er relativt fåtallig på disse leveområdene. Arten er dagflyvende og blomster-søkende, og den er videre også en svak flyver slik at den med letthet kan fanges med håv når den først blir oppdaget.

Trusler:

Drenering og uttørring, eller eventuelt andre ødeleggelser av artens sterkt begrensede leveområder.

Forvaltningsoppgave:

Fortsette søket etter stabile bestander i fylket, da først og fremst i fylkets østlige og nordlige deler.

ØSTFOLDSTATUS: Usikker (I)

JUTTAS RINGVINGE

OENEIS JUTTA Hubner, 1806

Utbredelse globalt:

Juttas ringvinge er funnet i Amerika, og her flyr den fra Maine og New Hampshire til Nova Scotia, Labrador og Alaska. Videre kjennes den fra Sibir og over Nord-Russland til Fennoskandia. Arten er aldri tatt i Danmark, mens den er funnet spredt og lokalt i Sverige. Her har arten forekomster fra Småland til Torne Lappmark, men den vanligst mot nord. I Finland er arten også relativt vanlig, og den kjennes fra store deler av landet (Higgins & Riley 1972, Henriksen & Kreutzer 1982, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Denne dagsommerfuglen er også ganske sjelden her i landet. Vi har funnet den i lavlandet på Østlandet, da fra indre Telemark til svenskegrensen og nord til Nord-Østerdalen. Videre kjennes den også fra de indre delene av Sør-Trøndelag, og i tillegg til dette foreligger det noen gamle funn i fra indre Nord-Trøndelag (Dal 1980, Leparb's database).

Biotop:

I Østfold flyr juttas ringvinge kun på myrer med gamle, tørre og døde furutrær, og disse trærne hviler den voksne sommerfuglen ofte på. Lokalitene kan være meget avgrensede og små, og det ser forøvrig ut til at arten foretrekker de myrområdene som er omkranset av tett barskog fremfor de store og mer åpne myrene. Jeg har kun sett arten på lokaliteter som har hatt endel utgatte og døde furutrær inne på myrområdet.

Næringsplante:

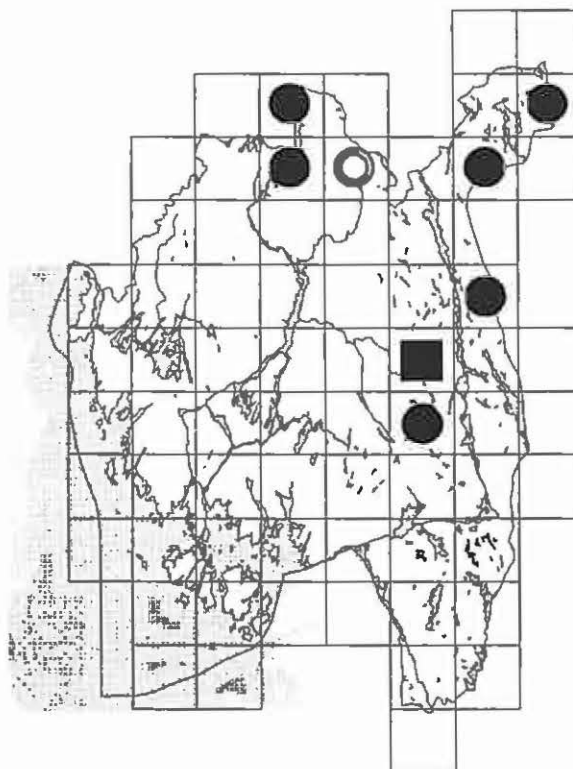
Dette er noe usikkert, men det nevnes at larven muligens kan leve på blant annet blåtopp, bjønnskjegg og andre gressarter (Dal 1980, Henriksen & Kreutzer 1982).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Marker	Furuly	21.6.1998	1	Leg: Magne Pettersen
Marker	Gjølssjøen nord	15.6.1996	5+	Leg: Steinar Pedersen
Marker	Vestre Kroksetra	10.6.1990	15+	Leg: Hans Olsvik (Olsvik 1990)
Rakkestad	Kolbjørnviksjøen-Tangen	9.6.1996	5+	Obs: Rune Christensen
Rakkestad	Skjølja	21.6.1976	100+	Leg: Per Tangen, Svein E. Tveit o. a.
Rømskog	Gryttjennet	23.5.1994	5+	Leg: Sidsel Iversby
Rømskog	Gåsemåsan	10.6.1990	5+	Leg: Hans Olsvik (Olsvik 1990)
Spydeberg	Vøyentangen	30.5.1990	1	Leg: Hans Olsvik (Olsvik 1990)
Trøgstad	Båstad-Langtjern	13.5.1990	10+	Leg: Per Tangen
Trøgstad	Langset	27.6.1976	1	Leg: Trond Andersen

Kommentar:

Juttas ringvinge er ikke oppgitt fra Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse (1958). Den ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket sommeren 1976, da relativt mange individer ble sett og fanget på ei lita og delvis gjengrodd myr like ved innsjøen Skjølja i Rakkestad kommune (Tangen & Tveit). Det er i nyere tid drenert noe på den ene siden av denne myra slik at den i fremtiden vil tørke ut og gro igjen, men arten ser fremdeles ut til å holde stand her. Dette ble forøvrig konstatert sommeren 1998, da et titalls eksemplarer ble sett og fanget ved registreringer på dette myrområdet (pers. obs.). Arten er forøvrig ikke funnet på de andre

myrene i dette området, så den virker derfor noe kravstor i forhold til lokalitetsvalg.

Som det går frem av lista ovenfor er denne store dagsommerfuglen som har en utpreget nordøstlig utbredelse, nå funnet på et titalls lokaliteter her hos oss og disse er da med på å danne artens sørgrense her i landet. Juttas ringvinge er ikke spesielt vanlig i Norge, og den er ofte meget lokal i sin opptreden. Den flyr vanligvis bare annet hvert år, og her i Østfold kjennes den kun fra like år, så som 1990, 1996, 1998 osv. I den nordlige delen av utbredelsesområdet kan den dog fly omtrent like tallrikt hvert år (Henriksen & Kreutzer 1982).

Sommerfuglen har en hurtig og kraftfull flukt, og den sitter vanligvis i hvile på gamle, tørre og døde furutrær som den ser ut til å måtte ha ute på sine myrer. Den slår vingene sammen når den sitter i hvile, og er da meget vanskelig å få øye på. Arten er lettest å fange med håv i det den blir skremt ut fra dette spesielle hvilestedet, man må da prøve å ta den før den får opp farten. Å løpe etter den ute på de ujevne og bløte myrene fører vanligvis til at man får munn- og nesekontakt med det sure myrvannet, mens den store sommerfuglen danser ufortrødent videre inne mellom de tørre furustammene. Ei heller ser det ut til at den lar seg fange på selve hvilestedet, et slag direkte mot de slanke furustammene fører ofte til at håven fylles med kvist og kvas mens den flotte ringvingen lynkjapt smetter unna.

Trusler:

Gjengroing, drenering, torvuttak, barskogsplanting, oppdyrking og annet som ødelegger artens myrområder.

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av de kjente bestandene ved å sørge for at myrene ikke blir ødelagt av menneskelige inngrep.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R) Ansvarsart (A)

OSPEVÅRMÅLER

ARCHIEARIS NOTHA Hubner, 1803

Utbredelse globalt:

Ospevårmåleren er funnet fra Japan gjennom det østlige og sørlige Sibir og Sentral-Asia til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten har tidligere vært kjent fra store deler av Danmark, men den er nå forsvunnet fra mange av disse lokalitetene. Måleren er videre kjent fra store deler av Sverige, og her opptrer den vanligvis lokalt og fåtallig. I Finland kjennes den fra de sørlige delene av landet, men også her er den ofte lokal og fåtallig (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Måleren er relativt sjelden her i landet. Så langt er arten funnet lokalt langs kysten fra Vest-Agder til svenskegrensen, og den er videre også funnet enkeltvis i den vestlige delen av Buskerud, i de indre delene av Hordaland og i den ytre delen av Sogn og Fjordane (Skou 1984, Leparb's database).

Biotop:

Ospemåleren finner vi vanligvis i ospeskoger og ved ospeskritt på heder og i skogkanter (Skou 1984). Her i Østfold finner vi den eneste kjente bestanden i et kystnært område med store hogstflater og relativt mye barskog.

Næringsplante:

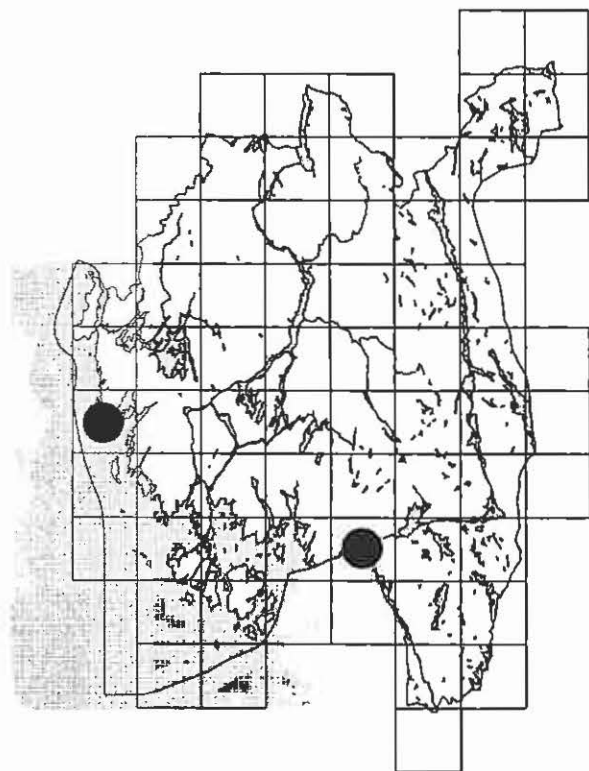
Larven lever vanligvis på osp (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Remmen	1.4.1989	3	Leg: Per Tangen
Rygge	Sildebogen	12.4.1979	1	Leg: Leif Aarvik

Kommentar:

Ospevårmåleren er ikke oppgitt fra Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse (1972). Den ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket våren 1979, da Leif Aarvik tok et eksemplar ved

Sildebogen i Rygge kommune (Leif Aarvik, pers. med.).

Ospevårmåleren er funnet mange steder i nabofylket Akershus, og har der lokalt gode og tallrike bestander. Her i Østfold ser det ut til at den av en eller annen grunn er meget sjelden, og så langt kjenner vi bare fire eksemplarer som er tatt på to forskjellige lokaliteter i fylket. Det ser ut til at det kun er ved Remmen i Halden kommune at denne måleren har blitt funnet nå i nyere tid, og etter første-noteringen her i 1989 ble det også funnet to eksemplarer på den samme lokaliteten våren 1993. Dette betyr at arten har en tilsynelatende stabil bestand akkurat her, men siden dette er et landskap tett opptil Halden sentrum som således er preget at stor menneskelig aktivitet bør lokaliteten holdes under oppsyn inntil vi vet mer om denne målerens utbredelse i Østfold. Det burde jo absolutt være muligheter for å skulle finne ospevårmåleren på andre osperike lokaliteter i nærheten og også på mange andre kystnære lokaliteter i Østfold. Dog bør vi være oppmerksomme på de signalene som er gitt om større tilbakeganger i Danmark (Fibiger & Svendsen 1981, Skou 1984), for disse forholdene som der har virket inn kan selvfølgelig også ha påvirket våre bestander her i Norge.

Måleren er dagflyvende, og foretrekker varmt vårvær med solskinn. Den er forholdsvis lik sin noe større slektning *Archiearis parthenias*, som er mye vanligere og utbredt over hele landet. Disse to artene flyr omtrent samtidig, men ospevårmåleren ser ut til å starte sin aktive flyveperiode en anelse seinere på våren enn det den vanlige slektningen gjør, da gjerne en uke eller to etter denne. Begge artene blir allikevel funnet samtidig, så forvekslingsfaren vil da være til stede. Noe som også kan bidra til å skape problemer for samlere er disse artens tendens til å være forferdelig vimsete i flukt, og blir de skremt tar de seg ofte flere meters høyde før de virrer av gårde utenfor rekkevidde for ivrige entomologer. Oppfordringen må bli at vi er nødt til å fange mange eksemplarer av disse artene på kystnære lokaliteter i fremtiden, slik at vi får klarhet i om ospevårmåleren virkelig er så sjelden i Østfold som det foreløpig kan se ut til.

Trusler:

Hogst av gammel og kystnær ospeskog.

Forvaltningsoppgave:

Forhindre omfattende hogst av gammel og kystnær ospeskog og da spesielt ved den hittil eneste kjente og reproduserende populasjonen ved Remmen i Halden, og også stimulere til fortsatt ettersøk i andre osperike og kystnære områder her i Østfold.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

PANTERMÅLER

PSEUDOPANTHERA MACULARIA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

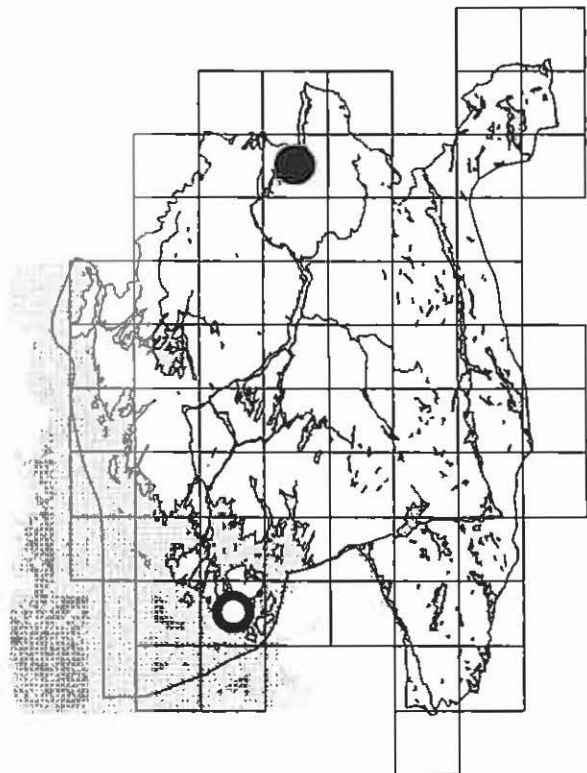
Pantermåleren er funnet fra den sørlige delen av Sibir og Kaukasusområdet gjennom Lille-Asia til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er har en begrenset utbredelse i Danmark, mens den er kjent fra de sørlige og midtre delene av Sverige. Her har den sannsynligvis nå forsvunnet fra de midtre delene. Måleren er også sjelden i Finland, og så langt kun funnet lokalt i de sørøstlige delene av landet (Skou 1984, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Måleren er funnet lokalt og forholdsvis sjeldent i Sør-Norge, og den kjennes nå fra fylkene Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland, Vest-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold (Leparb's database).

Biotop:

Pantermåleren foretrekker åpne og lyse løvskoger med mye kratt. Den kan også finnes ved enger og på myrer som er i ferd med å gro igjen, og fellesnevneren for alle disse biotopene ser ut til å være tilstedeværelsen av fuktig jordbunn (Skou 1984). I Østfold er måleren funnet på flere store og blomsterrike hogstflater, og disse er nå i ferd med å gro igjen.

Næringsplante:

Larven lever på dauvnesle og skogsvinerot (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	Juli 1978	1	Leg: Pål Sundhell (Viker o. a. 1990)
Trøgstad	Mønster-Vesterelva	10.6.1997	100+	Leg: Per Tangen, Steinar Pedersen o. a.
Trøgstad	Mønstervika	8.6.1997	10+	Leg: Steinar Pedersen

Kommentar:

Pantermåleren er ikke oppgitt for Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse (1972), men ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket på Asmaløya i Hvaler kommune året 1978 (Viker, Bosy & Viker 1990). Her har den på tross av hyppige registreringer ikke blitt funnet i ettertid, så den må nok regnes som forsvunnet fra denne eventuelle lokaliteten i dag.

Pantermåleren ble så oppdaget på nytt her i fylket sommeren 1997, da det ble tatt et eksemplar ved Mønstervika i Trøgstad kommune (Steinar Pedersen, pers. med.). Her har det etterhvert vist seg at den har en svært lokal, men allikevel tallrik bestand. I dette området flyr måleren på relativt nye og blomsterrike hogstflater, da foreløpig kjent ved to avgrensede områder på vestsiden av de to elvene i området. Den ene lokaliteten ligger noen hundre meter sørvest for broa som krysser Mønstervika, og her har arten så langt kun blitt observert i et fåtall eksemplarer. Dette henger muligens sammen med at de gamle engområdene etter hogst her er i ferd med bli overtatt av høyvokst plantegranskog, og at måleren da ser ut til å forsvinne herfra. En kilometer lenger syd dukker den så tallrikt opp igjen, da i tilknytning til flere store og åpne hogstflater på høyre side av skogsbilveien. Det er blitt sett mange eksemplarer på disse flatene de to siste åra, og muligens kan strekningen fra broa og videre ned til hogstflatene regnes for å huse en sammenhengende bestand. Hele dette området, fra løvskogene rundt broa og videre et par kilometer sørover langs de to elvene, er forøvrig deler av en meget unik og verneverdig biotop. Området huser også et spesielt plante- og fugleliv, med flere hekkende par av både gulsanger og rosenfink.

Pantermåleren er forøvrig dagflyvende og ser ut til å foretrekke noe solskinn for å fly aktivt på lokalitetene. Den kan ofte være tallrik og er med sine gule og sorte tegninger lett synlig i dagslyset.

Trusler:

Granplanting, gjengroing og annen ødeleggelse av artens leveområder. I den nordlige delen av Mønstervika er allerede plantegranskogen i ferd med å gro til, og derved vil den på sikt fjerne blomsterenger og annen artsrik vegetasjon.

Forvaltningsoppgave:

Sikre fylkets eneste kjente og reproduserende bestand ved Mønster i Trøgstad kommune, da ved å forhindre alle typer av inngrep som kan ødelegge de åpne og blomsterrike engområdene.

ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)

Forvaltningsoppgave:

Holde bestandene i de nordlige og østlige delen av fylket under oppsikt ved regelmessig kartleggingsaktivitet.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

STREKMÅLER

ANGERONA PRUNARIA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Strekmåleren er funnet fra Japan, Kurilene og Sakhalin gjennom Korea, Amurområdet, Kina, Sibir, Kasakhstan, Kaukasusområdene og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. I Danmark er arten kjent fra store deler av landet, men den ikke vanlig og opptrer ofte lokalt. Måleren kjennes videre fra den sørlige halvdel av Sverige, og her er den kun vanlig i de sørøstlige delene. I Finland er arten også kjent fra i de sørlige delene av landet, og den var tidligere mye mer vanlig enn det den er i dag (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Måleren er vanligvis sjelden her i landet, men den kan allikevel opptre lokalt vanlig ved biotoper i de sørlige delene av Østlandet og på Sørlandet (Leparb's database).

Biotop:

Strekmåleren kan finnes i lyse løvskoger og ved skogkanter, ved kratt og i hager (Skou 1984). I vårt fylke, og også ved andre innlandspregede lokaliteter på Østlandet, flyr arten vanligvis lokalt på skogsmyrer.

Næringsplante:

Larven lever på en mengde forskjellige planter, slik som f. eks. bringebær, trollhegg, osp, hagtorn og slåpetorn (Skou 1984).

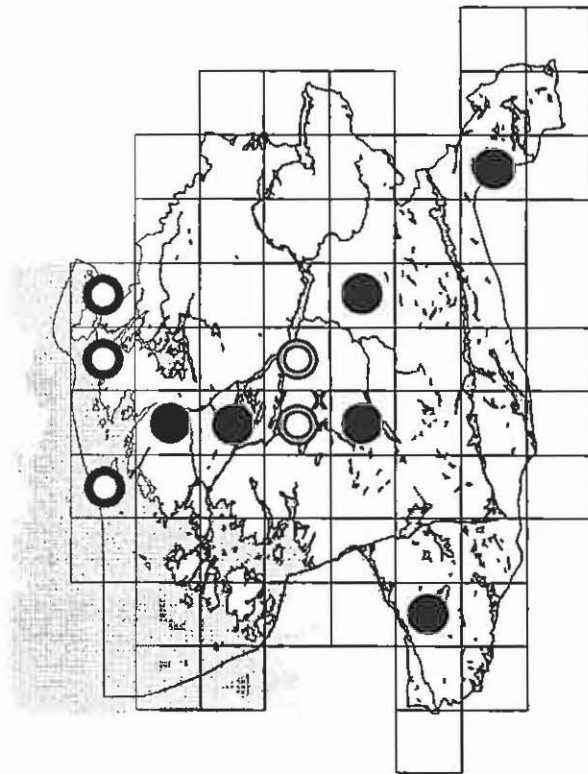
Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	21.7.1920	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Halden	Nypeto	11.7.1995	2	Leg: Sidsel Iversby
Marker	Kisselbergmosen	26.6.1997	10+	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	28.6.1954	3	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Moss	Moss	Sommeren 1900	1	Obs: Andreas Schneider
Rakkestad	Holøsåsen	15.7.1995	1	Leg: Per Tangen
Råde	Missingmyr	5.7.1998	1	Leg: Roar Frølandshagen
Sarpsborg	Sarpsborg	20.6.1920	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Skjebergdal	14.7.1985	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Tune-Råkil	25.7.1987	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Varteig	Juli 1917	1	Leg: Emil Barca (ZMO)

Kommentar:

Strekmåleren skal ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke ved Moss sommeren 1900 (Sparre-Schneider 1902), men det finnes ikke lenger noe belegg som kan bekrefte dette utover litteraturbeskrivelsen. Like etter denne registreringen tok også Emil Barca denne måleren her i fylket, da på Rauer, i Sarpsborg og ved Varteig, og disse eksemplarene finner vi nå i samlingene ved Zoologisk Museum i Oslo.

De kystnære bestandene av strekmåleren ser for Østfolds del ut til å ha fått en kraftig knekk i nyere tid, og arten er nå totalt forsvunnet fra de fleste av disse områdene hvor den tidligere ble funnet relativt regelmessig. Dette kan muligens skyldes relativt store omlegginger innen hagebruket, hvor slike faktorer som sprøyting og fjerning av frukt- og bærbusker kan ha gitt arten svært dårlige livsvilkår ved mange av de tidligere kjente lokalitetene langs kysten.

Måleren ser forøvrig ut til å komme til lyslokking i svært begrenset grad, noe som også kan være medvirkende årsak til de meget fåtallige registreringene her i Østfold de siste tiåra. Da arten ble oppdaget på Kisselbergmosen i Marker for et par år siden, var det plassert en fangstinnretning basert på 250 watts kvikksølvlys i dette myrområdet. Ved kontroll av sukkerlokking, som var hengt ut i mørket like ved fangstinnretningen, ble det ved en tilfeldighet observert flere store målere som fløy aktivt rundt i skumringsmørket utenfor synsfeltet av denne lyskilden. Da det etterhvert viste seg at dette var strekmåleren, ble et titalls individer fanget inn med håv i løpet av to påfølgende netter. Arten fløy da aktivt i mørket ved det myrpregede landskapet, og selv om den var forholdsvis stor og derved ganske synlig, ble fangsten vanskelig gjort ved at den først så ut til å være i aktivitet like før det ble helt mørkt. Måleren var også ganske rask og målbevisst i flukten, og ble fort en liten utfordring for innsamlers fysikk og beregning. Det underlige med alt dette er forsåvidt det faktum at det ikke ble sett et eneste eksemplar i forbindelse med lyslokkingen disse to nettene, da hverken inne på lakenet eller i synbar nærhet av lyskilden. Den eneste formen for påvirkning lyset så ut til å kunne gi strekmåleren var i så fall kun et bidrag til at den holdt seg unna området hvor dette sterke lyset var plassert, og heller fløy aktivt i nærheten uten at det da så ut til å ha noen form for påvirkningskraft i forhold til artens normale gjøremål. Denne store måleren kunne forøvrig også skremmes ut fra trær i kanten av selve myrområdet mens det fremdeles var lyst på kvelden, og var en hurtig nok med håven lot det seg da gjøre å fange noen eksemplarer på denne måten. Men lyslokking var altså ikke tingen i dette området.

Trusler:

Drenering og tørrlegging av myrområder og også omfattende hogst i de indre delene av fylket, sprøyting, gjengroing og annen ødeleggelse av kystnær natur.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene ved Kisselbergmosen i Marker og ved Nypeto i Halden ved å forhindre videre de typer av ødeleggelse som er skissert ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

STIKKELSBÆRPRAKTMÅLER

ABRAXAS GROSSULARIATA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Stikkelsbærpraktmåleren er funnet fra Japan gjennom Korea, Kina, Mongolia og Kaukasusområdene til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene i de nordlige delene av Middelhavet. Arten er utbredt i Danmark, men opptre ikke lenger i de store mengdene som den tidligere var kjent fra. I Sverige er måleren bare funnet i den sørlige halvdel av landet, og i dette området er den kun vanlig lengst mot sydøst. Arten har også en sørlig utbredelse i Finland, og i dette området opptre den vanligvis sjeldent (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

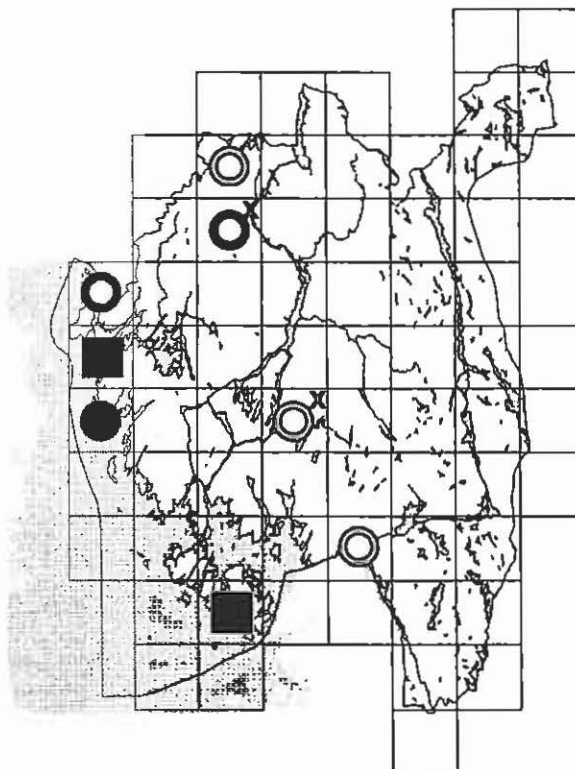
Måleren er nå vanligvis sjelden her i landet, men den kan av og til opptre lokalt tallrikt i utbredelsesområdet langs kysten fra Sogn og Fjordane til svenskegrensen (Skou 1984). Arten ser forøvrig ut til å ha forsvunnet fra mange av sine tidligere kjente lokaliteter i Sør-Norge, og i dag er den kun vanlig langs kysten av Rogaland fylke (Leif Aarvik, pers. med.).

Biotop:

Stikkelsbærpraktmåleren kan finnes ved mange forskjellige biotopstyper, og kjennes f. eks. fra skoger og kratt, ved beitemarker og i hager (Skou 1984). Her i Østfold kjennes den nå bare fra svært kystnære lokaliteter, hvor den da sannsynligvis lever på slåpetorn eller hagtorn.

Næringsplante:

Larven er velkjent som skadedyr, og lever vanligvis på stikkelsbær, rips, hagtorn og slåpetorn (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Halden	Ca. 1920	1	Leg: Erling Fredriksfryd
Hobøl	Tomter-Nygård	Juni 1966	500+	Obs: Steinar Pedersen
Hvaler	Asmaløya-Huser	Juli 1978	20+	Leg: Pål Sundhell & Morten Viker
Hvaler	Hvalerøyene	e.l. juni 1887	6	Leg: Wilhelm Maribo Schøyen (ZMO)
Hvaler	Kjerkøy-Skjærholten	20.7.1992	1	Leg: Anne Lene Thorsdatter O. Aase
Moss	Jeløya	26.7.1954	1	Leg: Karl Fredrik Lühr (VMT)
Moss	Jeløya-Alby	Juli 1962	100+	Obs: Eivind Sørnes
Moss	Jeløya-Hopperen	Juli 1962	100+	Obs: Eivind Sørnes
Moss	Jeløya-Refsneskrona	6.8.1952	1	Leg: Magne Opheim (ZMO)
Moss	Moss	Sommeren 1900	1	Leg: Andreas Schneider (ZMO)
Rygge	Evje-Kaialunden	23.7.1997	1	Leg: Claus Christiansen
Rygge	Sildebogen	4.8.1996	1	Leg: Leif Aarvik
Sarpsborg	Sarpsborg	15.7.1920	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Spydeberg	Spydeberg præstegield	Før 1779	50+	Obs: Jacob Nicolaj Wilse

Kommentar:

Stikkelsbærpraktmåleren blir oppgitt fra Smaalenene allerede så tidlig som i 1779, da presten Jacob Nicolaj Wilse omtaler den i en av sine naturvitenskaplige publikasjoner fra Spydeberg præstegield. Han forteller at artens larver angrep stikkelsbærbusker, men at den ikke var like plagsom og skadebringende som enkelte andre målere (Witse 1779). Arten er således også angitt for Smaalenene i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), og på Zoologisk Museum i Oslo finner vi ganske riktig seks eksemplarer som Schøyen selv har funnet på Hvalerøyene i juni 1887. Måleren skal videre være funnet og klekket i stort antall ved Moss av Andreas Schneider sommeren 1900 (Sparre-Schneider 1902), men på Zoologisk Museum i Oslo finner vi kun et eksemplar av denne arten fra dette årstallet og det er etikettert Fredrikstad uten at samlers navn er oppgitt. Jeg velger allikevel å tro at dette er et av Schneiders eksemplarer, og plasserer derfor registreringen under Moss (se også innledning). Til slutt kan nevnes at også Emil Barca forteller om tallrike funn av denne vakre måleren ved Sarpsborg sommeren 1920 (Barca 1923), men på museet i Oslo finner vi allikevel kun et eksemplar som bekrefter Barcas litterære beskrivelse.

Stikkelsbærpraktmåleren, som utfra tidligere dokumentasjon og observasjoner hadde stabile og tallrike bestander mange steder i fylket, ser nå ut til å ha forsvunnet mer eller mindre totalt fra hele Østfold fylke. Således kjennes kun tre registreringer fra 1990-tallet, og alle disse er fra kystnære områder hvor arten muligens ennå overlever på forvillede bærbusker, hagtorn eller slåpetorn. Årsaken til den mer eller mindre totale forsvinningen mange steder finner vi nok allikevel først og fremst knyttet til de relativt store omleggingene som har funnet sted innenfor hagebruket, hvor nye tider har skapt endringer innenfor den tidligere så utbredte og nødvendige dyrkingen av frukt og bær på gårder og i private hager. Dette er ikke lenger populært, og svært mange av disse bærbuskene er nå fjernet til fordel for plenområder eller andre treslag i de fleste av våre moderne hager. Der bærbuskene fremdeles er et aktivt innslag i våre hager blir allikevel målerens larver effektivt fjernet, hovedsaklig da ved hjelp av intens giftbruk. Det er derfor usikkert om vi igjen kan greie å etablere mer tallrike bestander av denne arten her i fylket. Det vil jo da kreve bevist satsning på å la stikkelsbærpraktmåleren kunne få lov til å etablere seg i noen av de ennå eksisterende hagene hvor det fremdeles finnes stabile mengder av rips eller stikkelsbær, og i tillegg må det finnes vilje til å la arten få leve i disse hagene på bekostning av bærmengden om høsten.

Trusler:

Sprøyting og annet som ødelegger artens næringsplanter i gamle frukthager.

Forvaltningsoppgave:

Forsøke å redde restene av den tidligere så vanlige arten her i Østfold ved å kartlegge eksisterende populasjoner og så forsøke å beskytte disse mot forskjellige typer av trusler.

ØSTFOLDSTATUS: Direkte truet (E)

LYNGHEIMÅLER

PERCONIA STRIGILLARIA Hubner, 1787

Utbredelse globalt:

Lynghemåleren er funnet fra Mongolia, den sentrale og vestlige delen av Sibir, Kaukasusområdene og Ural gjennom Lille-Asia til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er utbredt i den sørvestlige delen av Danmark, og den er også utbredt og tildels vanlig i de sørlige delene av Sverige og Finland (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Måleren er meget sjelden her i landet, og så langt kun kjent fra kystnære lokaliteter i fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Akershus og Østfold (Leparb's database).

Biotop:

Lynghemåleren trives spesielt på lyngheder, men arten kan også finnes i eikekratt med hedelignende undervegetasjon og den er også funnet på myrer (Skou 1984).

Næringsplante:

Larven lever vanligvis på røsslyng, men den kan også bruke gyvel eller visse ginstarter (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Borge-Vetatoppen	26.6.1986	1	Leg: Thor Jan Olsen
Fredrikstad	Onsøy-Foten	8.6.1981	1	Leg: Kai Myhr
Halden	Ystehede-Kjellvik	5.6.1988	20+	Leg: Heimo O. Pøyhønen o. a.
Hvaler	Asmaløya-Huser	25.6.1995	50+	Leg: Claus Christiansen o. a.
Sarpsborg	Sarpsborg	5.6.1920	1	Leg: Emil Barca (ZMO)

Kommentar:

Lynghemåleren er ikke angitt for Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1920, da Emil Barca tok et eksemplar ved Sarpsborg (Barca 1923).

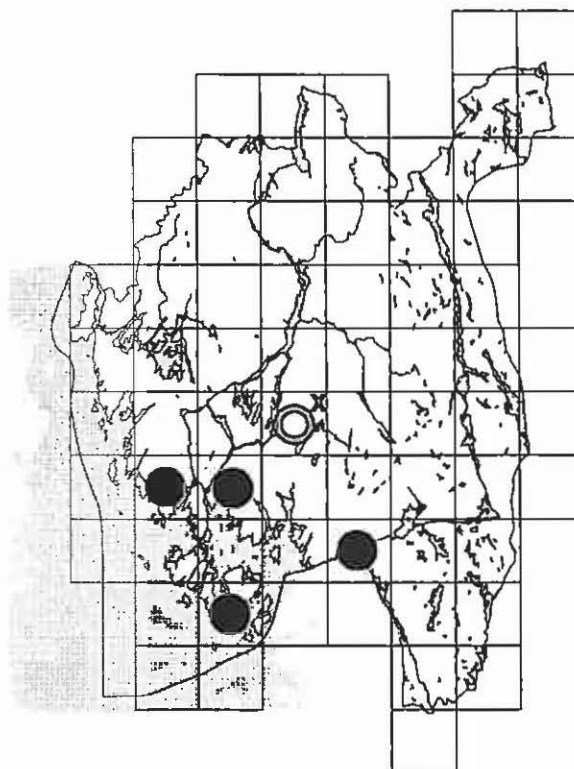
Nok en art som kun er funnet svært begrenset og relativt fåtallig her i Østfold. Det foreligger både gamle funn og registreringer av relativt ny dato, og de nyere observasjonene forteller at lynghemåleren i alle fall ser ut til å holde stand på et par svært så kystnære lokaliteter. I Sarpsborg er den ikke funnet i nyere tid og her er det vel nå liten sannsynlighet for at den fremdeles har reproduserende populasjoner. Ved Borge i Fredrikstad kjenner vi kun den ene oppgitte registreringen så langt, og det samme forholdet har vi også ved den andre kjente lokaliteten i denne kommunen, da ved Foten i Onsøy. Disse registreringene fra Fredrikstad er allikevel av såpass ny dato at det ikke ville være usannsynlig om vi fortsatt fant bestander her.

Ved Ystehede i Halden kommune har vi en eksisterende og stabil bestand, og her er arten tatt fåtallig gjennom flere sesonger de siste åra, da på forsommeren i forbindelse med fangst av dagsommerfugler. På Hvalerøyene kjenner vi også lynghemåleren fra et område på Asmaløya, hvor den også ser ut til å ha en reproduserende og livskraftig bestand, da den gjennom flere sesonger er funnet ved et avgrenset og glissent fjellparti litt inne på øya. Måleren er også her først og fremst funnet på dagtid, og det fortelles om et antall opp mot et titalls eksemplarer som alle har blitt funnet gjennom en varm forsommerdag (Heimo O. Pøyhønen, pers. med.). Dette er således en god bekreftelse på at denne sjeldne måleren har livskraftige bestander her ute, og sannsynligvis vil ytterligere registreringer ved andre slike steinete og glisne røsslyngområdene gi oss enda flere lokaliteter for denne arten ute på Hvalerøyene.

Disse områdene er forøvrig noe underprioritert med hensyn til lysfangst, ofte er det de mer vegetative, engpregede eller myraktige områdene som har blitt foretrukket av entomologer her ute.

Trusler:

Bebyggelse, hytter, tråkk og slitasje og annet som påvirker kystnære lyngheier.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene ved Kjellvik i Halden og ved Huser på Asmaløya mot forskjellige typer av menneskeskapt aktivitet. Disse to lokalitetene vil det være av stor viktighet å kunne beskytte, da de også er kjent for å ha bestander av andre svært sjeldne sommerfuglarter.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

VÅRFROSTMÅLER

AGRIOPIS MARGINARIA Fabricius, 1776

Utbredelse globalt:

Vårfrostmåleren er funnet fra Ural og Kaukasus gjennom europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er utbredt og forholdsvis vanlig i Danmark. Måleren er også kjent fra den sørlige halvdel av Sverige, hvor den er vanligst i de sydlige og vestlige områdene. I Finland er den så langt kun funnet to ganger (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Målen har en begrenset utbredelse her i landet, men arten kan være lokalt vanlig i kystområdene fra Møre og Romsdal til Østfold (Leparb's database).

Biotop:

Vårfrostmåleren finnes blant annet i løvskoger og hager (Skou 1984).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige løvtrær, slik som f. eks. eik, bok og slåpetorn (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	18.3.1993	1	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Alby	22.4.1996	10+	Leg: Eivind Sørnes, Per Tangen o. a.
Rygge	Sildebogen	14.4.1995	1	Leg: Leif Aarvik
Råde	Grimstad	18.4.1997	2	Leg: Eivind Sørnes

Kommentar:

Vårfrostmåleren ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke våren 1993, da det ble funnet et eksemplar ved Kjære i Fredrikstad kommune (Tangen & Pettersen 1995). Etter dette har måleren også blitt tatt ved tre nye lokaliteter her i fylket, og disse finner vi da ved Sildebogen i Rygge, Alby på Jeløya og ved Grimstad i Råde kommune (Leif Aarvik & Eivind Sørnes, pers. med.).

Så langt er vårfrostmåleren kun funnet regelmessig ved Alby på Jeløya, og her er den tatt fåtallig de tre siste åra. Måleren flyr svært tidlig på våren som en av de aller første nyklekte sommerfugler for året, og kommer så kun i begrenset grad helt inn til lyskildene som brukes for registrering. Dersom en forsøker å fange arten med håv etter at en får øye på den i lyset og videre lykkes med dette, er det den metoden som ser ut til å gi best resultater i forhold til antall. Men skulle en være uheldig og bomme med håven når en slår etter individet, så lar den seg falle rett ned til bakken og er da umulig å finne igjen. Den begynner heller ikke å fly igjen mens lyset fremdeles står på, og kanskje venter den da heller til lyset blir skrudd av seinere på natten. Vårfrostmåleren er forøvrig lett kjennelig når den sees innefor lyskildenes radius, for den har en meget beskjeden hastighet og virker videre svært spinkel i forhold til de andre artene som er ute på denne tiden av året.

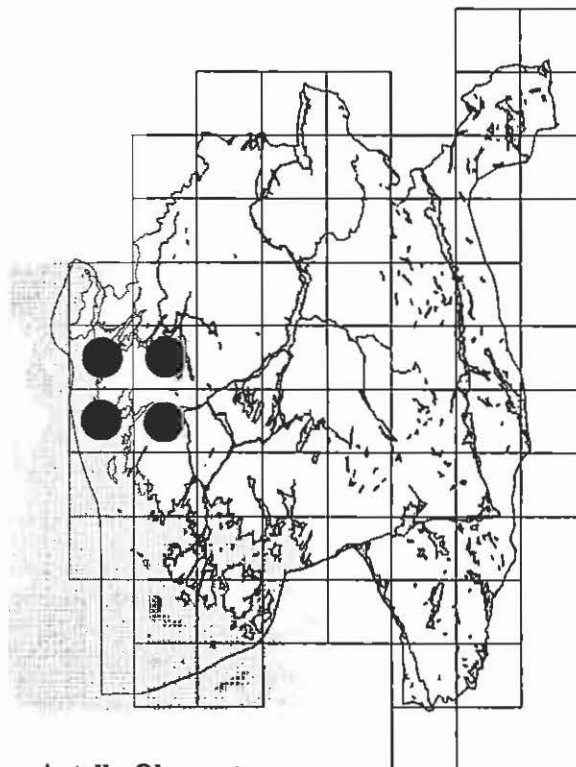
Trusler:

Avvirkning av kystnær løvskog.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestanden på Søndre Jeløy mot forskjellige typer av menneskelige inngrep, så som f. eks. hogst av varmekjær løvskog og arealkrevende golfbaner.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

LITEN EIKELAUVMÅLER

CYCLOPHORA QUERCIMONTARIA Bastelberger, 1879

Utbredelse globalt:

Den lille eikelauvmåleren er funnet fra de nordlige delene av Iran, Lille-Asia og Kaukasusområdene gjennom europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er utbredt og forholdsvis vanlig i Danmark og i den sørlige delen av Sverige, mens den har en begrenset sørlig utbredelse i Finland og vanligvis opptrer relativt sjeldent her (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Måleren har en begrenset utbredelse her i landet, og den er funnet lokalt langs kysten fra Vest-Agder til svenskegrensen (Leparb's database). Arten kan være tallrik ved disse kystnære lokalitetene.

Biotop:

Den lille eikelauvmåleren trives best i kystnære eikeskoger, men arten er også funnet i blandingsskoger og i områder med mye eikekratt (Skou 1984).

Næringsplante:

Larven lever på eik (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Moss	Jeløya-Refsneskrona	Juni 1952	2	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Rygge	Sildebogen	12.6.1978	2	Leg: Leif Aarvik

Kommentar:

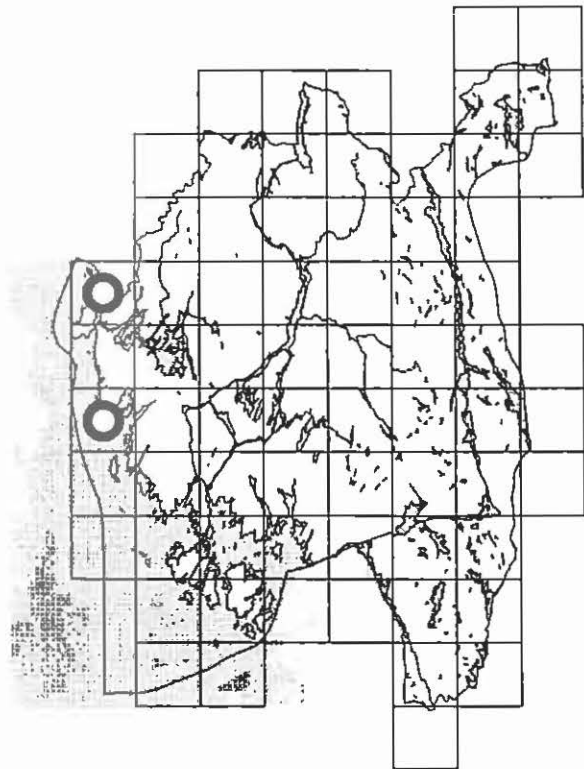
Den lille eikelauvmåleren er ikke oppgitt fra Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse (Opheim 1972). Arten ble allikevel funnet for første gang i fylket allerede sommeren 1952, da Martin Grude-Nielsen tok den på Jeløya i Moss kommune. Det står forøvrig to eksemplarer på Zoologisk Museum i Oslo som begge er funnet ved denne lokaliteten, det andre individet er også tatt av Grude-Nielsen og er datert 10.6.1953. Bestemmelsen av eksemplarer fra denne målerslekten hvor vi har tre relativt like arter, kan kanskje ha skapt visse problemer for noen tiår siden. Dette kan muligens da ha ført til at eksemplarene fra Jeløya ikke har blitt plassert riktig før i nyere tid, siden det mindre sannsynlige alternativet vil være at arten ved en forglemmelse har falt ut når Opheims katalog ble konstruert.

Den lille eikelauvmåleren er ikke blitt funnet her i Østfold i nyere tid, selv om det har vært forholdsvis høy intensitet på registreringsaktiviteten i kystnære områdene de siste ti åra. Nå ligner denne måleren noe på en annen art i samme slekt, men skal med sin mer begrensede størrelse og tydelig smalere vingestrek kunne skilles fra den andre og noe mer vanlige slektningen. Ved registreringsfangst i den ytre delen av Telemark fylke sommeren 1998 dukket det opp flere titalls eksemplarer av disse to omtalte artene i løpet av en natt med bruk av sterkt kvikksølvlys. Da eksemplarene i ettertid ble artsbestemt, viste det seg at godt over halvparten av de individene som ble tatt vare på besto av den lille eikelauvmåleren. Arten er da tydeligvis ikke fåtallig i de områder hvor den har en bestand, og den ser også ut til å være lett å lokke med lys.

På bakgrunn av dette virker det da litt skummelt at arten ikke er funnet her i fylket på flere tiår, og håpet for denne måleren her hos oss ligger vel kanskje i at den muligens kan være svært lokal og derved ikke så lett å finne. Videre ettersøk i områder med mye eik, så som i flere av de parklignende og grovvokste edelløvsskogene langs kysten av kommunene Fredrikstad, Råde, Rygge og Moss kunne kanskje gi resultater, og muligens også i noen av de krattpregede kystområdene i Hvaler og Halden kommune.

Trusler:

Hogst av kystnær eikeskog.

Forvaltningsoppgave:

Fortsette registreringsaktiviteten i kystnære eikeskoger i søken etter nye populasjoner, og forhindre hogst av eikeskog i områder hvor måleren eventuelt blir funnet. Vi bør også fortsette søket på Jeløya ved Moss, da det ikke er helt sikkert at arten er forsvunnet herfra.

ØSTFOLDSTATUS: Utryddet ? (Ex ?)

ENGURTEMÅLER

SCOPULA IMMORATA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Engurtemåleren er funnet fra Sibir og Kaukasusområdene til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de nordlige delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. I Danmark er arten kun kjent som lokalt vanlig fra den østlige delen av Jylland og også på Bornholm, mens den er relativt vanlig gjennom store deler av Sverige og Finland (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Måleren kan være lokalt vanlig på Østlandet, og den kjennes så langt fra fylkene Buskerud, Oppland, Hedmark, Akershus og Østfold. Arten er funnet ganske langt nord på Østlandet, men går ikke spesielt langt mot vest her i landet (Skou 1984, Leparb's database).

Biotop:

Engurtemåleren kan finnes ved åpne og udyrkede steder og den er også tatt på engområder (Skou 1984). Ved disse biotopene bør det vanligvis være rikelig med blomster og gress.

Næringsplante:

Larven lever på mange forskjellige lave planter, slik som f. eks. ryllik, markmalurt og burot (Skou 1984).

Lokaliteter:

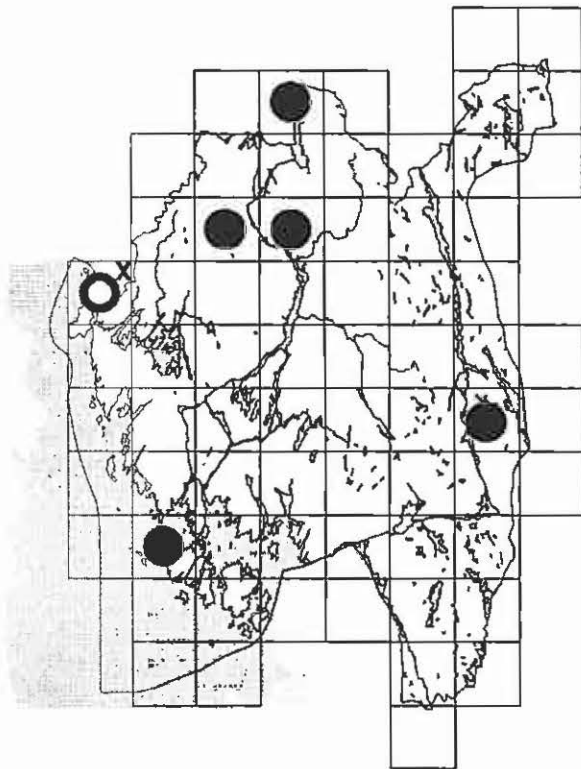
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	10.7.1997	1	Leg: Leif Aarvik
Askim	Kykkelsrud	8.7.1998	2	Leg: Per Tangen
Askim	Løken	11.7.1996	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	9.6.1990	1	Leg: Rune Christensen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	28.6.1952	2	Leg: M. Grude-Nielsen & M. Opheim
Moss	Jeløya-Reier	9.7.1979	1	Leg: Leif Aarvik
Moss	Jeløya-Skovly	20.6.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Trøgstad	Båstad-Fjell	30.5.1990	20+	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Engurtemåleren er ikke angitt for Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket sommeren 1908, da Emil Barca tok et eksemplar på Jeløya i Moss kommune. Han oppgir forøvrig i en av sine publikasjoner at han skal ha funnet et par eksemplarer av denne arten i juni måned 1908 (Barca 1910), men i samlingene på Zoologisk Museum i Oslo finner vi kun et eksemplar som da er tatt ved lokaliteten Skovly på Jeløya denne sommeren.

Engurtemåleren kjennes nå fra et fåtall begrensede lokaliteter her hos oss, og arten er funnet både ute ved kysten og i Indre Østfold. Målerens tilgang til egnede lokaliteter i innlandet er nå mer begrenset enn tidligere, og arten har her ofte blitt fjernet fra gode lokaliteter som et resultat av diverse omlegginger innen landbruket. Sannsynligvis har det samme også skjedd ved kysten, hvor presset fra de økende folkemasser har ført til at stadig nye landområder har måttet forlate sitt naturpreg til fordel for forskjellige typer av bebyggelse. Som en illustrasjon på dette kan her nevnes at arten ikke er blitt gjenfunnet på Jeløya ved Moss i nyere tid, og dette er et bilde som sikkert også gjenspeiler seg fra andre kystnære engområder.

Måleren trives best på litt glisne og tørre blomsterenger, og den er lett å jage opp i solskinnsvær på dagen. Den

kommer også i begrenset mengde til forskjellige lystyper, og ser her ut til å være lettest å lokke med forholdsvis sterkt lysstyrke.

Trusler:

Bebyggelse, granplanting, oppdyrking og annet som fjerner artens engområder.

Forvaltningsoppgave:

Skjerme de få kjente bestandene ved å sikre disse engområdene mot forskjellige typer av ødeleggelse. Spesielt kan da nevnes engene ved Fjell i Trøgstad og ved Kykkelsrud i Askim, bortglemte biotoper som pr. i dag har mange sjeldne sommerfuglarter og hvor det foreløpig er landbruksinteressene som totalt styrer områdenes og artenes fremtidige skjebne.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+) Ansvarsart (A)

BRUN ENGMÅLER

IDAEA SERPENTATA Hufnagel, 1767

Utbredelse globalt:

Den brune engmåleren er funnet fra den østlige delen av Sibir gjennom Sentral-Asia til Kaukasus, Lille-Asia, europeisk Russland og Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de nordlige delene av Fennoskandia til Alpene. Arten er lokal i Danmark og kun kjent fra en begrenset del av landet. I Sverige er den funnet lokalt i den sørlige halvdel av landet, og videre derfra langs østkysten opp til Bottenvika. Måleren er videre forholdsvis vanlig i den sørlige delen av Finland (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Måleren er bare funnet på Østlandet og i Aust-Agder fylke, og innenfor dette utbredelsesområdet kan den være lokalt vanlig (Skou 1984, Leparb's database).

Biotop:

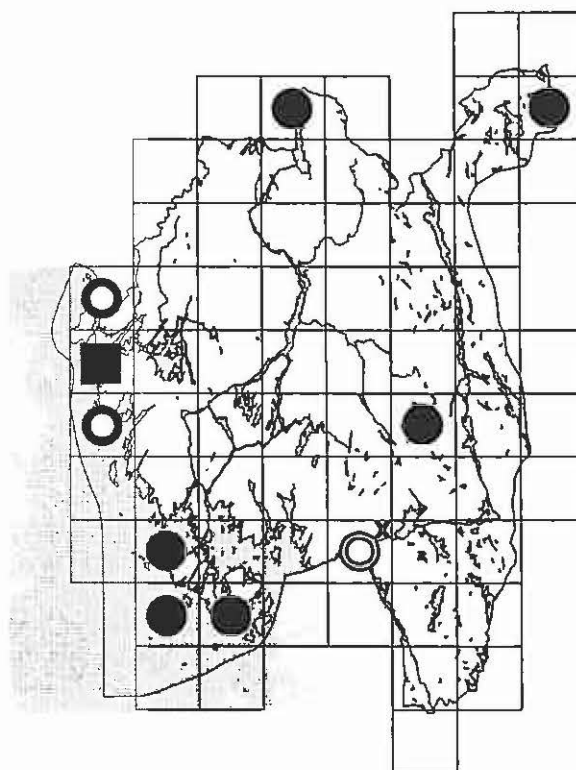
Den brune engmåleren finnes fortrinnsvis ved udyrkede biotoper. Arten foretrekker vanligvis tørre og relativt varme lokaliteter, men den kan også finnes på mer fuktige enger (Skou 1984).

Næringsplante:

Larven lever antagelig på lave blomsterplanter og forskjellige gressarter (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Fredrikshald	Før 1875	2	Leg: Johan H. Spalckhaver Siebke o. a.
Hvaler	Akerøya	26.6.1994	1	Leg: Morten Vikør
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	24.6.1993	30+	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	3.7.1994	2	Leg: Leif Aarvik, Bjørn M. Fjellstad
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	31.7.1993	50+	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	5.7.1994	1	Leg: Lars Ove Hansen
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	14.7.1985	10+	Leg: Rune Christensen
Moss	Jeløya-Alby	28.7.1985	10+	Leg: Thor Jan Olsen o. a.
Moss	Jeløya-Refsnes	16.7.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Reierbukta	15.7.1990	5	Leg: Claus Christiansen
Moss	Moss	6.7.1915	3	Leg: Emil Barca (ZMO)
Rakkestad	Kolbjørnviksjøen-Tangen	20.6.1993	30+	Leg: Per Tangen
Rygge	Sildebogen	4.7.1977	1	Leg: Leif Aarvik
Rømskog	Østtukun	10.7.1997	1	Leg: Magne Pettersen
Trøgstad	Båstad-Fjell	20.6.1990	50+	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Den brune engmåleren er angitt for Smaalenene i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), da under det latinske navnet *Acidalia similata*. Det tidligste eksemplaret som nå kjennes fra Østfold fylke er tatt i gamle "Fredrikshald", da av konservator Johan Heinrich Spalckhauer Siebke. Dette må nødvendigvis da ha skjedd før hans død i året 1875, en antagelse som må brukes siden det angjeldende eksemplaret på Zoologisk Museum i Oslo desverre er udatert. Emil Barca nevner forøvrig også engmåleren i en av sine publikasjoner, hvor han da forteller at det ble funnet et eksemplar på Jeløya sommeren 1908 (Barca 1910). I samlingene ved museet i Oslo finner vi dette eksemplaret, og her står det også tre andre eksemplarer som Barca har tatt ved Moss noen år seinere.

Denne vakre og rødbrune måleren, som ofte er lettest å fange med håv på dagtid, har til nå flest kjente lokaliteter ute ved de kystnære områdene i vårt fylke. Arten har en begrenset utbredelse her i landet, så våre kjente biotoper vil derfor ha en tilsvarende betydning for artens videre eksistens i Norge.

Den brune engmåleren ser nå ut til å ha en god bestand på Hvalerøyene og på Jeløya, og måleren kan også være tallrik ved de tørre og begrensede engområdene som den foreløpig kjennes fra i Indre Østfold. Arten tas som tidligere nevnt ofte på dagtid og da i forbindelse med fangst av dagsommerfugler, og den kan ofte sees i full aktivitet på sine små engområdene gjennom solrike dagtimer.

Trusler:

Gjengroing, oppdyrking, barskogsplanting, bebyggelse og annet som ødelegger artens engområder.

Forvaltningsoppgave:

Som for foregående art, dvs. sikre målerens biotoper ved de ofte begrensede engområdene her i fylket.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

BLEK ENGMÅLER

IDAEA PALLIDATA D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Den bleike engmåleren er funnet fra Amurområdet, Sentral-Asia og Kaukasusområdet til Mellom- og Nord-Europa, og herfra videre nordover til de midtre delene av Fennoskandia. I Danmark er arten kun kjent fra Jylland, hvor den opptrer meget lokalt, mens den er funnet lokalt helt opp til Norrbotten i Sverige. I Finland er den også forholdsvis vidt utbredt og her er den funnet vanlig opp til Kuusamo (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Måleren har en begrenset utbredelse her i landet, og så langt er den kun funnet på Østlandet og i Aust-Agder fylke. Innenfor dette utbredelsesområdet kan den lokalt være ganske tallrik (Skou 1984, Leparb's database).

Biotop:

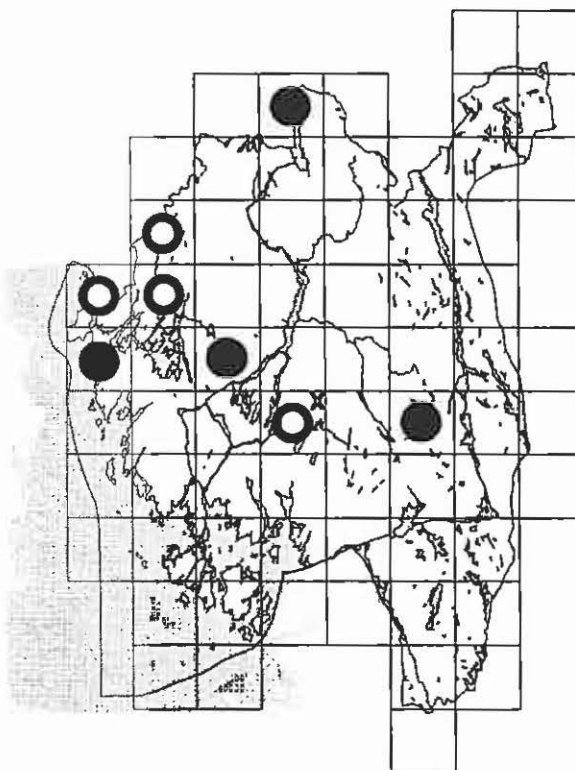
Den bleike engmåleren foretrekker vanligvis varme og tørre enger, men kan også finnes på myrer (Skou 1984).

Næringsplante:

Larven lever antagelig på forskjellige lave planter, og den skal vist foretrekke visne plantedeler (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt		
Antall	Observatør			
Hobøl	Bærøe	15.6.1978	1	Leg: Jac. Fjellidalen (NISK)
Moss	Jeløya-Alby	9.6.1996	1	Leg: Claus Christiansen
Moss	Jeløya-Rossnes	20.6.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Rakkestad	Kolbjørnviksjøen-Tangen	26.5.1993	1	Leg: Per Tangen
Sarpsborg	Sarpsborg	5.6.1920	9	Leg: Emil Barca (ZMO)
Trøgstad	Båstad-Fjell	30.5.1990	5+	Leg: Per Tangen
Våler	Sperrebotn	10.6.1975	1	Leg: Jac. Fjellidalen (NISK)
Våler	Sæbyvatnet-Unum	14.6.1987	2	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Den bleike engmåleren er ikke angitt for Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold, da Emil Barca i en av sine publikasjoner oppgir at han fant noen eksemplarer på Jeløya i Moss kommune (Barca 1910). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi et eksemplar som er tatt av Barca på Jeløya denne angitte sommeren, og her står det forøvrig også en del eksemplarer som ble tatt i Sarpsborg noen år seinere.

Den bleike engmåleren er ikke noen vanlig art her i fylket og i nyere tid kjennes den kun fra et fåtall begrensede lokaliteter, hvorav registreringene her for det meste dreier seg om enkeltindivider. Måleren har også en begrenset utbredelse på landsbasis, noe som derfor gjør våre bestander viktige i forhold til artens totale utbredelse.

Videre kjennes arten først og fremst fra mer innlandspregede biotoper her hos oss, da med et stort unntak for lokalitetene på Jeløya som av plassering ligger tett opp til kystlinjen. Ved lokalitetene i de indre områdene av Østfold, som forøvrig i hovedsak ser ut til å være blomsterrike enger, virker det som om måleren oftest finnes i forbindelse med dagfangster. De gangene arten eventuelt kommer til lyslokkinger på natten, er dette da ofte enkeltvis eller fåtallig.

I Indre Østfold kjennes den bleike engmåleren så langt fra reproduserende bestander ved de store blomsterengene på Fjell gård i Trøgstad kommune og også fra skjellsandbankene ved Kolbjørnviksjøen i Rakkestad. Begge disse lokalitetene er svært sårbare ovenfor menneskelige forandringer, og engene ved Fjell er vel nå såpass sterkt forringet av den nylige oppdyrkingen at måleren sannsynligvis ikke lenger finnes her. Ved lokaliteten i Rakkestad ser forøvrig naturlig gjengroing ut til å være det største problemet, og dette løses foreløpig ved at flere grunneierne har sagt seg villige til å rydde deler av området regelmessig (Bjørn Petter Løfall, pers. med.).

Utover disse to lokalitetene kan vi også se at måleren har hatt sporadiske bestander i kommunene Våler og Hobøl, og selv om disse registreringene nå begynner å bli gamle burde det fremdeles være muligheter til å finne arten her. Det kjennes således ikke til noen større og systematiske registreringer i disse kommunene siden måleren ble funnet her, så mulighetene ligger derfor åpne for nye entomologiske registreringer.

Trusler:

Gjengroing, oppdyrking, barskogsplanting, bebyggelse og annet som ødelegger artens engområder.

Forvaltningsoppgave:

Som for de to foregående artene, dvs. sikre engområder i Indre Østfold.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

SUMLINJEMÅLER

ORTHONAMA VITTATA Borkhausen, 1794

Utbredelse globalt:

Sumplinjemåleren er funnet fra den vestlige delen av Sibir gjennom europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til Alpene. Arten er forholdsvis lokal, men allikevel vidt utbredt våre naboland Danmark, Sverige og Finland (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

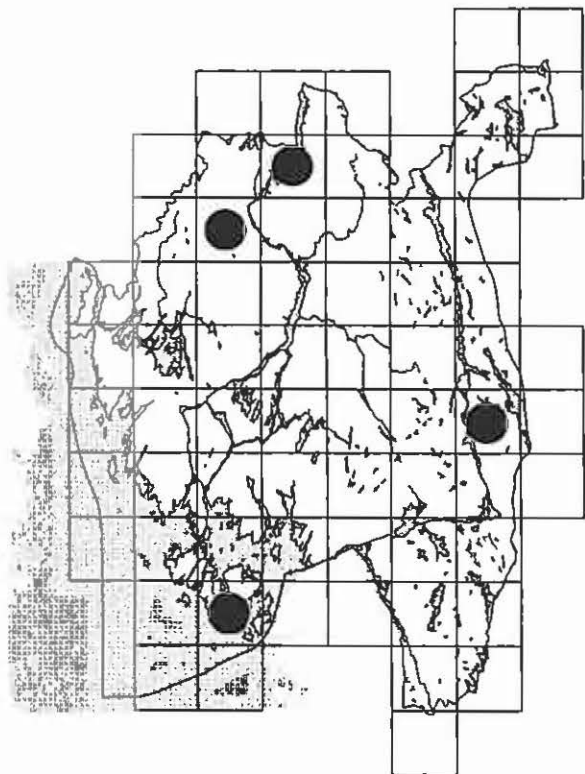
Måleren er funnet spredt og lokalt opp til de indre deler av Nord-Trøndelag, og den kan være relativt vanlig på lokalitetene. Fra Vestlandet kjennes den forøvrig kun fra de ytre delene av Rogaland fylke og på Sørlandet er den bare funnet i de ytre delene av Aust-Agder (Skou 1984, Leparb's database).

Biotop:

Sumplinjemåleren kan finnes på enger, ved myrer og i skoger med fuktig jordbunn (Skou 1984). Her i Østfold er arten også funnet langs elver og ved sjøer.

Næringsplante:

Larven lever blant annet på bukkeblad og myrmaure (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	18.7.1992	2	Leg: Thor Jan Olsen, Leif Aarvik o. a.
Askim	Kykkelsrud	8.7.1997	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	25.8.1990	1	Leg: Rune Christensen
Trøgstad	Mønstervika nord	3.8.1998	20+	Leg: Steinar Pedersen

Kommentar:

Sumplinjemåleren er ikke nevnt fra Østfold fylke i noe av det materialet som er tilgjengelig fra perioden før 1923 (Schøyen 1893, Barca 1910-1923, osv.), men blir først oppgitt i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse fra 1972. Vi finner allikevel ingen gamle registreringer fra vårt fylke, da hverken på Zoologisk Museum i Oslo eller i Lep-arb's rikholdige database, så hvorfra Opheim har hentet sine data vites herved ikke. Således er i alle fall det første av våre kjente funn fra Bøensættet i Aremark kommune, hvor da Thor Jan Olsen tok et eksemplar så nylig som i 1992.

Sumplinjemåleren ser ut til å være meget sjelden i Østfold, og den kjennes foreløpig kun tallrikt ved en enkelt lokalitet her hos oss. Denne gode bestanden finner vi ved Mønstervika i Trøgstad, og her ble måleren først avslørt ved at et eksemplar ble fanget med håv på dagtid etter at det var skremt opp. Ved en tilfeldig lysfangst på det samme stedet noen dager seinere dukket det da opp flere titalls eksemplarer på lakenet (Steinar Pedersen, pers. med.). Kanskje var ikke dette noen stor overraskelse at arten skulle ha gode bestander akkurat her, siden vi finner mye fuktig og myraktig terreng opp langs de to elvene som kommer sørfra og renner ut i Øyeren ved denne lille naturperlen i Indre Østfold.

Sumplinjemåleren er nok sikkert noe lokal ved sine forekomster, og registreringen fra Kykkelsrud i Askim kommune kan vel da bety at det vil finnes lignende og relativt tallrike bestander også her. Dette vil det kanskje være mulig å dokumentere hvis det blir gjennomført entomologiske kartlegginger nede ved de fuktige områdene langs Glomma. Sannsynligvis kan måleren også ha bestander andre steder langs Glomma og også ved noen av de store innlandssjøene her i fylket.

Trusler:

Tørrelgging, oppdyrking, barskogsplanting, rydding og annen ødeleggelse av fuktige eng- og myrområder.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene ved Mønster i Trøgstad ved å da forhindre store og ødeleggende inngrep i dette relativt utsatte området.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

SPRINGFRØBÅNDMÅLER

XANTHORHOE BIRIVIATA Borkhausen, 1794

Utbredelse globalt:

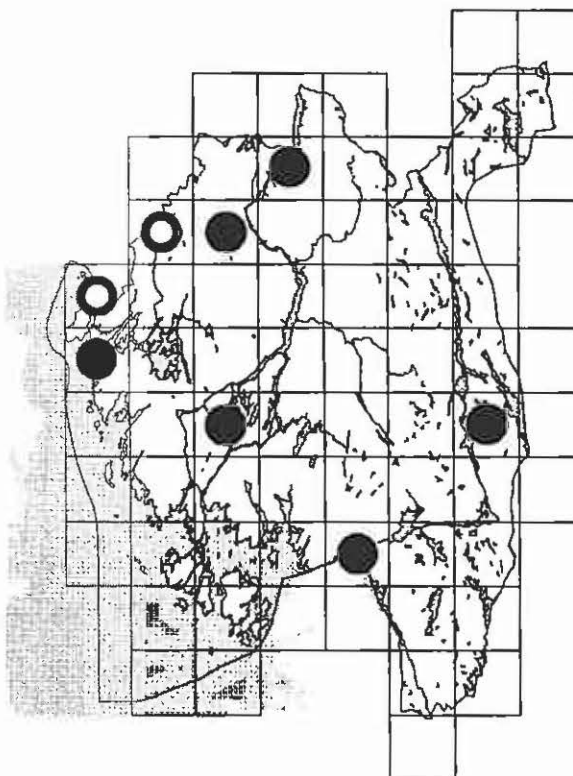
Springfrøbåndmåleren er funnet fra Sakhalin, Japan og Korea gjennom Amurområdet, Sibir, Kaukasus og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er lokalt vanlig i Danmark og i den sørlige halvdel av Sverige, mens den er forholdsvis sjelden i det sørlige Finland (Skou 1984).

Utbredelse i Norge:

Måleren er funnet spredt og lokalt opp til de indre delene av Nord-Trøndelag, og den kan være relativt tallrik på lokalitetene. På Sørlandet kjennes den fra de ytre delene av Agderfylkene, mens den i nyere tid ikke ser ut til å ha blitt funnet på Vestlandet (Skou 1984, Leparb's database).

Biotop:

Springfrøbåndmåleren foretrekker løvskoger med fuktig jordbunn (Skou 1984). I Østfold er arten også funnet i andre områder med gode bestander av næringsplanter, slik som f. eks. ved engområder og i hager, og også ved elver og innsjøer.

Næringsplante:

Larven lever på vanlig springfrø, og kan muligens også bruke mongolspringfrø (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Tjøstøl-Metartjenn	22.7.1996	1	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Askim	Kykkelsrud	16.5.1998	2	Leg: Per Tangen
Halden	Remmen	8.5.1989	4	Leg: Per Tangen
Hobøl	Holo	13.6.1977	1	Leg: Jac. Fjellidalen (NISK)
Moss	Jeløya-Alby	2.6.1997	1	Leg: Claus Christiansen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	2.6.1954	2	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Sarpsborg	Tune-Solli	9.6.1997	1	Leg: Egil Michaelsen
Sarpsborg	Tune-Vister	19.5.1985	1	Leg: Thor Jan Olsen
Trøgstad	Mønsterвика vest	30.5.1997	3	Leg: Steinar Pedersen

Kommentar:

Springfrøbåndmåleren er ikke oppgitt fra Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfugler fra 1972, men arten er allikevel funnet her i fylket allerede så tidlig som i 1954. I samlingene ved Zoologisk Museum i Oslo står det således to eksemplarer som begge er tatt på Jeløya av Martin Grude-Nielsen denne sommeren, og derfor skyldes nok utelatelsen av måleren for vårt fylke i Opheims nevnte katalog sannsynligvis kun en tilfeldig forglemmelse.

Springfrøbåndmåleren er allikevel sjelden og lokal her i Østfold, men den er nå funnet både ved kysten og også i de indre delene av fylket. Fra vår ytre kystlinje kjennes måleren foreløpig kun fra Jeløya, og her har den tydeligvis tilhold i et fuktig og kjerrpreget løvskogsområde. Videre kjennes arten også fra litt mer innlandspregede områder, da i kommunene Sarpsborg og Halden. Ved lokalitetene i Indre Østfold, som forøvrig er det området som ser ut til å ha de fleste bestandene, er denne måleren vanligvis knyttet til kjerrpregede og sumpete løvskogsområder tett opptil blomsterrike enger.

Springfrøbåndmåleren ser forøvrig ikke ut til å være spesielt tallrik noe sted her i Østfold, selv ikke i områder med relativt gode bestander av aktuelle næringsplanter. Dette kan kanskje skyldes at måleren tydeligvis kun kommer i begrensede mengder inn til lyslokking, men mengden av registreringer på gode lokaliteter kan allikevel økes ved at arten ofte lar seg fange når den skremmes opp på dagtid.

Trusler:

Drenering, oppdyrking, bebyggelse, barskogsplanting og annet som påvirker artens fuktige og engpregede lokaliteter.

Forvaltningsoppgave:

Sikre aktuelle sump- og engområder i Indre Østfold, så som f. eks. Mønster i Trøgstad og Kykkelsrud i Askim.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)